KARKEREN HEMÛ WELATAN Û GELÊN BİNDEST YEKBİN

JÎ BO SAZBÛNA PARTÎYA BOLŞÊWÎK

stêrka bolşewîk

HEJMAR: 18 · ADAR 2002 · BIHA: 250.000 TL

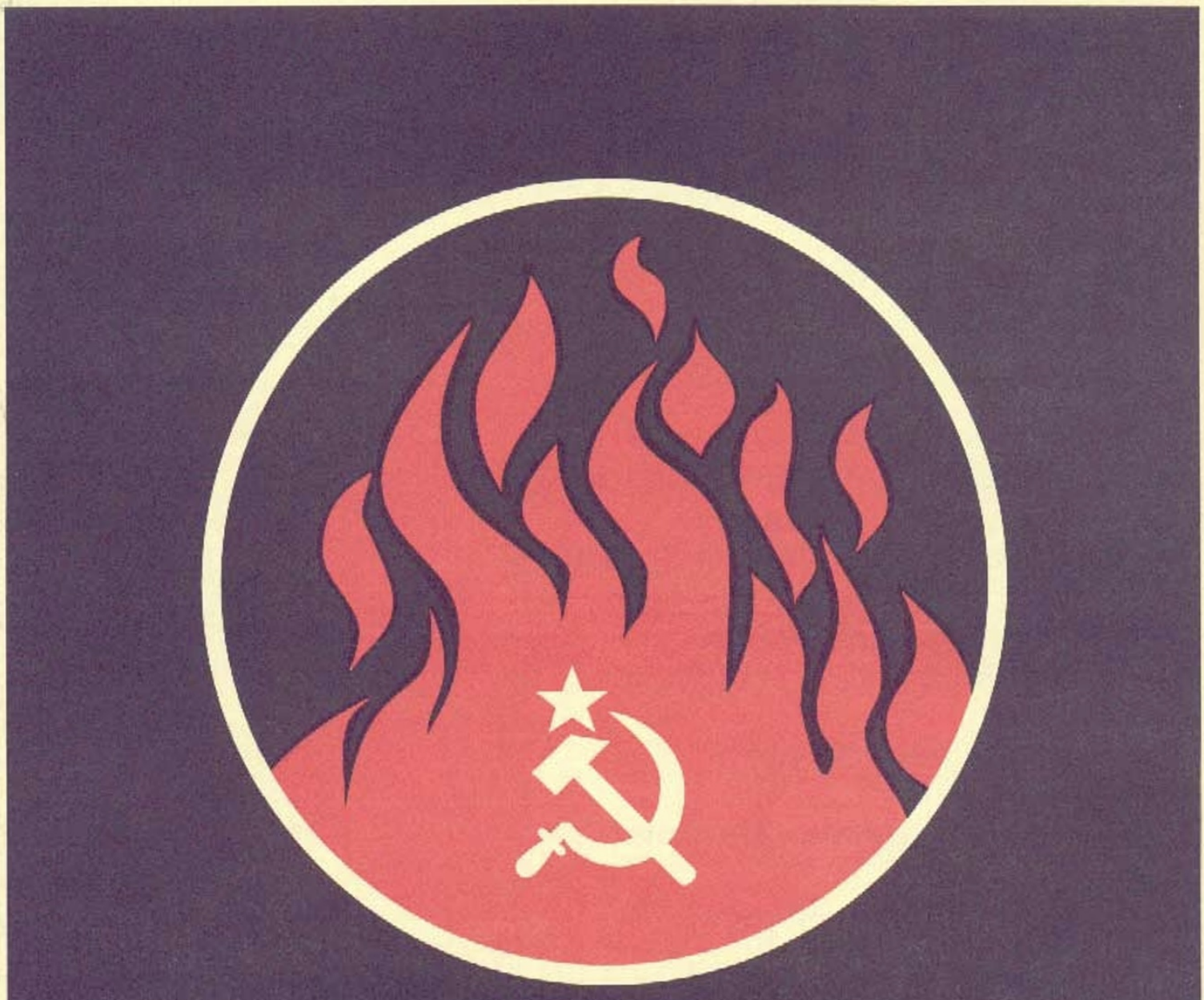

EMPERYALİZME KARŞI MÜCADELEYİ YÜKSELTELİM!

İÇİNDEKİLER

Emperyalist barbarlık sürüyor... Afganistan'dan sonra sıra kimde?	3
İsrail-Filistin çıkmazı...	9
Roja Newrozê roja tekoşinê ye!	12
Newroz'da devrim bayrağını yükselt!	12
PKK'den beklenen bir adım	14
8 Mart bizimdir! Kazanılacak "364 gün" daha var!	18
Dr. Gerayer Koutcharian ile söyleşi	21
"İyi bir insan olamadım... Ama çok iyi bir polis oldum!"	26
Nâzım Hikmet ve Kürtler	28
Bildiri ve Okuyucu Mektupları	43
Tırsa Derebegên Alagoz	47

Afganistan'dan sonra sıra kimde?

Başını ABD emperyalizminin çektiği, "terörizme karşı mücadele" adına oluşan emperyalist-gerici güçler tarafından 7 Ekim 2001'de Afganistan'a yönelik başlatılan "sıcak savaş", Aralık ayı ortalarında esas olarak son buldu.

ABD'nin yoğun hava bombardımanı ve sonradan adını "Birleşik Cephe" olarak değiştiren "Kuzey İttifakı"nın, -yani emperyalistlerin kara ordusunun- da ABD'nin sözkonusu yoğun bombardımanı desteğiyle Taliban güçlerine saldırısıyla üç aylık kısa bir sürede Talıban rejimi yıkıldı.

Askeri olarak esasta ABD'nin yoğun hava bombardımanı terörüne dayanan stratejide emperyalist -gerici güçler Taliban rejimini yıkma hedeflerine vardılar. Cephe savaşında da Taliban güçlerinin, karşılarındaki askeri güce karşı zafer kazanma şansı yoktu.

Gerek karşılarındaki askeri gücün büyüklüğü, gerekse de Talıban rejiminin savaş sürecinde halk içindeki desteğini önemli ölçüde kaybetmesi sonucu, Taliban rejimi çok kanlı çatışmalara girmeden güçlerini önemli ölçüde koruyarak geri çekti. İktidardan geri çekilen Taliban, hemen ardında da Taliban hareketinin bir siyasi hareket olarak kendini feshettiğini de açıkladı.

Talıban güçlerının bu taktiği, gerçekte başta ABD olmak üzere, ABD emperyalistlerinin başını çektiği emperyalist-gerici koalisyonun Taliban güçlerini büyük ölçüde yok etme beklentilerine uygun değildi, beklentileri boşa çıktı.

Talıban rejiminı yıkma bağlamında zafer kazanan emperyalist-gerici koalisyon, 11 Eylül 2001 tarihinde gerçekleştirilen ABD'ye karşı saldırıların sorumlusu ve suçlusu olarak gösterilen Bin Ladın'i "ölü veya dırı" yakalama hedefine erişemedi. İlk bakışta Bin Ladin'ın yakalanmaması olgusu emperyalist-gerici koalisyonun başarısızlığı hanesine yazılsa da; bu olgu aynı zamanda ABD'nin başını çektiği emperyalist saldırganların "Bin Ladin'in şu ülkede olduğu istihbaratı var" diyerek bir başka ülkeye saldırmasının bir gerekçesi de olabılme durumundadır. Bu bağlamda özellikle ABD'nin elındeki Bın Ladin kozu varlığını sürdürmektedir.

Emperyalist-gerıcı koalisyonun Taliban rejimine ve El Kaide örgütüne karşı yürüttüğünü söylediği savaşta, özellikle de ABD'nin bombardımanıyla binlerce Afganistanlı emekçi hayatını kaybetti. Milyonlarcası hayatını kurtarabilme umuduyla göç yollarına düştü.

Yaklaşık üç aylık "sıcak savaş" sürecinde, Taliban rejimini yıkma amaçlarına ulaşmanın ertesindeki süreçte neler yapılacağı konusunda da emperyalıstler hazırlıklarını sürdürdüler ve Kasım 2001 sonlarında Almanya'nın Bonn kentinde yapılan "Afganıstan Konferansı"nda bu konudakı genel çerçeve ortaya kondu.

Birleşmiş Milletler'ın (BM) gözetımında düzenlenen konferansta, Talıban rejimi sonrasındaki geçici hükümet belirlendi. 22 Aralık 2001 tarıhından ıtıbaren ıktidarı devralan ve 6 ay süreli hükümetin başına, Afganistan'daki nüfusun, değışık ulus ve azınlıklar içindeki en çok nüfusu oluşturan Paştun kökenli Hamid Karzai getırildı. 30 üyelı geçici hükümet, 11'i Paştun, 8'i Tacik, 5'i Hazara, 3'ü Özbek ve 3'ü de dığer azınlıklardan temsılciler arasında bölüşüldü.

Geçici hükümetin 6 aylık sürecinden sonra "loya jırga" (kurucu meclis) toplanacak ve kurucu meclis tarafından 1.5 yıllık bir başka geçıcı hükümet kurulacak. Bu süreçte kurucu meclis tarafından bır anayasanın kabul edilmesi ve daha sonra da genel seçimlere gidilerek kurulması istenen rejım ıyıce yerine oturtulmaya çalışılacak.

Sözkonusu bu planın pratık olarak nasıl gerçekleşeceğini birlıkte göreceğiz. Fakat, şımdiden açık olan, bunun hiç de sorunsuz olmayacağıdır. Talıban rejimi yıkılsa da Afganıstan'dakı sorunlar ve değişik tabakalar arasındaki çatışmanın temelleri varlığını korumaktadır

Afganıstan'dakı toprak ağaları, aşıret reisleri başta olmak üzere değişik kesımler kendı çıkarlarına uy-

gun iktidar mücadelesini sürdürmeye devam ediyorlar, edecekler de. Bonn'daki "Afganistan Konferansı"nın sonuçlarına karşı hoşnutsuzluk en başından kendini gösterdi. Türk hakim sınıflarının kendi dostu olduğunu yüksek sesle dile getirdiği General Dostum, hoşnutsuzluğunu açıkça da dile getirdi. Gelinen yerde medyadaki haberlere göre Özbek-Tacik çatışması -küçük çapta da olsa- başlamış durumdadır. Afgan Turizm Bakanı Dr. Abdurrahman'ın Kabil Havaalanı'nda hacı adayları tarafından dövülerek öldürülmesi de varolan çatışmalara son verilmesinin o kadar kolay olmadığına işaret etmektedir. Ayrıca ABD askeri güçleri El Kaide ve Taliban güçlerinin saklandığı iddia edilen bölgeleri yer yer yoğun biçimde bombalamaya devam etmektedir.

Afganistan'ın çok uluslu bir ülke olması ve başta Paştun'lar olmak üzere diğer ulus ve azınlıklar arasındaki çelişki ve çatışmalar da, emperyalistlerin bu planının sorunsuz, çatışmasız gerçekleşemeyeceğine işaret etmektedir.

Taliban rejimine ve El Kaide örgütüne saldırıda birleşen emperyalistlerin andaki birliği, emperyalizmin doğasına uygun olarak Afganistan'ın paylaşımı sözkonusu olunca açık dalaşa dönüştü. Bu dalaşta anda öne çıkanlar ABD, Almanya, Rusya'dır. Ama İngiltere, Fransa, Çin ve Japonya da değişik ölçülerde doğrudan dalaş içindedir.

Bonn'daki "Afganıstan Konferansı"nda geçici hükümet kurma kararının yanısıra, Afganistan'da "barışın tesisi ve korunması için" de uluslararası bir "Barış Gücü" oluşturma kararı alındı.

Bu karar alınmasına rağmen, sözkonusu Uluslararası Güvenlik Destek Gücü'nün (ISAF) komutasının üstlenilmesi bağlamında pazarlıklar sürdü, sürüyor. 17 devletin askeri gücünün yer aldığı ISAF'ın ilk altı aylık komutasını, yürüyen tartışmalar sonrasında İngiltere üstlendi. Şimdi yürüyen tartışmalar, bu altı aylık süreç sonrasında komutanın kime verileceği konusundadır.

ABD emperyalistleri Kabil ve Kandahar çevresine 2000'den fazla özel kuvvet yerleştirdiği halde, ISAF içinde yer almamayı tercih etmiştir. ABD emperyalistleri işgalci güç olarak görünmeme ve böylesi bir işgalci güç olmakla karşılaşacağı olası sonuçları gözönüne alarak Afganistan'ın BM çerçevesindeki bir "Barış Gücü" tarafından kontrol edilmesini yeterli bulmaktadır. Böylece ABD emperyalizmi Afganistan politikasını esas olarak BM üzerinde gerçekleştirmeye; eğer istenmeyen gelişmeler olursa "tek suçlu" olarak ABD'nin gösterilmesini engellemeye çalışmaktadır.

Ayrıca ABD "Barış Gücü"nün komutası bağlamında bu işi Almanya'nın üstlenmesini istemektedir. Almanya ise bu göreve hazır olmadığı gerekçesini öne sürerek komutayı üstlenmeyi kabul etmemektedir. Komutayı üstlenme yerine Almanya şimdilik Afganistan'da askeri güç bulundurmayı ve Afgan merkezi polis gücünü eğitmekle yetinmektedir. Kuşkusuz kendisine göre daha iyi şartlar oluştuğunda bu görevi üstlenmekten de geri durmayacaktır.

ISAF'ın komutasının Türkiye'ye verilmek istenmesinin bir nedeni de, aslında Türkiye'nin, ABD'nin NATO içindeki en güvenilir müttefiki olarak görülmesidir. Böylece ABD Afganistan'a yönelik siyasetini Türkiye üzerinde daha da kolay gerçekleştirme imkânına sahip olacaktır. Türkiye'ye ISAF'ın komutasının verilmek istenmesinin bir diğer önemli nedeni ise, Türkiye'nin müslüman bir ülke olarak Afganistan halklarının "Barış Gücü"ne karşı tepkisini törpüleme ve diğer müslüman ülkelerce kabul görülmesi olasılığıdır.

Türk hakim sınıfları kendilerine verilecek böylesi bir role, "Barış Gücü"nün komutasını üstlenmeye hazırdır. Fakat, Türk devletinin içinde bulunduğu ekonomik zorluklar bu görevi üstlenmeyi zorlaştırmaktadır. Türk hakim sınıflarının başta ABD emperyalistleri olmak üzere diğer Avrupalı emperyalist güçlerle pa-

Sömürgeci işgalci bir güç olmada deneyimli olan faşist Türk ordusu; Kore, Somali, Bosna-Hersek ve Kosova'dan sonra Afganistan'a da gitti.

zarlıkları, esas olarak üstlenecek komutanın mali giderlerinin emperyalist güçlerce üstlenmesine yönelıktir. Büyük olasılıkla da gidişat bu yönde olacaktır. Türk hakim sınıfları ABD'nin taşeronluğunu yaparken, Afganistan'daki dalaşta kendi pazarlık gücünü ve konumunu güçlendirmeye çalışmaktadır.

Türk hakim sınıflarının emperyalist ağababalarından istediği mali ve siyasi güvencelerin neler olacağı, nasıl belirleneceği tartışmaları sürerken Şubat ayı ortalarında Türk ordusu pratik olarak 267 kişilik bir birlikle Afganistan'a yerleşmeye başladı bile.

Böylece sömürgeci işgalci bir güç olmada deneyimli olan faşist Türk ordusu, Kore, Somali, Bosna-Hersek ve Kosova'dan sonra Afganistan'a da gitti. Faşist Türk ordusu şimdi Kuzey Kürdistan'da ve belli ölçüde Güney Kürdistan'da da Kürt ulusuna karşı uyguladığı barbarlığını, "büyük askeri deneyim" adıyla Afganistan'da uygulama ve kendini emperyalist ağababalarına ispat etmekle karşı karşıya...

Bonn konferansından sonra Afganistan'da kurulan geçici hükümetin başbakanı Karzai, kendisine verilen görevi yerine getirmeye çalışırken Ocak ayı sonlarına doğru diplomatik ziyaretleri serisine Suudi Arabistan'la başladı. Bu ziyaretten beri de hemen hemen hep yurtdışındaki ziyaretlerle –Bennetton markalı elbiseler altında– zamanını geçirdi, geçiriyor.

Afganistan bağlamında uluslararası düzeydeki toplantı Japonya'nın başkenti Tokyo'da yapıldı. 21-22 Ocak 2002 tarihlerinde yapılan toplantının gündemi, Afganistan'ın "yeniden yapılandırılması"ydı.

Bu toplantıya başta BM Genel Sekreteri Annan olmak üzere 17 uluslararası kuruluşun (siz emperyalistlerin kuruluşları diye okuyun) ve 60 ülkenin temsilcileri katıldı. Toplantı sürecinde Afganistan'ın "yeniden yapılandırılması" için Afganistan'ın geçici hükümetine 4.5 milyar dolarlık yardım sözü verildi. Toplam beş yıllık süreci ön gören bu yardım sözlerinin pratiğe nasıl geçeceği belli değil. Bu yüzden de İstanbul'da yapılan Avrupa Birliği-İslam Konferansı Örgütü toplantısına katılan Afganistan Dışişleri Bakanı Abdullah Abdullah, kendisine Tokyo'daki toplantıda verilen yardım sözleriyle ilgili sorulan soruya; ***"Taahhütler iyi de önemli olan onları hayata geçirebilmek."*** diye cevap verdi.

Taliban rejiminin yıkılmasından sonra kurulan geçici hükümet, görevi kendisine veren emperyalistlerin emirlerini yerine getirirken, yer yer şu ya da bu emperyalistin hoşuna gitmeyen –ama diğer emperyalistlerin hoşuna giden, daha doğrusu çıkarına olan– bazı adımlar da atmaktadır. Karzai'nin G. W. Bush'un "şer ekseni" içinde gördüğü İran'a resmi ziyarette bulunması bunun bir örneğidir.

Kısacası Afganistan'da Taliban rejimi yıkıldı, emperyalistlerarası dalaş ile Afganistan'ın yerli güçleri arasındaki dalaş başladı...

SAVAŞ ESİRLERİ GUANTANAMO'DA...

Afganistan'a saldırı koalisyonunun adı "uluslararası terörizme karşı mücadele koalisyonu" olarak konmuştu. Afganistan'a yönelik savaşla başlatılan emperyalist harekâta da "sonsuz özgürlük" adını verdi emperyalistler.

Afganistan'ın üç ay boyunca yoğun bir bombardımana maruz kalması, binlerce Afganistanlı emekçinin katledilmesi, milyonlarca insanın canını kurtarma umuduyla göç yollarına düşmesi vb. vb. olgular, emperyalistlerin sonsuz özgürlüğünün gerçekte barbarlık olduğunu görmek isteyen herkesin gözlerinin önüne seriyordu, serdi.

Gerçekten de emperyalistler için özgürlük, ezilen halklara istediği gibi baskı, zulüm, katliam vb. uygulamaları gerçekleştirmektir. Kendine karşı her türlü muhalefeti yok etmek, ezmektir. Bir de bunun sınırsızı sözkonusu edilirse, bilin ki; emperyalistlerin kendilerinin uluslararası alanda karar altına aldığı, altına imza attığı anlaşmaları, uluslararası hukuk olarak sunulan hukuku bir kenara bırakma, ayaklar altına alma kararı verilmiştir.

Bunun son dönemdeki en açık örneklerinden biri de Afganistan'da Taliban rejimine ve El Kaide örgütüne karşı yürütülen savaşın bitmesi sonrasında, savaş esirlerine karşı ABD emperyalizminin uygulamalarıdır.

Afganistan'da esir alınıp ABD'nin Küba'daki Guantanamo Hava Üssü'ne götürülen 200'e yakın El Kaide ve Taliban üyelerine karşı ABD'nin muamelesi, emperyalist uluslararası hukuku da çiğneyen bir muameledir.

Savaş esirlerine karşı nasıl davranılacağı ve savaş esirlerinin ne gibi hakları olduğu, uluslararası hukuk açısından 1949'da yürürlüğe giren Cenevre Konvansiyonu tarafından ortaya konmuştur. Bu konvansiyon bugüne kadar 190 ülke tarafından imzalanmıştır ve ABD de bunlardan biridir.

Savaş esirlerine karşı kötü muamele daha ilk başta, esirler Guantanamo'ya askeri uçaklarla götürülürken başlamıştır. Esirler uçaklara bindirilirken iğneyle uyuşturulmalarına rağmen, uçaktaki kabloları kesmesinler diyerek elleri ve ayakları bağlanmıştır. "Güvenlikleri" için bu da yetmemiş olacak ki, esirlerin ağızları bağlanmış, gözleri kapatılmış ve kulakları kulaklıklarla tıkanmıştır.

Guantanamo'da ise elleri ayakları bağlı tutulmuş, esirleri küçük düşürmek ve dini duygularını rencide etmek için saç ve sakalları kesilmiş, tellerle çevrili kafeslere konmuşlardır.

Bu uygulamaların görüntüleri kamuoyuna yansıdığında uluslararası hukuk savunucusu geçinen Avru-

palı emperyalistlerın bazı temsilcilerınden de tepkiler yükseldi.

Aslında batılı emperyalistlerın bu tepkıleri savaş esirlerine karşı uygulananlara değildi. Bunların tepkılerinin esas gerekçesi de uygulamaların yanlışlığı değil, böylesi uygulamaların "uluslararası terörizme karşı mücadeleyı" zayıflatacağı gerekçesıydi.

ABD'nın Cenevre Sözleşmesı'ne uyması yönlü tavırlar ABD emperyalıstlerıne görünüşte geri bır adım atmasını beraberınde getirdi.

İlk başta El Kaide ve Talıban üyelerının savaş esırı olarak kabul edilemeyeceğını, bunların "yasadışı çe-

te" üyeleri olduğu ve bu nedenle de Cenevre Sözleşmesi'ne uymasının sözkonusu olmadığını açıklayan ABD yöneticileri, daha sonra Cenevre Sözleşmesi'nin sadece Taliban üyelerine uygulanacağı, El Kaide üyelerine uygulanmayacağı yönünde açıklama yaparak "geri adım" attılar. Uygulamalar ise sürdürüldü, sürdürülüyor. Şubat ayı sonlarında medyaya yansıyan haberlere göre El Kaide ve Taliban üyeleri açlık grevi eylemine başlamışlardır.

Sonuç hangi yönde olursa olsun, ABD emperyalizminin Guantanamo'daki savaş esirlerine karşı uygulamaları, 11 Eylül 2001 sonrasında emperyalistlerin daha çok saldırganlaştığını gösteren bazı uygulamalardır.

Evet bu uygulamalar da, 11 Eylül 2001 sonrasında emperyalistlerin dışta saldırganlığı ile içte faşistleşmenın içiçe yürüdüğünü açıkça göstermektedir.

Uluslararası işçi ve emekçiler, ezilen tüm halklar için esas sorun bu gerçekliğin görülüp kavranması ve emperyalist saldırganlığa karşı mücadele birliğinin sağlanması; emperyalist sistemin yerlebir edilmesi için mücadeleye bugünden başlanmasıdır...

SIRADA IRAK MI VAR?

Emperyalist saldırganlık Afganistan'daki Taliban rejiminin yıkılmasından sonra da sürüyor. ABD emperyalıstleri savaşın Afganistan'la sınırlı kalmayacağını daha savaşın öncesinde ilan etmişti. "Haçlı seferi"ne başlanacağını açıklayan Bush, bunun on onbeş yıl süreceğinin de altını çizmişti. Afganistan'a yönelik saldırıların sürdüğü süreçte, Afganistan sonrasında sıranın kime geleceğine yönelik tartışmalar da yoğun olarak sürdü, sürüyor.

Bu süreçte birçok ülkenın adı geçti. Ama en son, hedef olabilecek ülkeler, yine G. W. Bush tarafından "şer ekseni" olarak açıklandı. Buna göre Irak, İran ve Kuzey Kore teröre destek veren "şer ekseni"ydi ve ABD bunlara karşı "tutarlı" bir mücadele yürütecekti(!) Tartışmalar, andaki yörüngenin Irak'a yöneldiğini göstermektedir. Oğul Bush, babasının yapamadığı işi tamamlamaya and içmiş görünüyor ve Saddam rejimini yıkma konusunda *"Ciddi olduğum anlaşılacaktır"* yönlü açıklamalarla da bunu gösteriyor.

ABD'de yayınlanan tanınmış gazetelerde, Irak'a yönelik harekâtın zamanının tam belli olmadığı, ama Bush'un görev süresinin biteceği 2005 yılından önce Saddam'ın iktidardan düşürülmesi için her türlü senaryonun gözden geçirildiğine yönelik tespitler yapılıyor.

Bu bağlamda gündeme getirilmesi ihtimali olan üç senaryo öne çıkmaktadır. Bunlar, diplomatik, siyasi ve askeri alanla ilişkin senaryolardır. Diplomatik alanda BM temsilcilerinin Irak'ın silahlarını denetlemesi için Irak'a kabul edilmesi sorunu öne çıkmaktadır. Bu konuda Türk devleti de Irak'ı ikna için araya girdi. Bununla ilgili Başbakan Ecevit Saddam'a mektup gönderdi. Irak Dışişleri Bakanı Naci Sabri ise *"Irak olarak BM kararlarına uyma ve uluslararası toplumla işbirliği kararlılığını sürdürüyoruz."* diyerek Irak'ın BM kararlarına uymadığına yönelik suçlamaları geri çevirdi. Naci Sabri aynı tavrında denetçiler konusunun siyasal amaçlarla gündeme getirildiğini ve *"Denetçilerin amacı Irak'ın olmayan kitle imha silahlarını kontrol etmek değil, ABD'ye Irak'a baskı politikaları konusunda malzeme yaratmaktır."* tespitinde bulundu. Diplomatik alanda gelişmeler şimdilik Irak'ın BM Genel Sekreteri Annan ile önkoşulsuz görüşmelerde bulunmaya hazır olduğunu açıklamasıyla görüşmelerin nasıl yürüyeceğine göre şekillenecektir. ABD emperyalizminin elinde bu koz alınırsa Irak'a saldırı da gecikebilir.

Siyasi alandaki senaryo, esas olarak uluslararası emperyalist kuruluşlar ve Irak'a komşu ülkeler tarafından zorlayıcı önlemler alınmasına yöneliktir.

Askeri senaryo ise Afganistan örneğinde olduğu gibi havadan yoğun bombardıman ve Kuzey İttifakı gıbi yerel, kara ordusuyla koordineli bir savaş olarak öne çıkmaktadır.

Bu konuda adına "Rumsfeld Doktrini" denen tavrın propagandası yapılmaktadır. "Rumsfeld Doktrini", ABD medyasında *"dış politikada ilerlemenin daha etik ve daha ahlaklı bir yol"* olarak gösterilmektedir. Peki ama nedir bu "Rumsfeld Doktrini"? Bunun kısa cevabı, Afganistan'daki uygulamadır.

Yani, Amerikan Özel Kuvvetleri, Komando Birlikleri ve Amerikan Hava Gücü ile yerel kara birliklerinin koordineli olarak birlikte hareket etmesidir. Irak bağlamında yerel kara birlikler esas olarak Barzani ve Talabani önderliğindeki Kürtlerdir. Bu arada PKK de Kürtleri inkâr etmeyen bir yaklaşımın yanında yer almaya hazır olduğunu açıklamıştır. Güney Kürdistan'daki PKK güçlerinin de ABD önderliğindeki ve yönetimindeki yerel güçler kervanına katılıp katılmaması ABD'nin tavrına bağlıdır. Ama PKK buna hazırdır.

Irak'a karşı hangi senaryonun pratiğe geçirileceği esas olarak ABD Başkan Yardımcısı Dick Cheney'in Mart ayında Ortadoğu'ya yapacağı turdan sonra daha da açık hale gelecektir. Fakat bilinmesi gereken bir gerçek, Irak'a saldırının Afganistan'a saldırı kadar kolay olmayacağıdır.

Afganistan'a karşı oluşan emperyalist-gerici koalisyonda yer alan emperyalistler, Irak'a yönelik bir askeri harekât konusunda ABD ile farklı tavırlar sergilemektedir. Çin, Rusya ve AB şimdilik Irak'a saldırıya karşı olduklarını açıklamış durumdadır.

Avrupa Birliği Komisyonu'nun dış ilişkilerden sorumlu üyesi Chris Patten, Rusya Dışişleri Bakanı İgor İvanov vb. siyasetçiler başta olmak üzere, Bush'un

"şer ekseni" konusundaki açıklamasına ve Irak'a yönelik tavrına itirazlarda bulunup eleştirdiler.

Bunların da esas gerekçeleri böylesi bir harekâtın "uluslararası antiterör koalisyonuna zarar vereceği", "Irak'a karşı mücadelenin hukuk temelinde yürütülmesi gerektiği" ve bu konuda "BM Güvenlik Konseyi'nın yetkili olduğu" vb. gerekçelerdi.

ABD'nin askeri senaryosunun ne zaman ve nasıl hayata geçirileceği tam açık değilken, Irak'a karşı bir saldırı için ABD'nin çoktan hazırlıklara başladığı, bölgeye askeri güç yığdığı ve daha da yığacağı bir olgudur.

Ayrıca Irak'a bir saldırı için Afganistan'a karşı oluşan koalisyonun birlikte hareket etmesi de mutlaka gerekmiyor. Bu tavır ABD temsilcileri ve medyası tarafından da açıkça dile getirildi, getiriliyor. Bu bağlamda Irak'ın komşu ülkelerinin tavrı ve Rusya'nın "pasif onayı" bekleniyor. İngiltere ise ABD'nin yanındadır.

Türk devletinin resmi tavrı Irak'a yönelik bir askeri harekâtın yapılmamasını arzu etme yönündedir. Fakat bu konuda da kararın Ankara'da değil, Washington'da verileceği açıktır. İlk başta Irak'a askeri bir harekâta kesin karşı görünen Ankara, daha sonra bu tavrından ricat etti. TC'nin andaki tavrı özetle şöyle dile getiriliyor:

"Biz Irak'ın askeri bir operasyon sonucu parçalanmasını istemiyoruz, ancak Saddam Hüseyin'in meşruiyetine de bağlı değiliz." (17 Ocak tarihli gazetelerden)

Bu tavrı anlaşılır kılmak için açıklarsak TC'nin tavrı kısaca şöyledir: Saddam rejimini yıkmak için Irak'a bir askeri harekâta karşı değiliz. Ama, Irak'ın toprak bütünlüğü korunmalı ve herşeyden önce de şu ya da bu biçimde bir Kürt devletine izin verilmemelidir. ABD'nin Irak siyaseti de Irak'ın toprak bütünlüğünü ortadan kaldırmaya yönelik bir siyaset değildir. Kürtler bağlamında ise ABD'nin Irak siyaseti şimdilik Irak'ın toprak bütünlüğü çerçevesinde ve kendi denetiminde bir özerklik siyasetidir.

Gerek Afganistan, gerekse de Irak konusunda Türk hakim sınıfları pazarlık güçlerini yükseltmek için de çalışmaktadır. Pazarlık gücünü artırdığı oranda da fiyatı yükselecektir.

Ama, Irak'a bir askeri harekât kararının Ankara'da değil Washington'da verileceği gibi bu konuda da karar Washington'da verilecektir. Ve TC ile ABD ilişkileri gözönüne alındığında, böylesi bir askeri harekâtta Türk hakim sınıfları şu veya bu biçimde ABD'nin yanında yer almaya mahkumdur.

Gelişmelerin hangi yönde olacağını görüp yaşayacağız. İşçiler, emekçiler ve ezilen halklar için sorun, bu emperyalist saldırganlığa, barbarlığa karşı mücadeleyi yükseltmektir.

4 Mart 2002 ✘

Abdullah Öcalan'ı idam etme tartışmaları sürüyor!

İDAMA HAYIR!

Türk hakim sınıfları AB'ye sunulan "Ulusal Program"da orta vadeli çözümler içinde ele alınan ölüm cezasının kaldırılması tartışmasını da yürütüyor. Bu tartışmada esas olarak, ölüm ya da idam cezasının kaldırılmasını Abdullah Öcalan'ın idam edilmesinden sonra gerçekleştirilmesini isteyen kafatasçı kesimlerle, AB'ye üye olmak için Kopenhag Kriterleri'ne uymayı ve ölüm cezasının kaldırılmasını savunan "liberal" şovenler öne çıkmaktadır.

Abdullah Öcalan'ın idam edilme cezasının infaz edilmesinden yana olanlar da, AB'ye üye olmanın gereğini yerine getirip "asmayalım, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına" çevirelim diyenler de faşist Türk devletinin "vatanı ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün" savunucularıdır.

Ve bunlar, Abdullah Öcalan'ın idamını, ya da idam cezasının ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çevrilmesini; Abdullah Öcalan'ın bugün savunduğu görüşler yüzünden değil, faşist Türk devletine karşı Kürt ulusunun ulusal mücadelesine önderlik ettiği için istemektedirler.

Kısacası, Abdullah Öcalan şahsında yargılanmak ve cezalandırılmak istenen bağımsızlık talebi temelinde silaha sarılmaktır; yargılanmak ve cezalandırılmak istenen Kürt işçileri, köylüleri başta olmak üzere, tüm milliyetlerden Kuzey Kürdistan-Türkiye halklarıdır.

Türk hakim sınıflarının Abdullah Öcalan'ın başında demoklesin kılıcı gibi salladığı idam cezasını Kuzey Kürdistan-Türkiye halkları kökten reddedip Abdullah Öcalan'ı ne TC'nin ne de herhangi bir uluslararası emperyalist kuruluşun yargılama ve onu mahkûm etme hakkı olmadığını bir kez daha haykırıyoruz!

Biz emperyalistlerden "adil yargı" dilenmiyoruz! Abdullah Öcalan kayıtsız şartsız serbest bırakılmalıdır diyoruz!

28 Şubat 2002 ✘

İsrail-Filistin çıkmazı...

90'lı yılların başlarında sosyalemperyalist Rusya önderliğindeki Doğu Bloku'nun çökmesiyle tüm batılı emperyalist burjuvazı "Komünizm yıkıldı" diyerek zafer çığlıkları attı.

Emperyalizm ve yardakçılarına göre komünizm kapitalizm karşısında yenilmiş ve insanlık için yaşanabilir tek sistemin kapitalizm olduğu ispatlanmıştı. Böylece iki kutuplu dunya ortadan kalkmış, soğuk savaş sona ermiş ve artık insanlık "aklın egemen olduğu" "yeni dunya duzeni" altında savaşsız ve kalıcı barış içinde yaşayacaktı.

"Yeni dünya düzeni"nin propagandası sadece burjuvazinin değişik temsilcilerini, savunucularını degil, ulusal kurtuluş mücadelesi verenlerden birçok devrimciye kadar geniş bir yelpazeyi de etkiledi

Daha once kapitalist sistem çerçevesinde kurtuluşun mümkün olmadığını –doğru olarak– savunanlar, giderek sistem içi çözümler aramaya, daha sonra da sistemin savunucusu olmaya başladılar

Güney Afrika'da Apartheid'a son verilmesi ve İsrail ile Filistin temsilcileri arasında Oslo'da imzalanan anlaşma vb. gelişmeler de emperyalist burjuvazinin "yeni dünya düzeni" teorisinin pratik ispatı olarak gösterildi.

Emperyalistlerin barış havarisi kesilmesinin büyük bir sahtekârlık olduğu, savaşların kapitalizmin kaçınılmaz yol arkadaşı olduğu gerçeği kısa sürede kendisini yine gösterdi.

"Kalıcı barış çağına" girildiği yönündeki palavralarla paralel dunyanın birçok yerinde savaşlar yürüyor, çatışmalar sürüyordu. Emperyalist burjuvazinin temsilcilerinin kendileri de bu "kalıcı barış çağı" denen dönemin ilk on yılı içinde süren savaş ve çatışmalarda beş milyon insanın hayatını yitirdiğini tespit etmek zorunda kaldılar Bu sayıya son iki yıllık dönemde yaşamını yitirenler de katıldığında "kalıcı barış çağı"nda savaşlarda yaşamını yitirenlerin sayısının daha yüksek olduğu görülecektir

Oslo süreci olarak da gösterilen İsrail-Filistin anlaşması da emperyalist dünya burjuvazisinin "kalıcı barış çağı"nın tipik örneklerinden biri olduğu gibi, kapitalist düzende ulusal sorunun gerçek çözümünün mümkün olmadığını da gösteren bir örnektir

Oslo anlaşmasından sonra ABD emperyalizmi denetiminde Beyaz Saray'da İsrail-Filistin temsilcilerine "Barış Süreci" ile ilgili anlaşma imzalatıldı. Buna göre, İsrail tarafından işgal edilen toprakların küçük bir bölümü üzerinde "mini" bir Filistin devleti ilan edilmesi vaat edilmişti. Fakat Filistin devletinin ilan edilmesi için de taraflar arasında varolan diğer anlaşmazlık sorunlarının görüşmelerle çözülmesi gerekiyordu.

Süreç işlemeye başladığında gelişmeler emperyalistlerin çizdiği çerçevede ilerliyordu ve taraflar arasındaki anlaşmazlıklar her seferinde ertelense de, gidişin iyi yönde olduğu propaganda ediliyor ve bu gelişmeler emperyalistlerin "barış" konusunda ne kadar duyarlı olduklarına, ne kadar olumlu işler yaptıklarına örnek olarak gösteriliyordu.

Fakat her seferinde ertelenen ve üzerinde tarafların anlaşmasının en zor olduğu konular gündeme geldiğinde, işlerin hiç de istendiği gibi yürümediği de ortaya çıktı.

Üzerinde en çok tartışılan ve anlaşılmayan esas noktalar, Kudüs'ün Filistinlilere verilip verilmeyeceği, nasıl bölüşüleceği; diasporadaki sürgün Filistinlilerin geri gelmesi; Batı Şeria ve Gaza bölgelerindeki tüm Yahudi yerleşim alanlarının tasfiye edilmesi ve ilan edilecek Filistin devletinin siyasal ve ekonomik olarak İsrail'den tam bağımsız bir yapıya kavuşması noktalarıydı.

Bu konularda anlaşma sağlanmadığı bir ortamda daha önce öngörülen Filistin devletini ilan etme tarihi geldi. Tam da bu süreçte Sabra-Şatilla katliamının sorumlusu katil Şaron Kudüs'ü ziyaret ederek provakasyona yol açtı. Ardında ikinci intifada denilen süreç başladı. Çatışmalar 2000 yılı Eylül ayı sonlarından bu yana devam etmektedir

İkinci intifadanın başlangıcında taraflar yeniden görüşmelere başlamak için ABD ve Avrupalı emperyalistler tarafından Mısır'ın Şarm El Şeyh kentinde bir araya getirildi ve ateşkes ilan edildi. Bu ateşkese rağmen çatışmalar sürdü.

Şubat 2001 başlarında yapılan başbakanlık seçimlerinde Şaron'un başbakanlığa seçilmesi sonrasında ise İsrail devleti soruna "çözüm" getirme yerine daha da saldırganlaştı. Çatışmalar da giderek sertleşti. İsrail'in bu saldırganlığında aynı zamanda ABD'de Bush'un başkan olması ve Clinton dönemindeki İsrail-Filistin siyasetinin kendilerini bağlamadığını ilan etmesi de rol oynadı.

Eylul 2000 sonlarına doğru başlayan intifada sonucundaki çatışmalarda bugüne kadar yaşamını yitirenlerin sayısı 1400 civarındadır. Bunu taraflara göre ayırırsak 1050 Filistinli, 350 İsrailli yaşamını yitirmiştir. Filistinlilerin dörtte biri çocuklardan oluşmaktadır.

11 Eylül 2001 tarihinde ABD'ye yönelik saldırı eylemi sonrasında başını ABD emperyalizminin çektiği "uluslararası teröre karşı mücadele" adına kurulan koalisyonun Afganistan'la başlayan ve tüm ezilen halklara karşı geliştirilen saldırının ve gerekçelerinin bir benzerini İsrail, Filistinlilere karşı göstermektedir.

İsrail hakim sınıfları Filistin halkının haklı davasını boğmak için ellerinden geleni ardına koymuyor. "Mini" Filistin devletinin ilanı gündeme geldiğinde, önce ortaya çıkan çatışmaları bahane ederek daha sonra da Filistin Özerk Yönetimi ile görüşmeleri keserek Filistin devletinin ilanını engellediler.

Ardında, İsrail askerinin saldırılarına karşı tepki olarak yeniden gündeme gelen intihar eylemleri de gerekçe gösterilerek bir bütün saldırıya geçtiler. Aralık 2001 tarihinden bu yana da, yürüyen çatışmalar giderek açık bir savaşa dönüşmüş durumdadır. İsrail "misilleme" adına tankıyla, topuyla, savaş uçakları ve helikopterleriyle Filistinlilere saldırmaktadır.

İntihar eylemlerinden Arafat'ı ve Filistin Özerk Yönetimi'ni sorumlu tutan İsrail-Şaron hükümeti 3 Aralık 2001 tarihinden bu yana Arafat'ın Ramallah'tan çıkmasını yasaklamıştır Hatta Şaron, zamanında Arafat'ı öldürmedikleri için pişman olduğunu bile açıkça söyledi.

Arafat'ı açık cezaevine hapseden Şaron hükümeti, gelinen yerde Arafat'ı ve Filistin Özerk Yönetimi'ni Oslo anlaşmasının da çok gerisinde olan ve İsrail burjuvazisinin istediği bir zeminde anlaşmaya zorlamaktadır. Yani İsrail'in Arafat'a ve Filistin Özerk Yönetimi'ne dayattığı şeçenek: Ya benimle bu oyunu oynarsın, ya da seni yaşatmam!

İsrail ordusu, Ocak ayı başlarından bu yana birçok yerleşim alanında onlarca evi yıkıp yüzlerce insanı evsiz barksız bırakmıştır. Birçok yerleşim alanı ve mülteci kampını işgal etmiştir. İsrail basını bile Filistinlilere uygulanan baskı ve saldırıları "devlet terorü" olarak adlandırdı. Onbinlerce Yahudi Şaron hüküme-

Onbinlerce Yahudi Şaron yönetiminin uygulamalarına karşı protesto eylemleri yaparak barış isteğini haykırdı.

tının uygulamalarına karşı protesto eylemleri yaparak barış isteğini haykırdı.

Şaron hükümeti ise tüm tepkilere gözlerini kapatmış, kulaklarını tıkamış durumdadır. Filistinlilerin intihar eylemlerini ve benzeri saldırılarını engellemek amacıyla Doğu Kudüs'teki Filistinlilerin Batı Kudüs'e kontrolsuz girmelerini engellemek için 15 kilometrelik bir duvarın örülmesi düşüncesi bile dile getirildi. Bu süreçte İsrail hükümeti işkence yapmayı onaylarak yasal hale getirdi.

Evlerin yıkılmasına karşı yükselen tepkiler karşısında Dışişleri Bakanı Perez, kullanılan "yöntemin zarar verdiğini" açıklayarak ev yıkımını durdurma yönünde tavır takındı. Bu bağlamda Perez de esas olarak hükümetinin uygulamalarıyla hemfikirdir, sadece "yöntem"in kendilerine "zarar" verdiğini düşündüğü için ev yıkmaya karşı çıkar görünmektedir. Şubat ayı sonlarına doğru daha da yoğunlaşan çatışmalar sonucunda "topyekun saldırı" ilan edilmesine ise onay vermiş durumdadır.

İsrail-Filistin sorunu bağlamında Afganistan'a yönelik saldırı sürecinde ABD ile hareket eden ve Ortadoğu politikası bağlamındaki farklılığını geri planda tutan Avrupa Birliği –başta da Almanya , Afganistan'a saldırının esas olarak bitmesine paralel yeniden tavır takınmaya başladı.

İsrail'in Arafat'ı muhatap olarak kabul görmemesi yaklaşımına ABD esas olarak onay verirken, AB tek muhatabın Arafat olduğunu ve sorunun Arafat ve Filistin Özerk Yönetimi ile görüşmelerle çözülmesi gerektiğini savunmaktadır. AB temsilcisi Solana ve Almanya Dışişleri Bakanı Fischer bunu açıkça ilan ettiler.

Filistinli dinci örgütlerin İsrail'e karşı "genel seferberlik", İsral'ın de "topyekun saldırı" ve "Arafat hükümetini yıkma"yı ilan ettiği bir ortamda Suudi Arabistan Prensi Abdullah AB temsilcisi Solana ile görüşmesinde bir "çözüm önerisi" getirdi. Sözkonusu öneri, İsrail'in 1967 yılında işgal ettiği topraklardan geri çekilmesi halinde Arap ülkelerinin İsrail'i resmen tanıyacağı yönündedir. Bu öneri, şimdilik başta ABD, AB, Rusya ve BM olmak üzere İsrail ve Filistin temsilcileri tarafından da sıcak karşılandı.

Çatışmaların sürdüğü ve hergün ölümlerin yaşandığı bir ortamda bu öneri üzerine görüşmeler de sürüyor.

Gelişmelerin hangi yönde olacağını önümüzdeki dönemde birlikte göreceğiz. Fakat şimdiden açık olan, –İsrail'in bu önerıyı kabul edeceğini varsaysak bile– bu önerinin de kısa zamanda gerçekleşmesinin mümkün olmadığıdır.

İsrail-Filistin konusundaki tüm gelişmeler de, emperyalist burjuvazinin kitlelere empoze ettiği gibi "kalıcı barış çağı"na girilmediğini çok açık göstermektedir. "Yeni dünya düzeni" ya da küreselleşme olarak yüceltilenin emperyalist barbarlıktan başka bir şey olmadığı da açıktır aslında. Böylesi barbarlık temelinde yaşamaya çalışan bir sistemin ezilen halkların sorunlarına çözüm getiremeyeceği de açıktır.

Ulusal sorun başta olmak üzere tüm temel toplumsal sorunların çözümünü bu barbarlık sisteminde beklemek, sorunların gerçek çözümüne sırt çevirmektir.

Emperyalist barbarlıktan kurtulmanın bir ve tek doğru yolu vardır: Uluslarası proletaryanın, ezilen halklarının kendi ülkelerindeki kapitalist sistemi yıkma mücadeleleri! Emperyalist sistemi yerlebir edecek olan devrimler!

İsrail-Filistin somutunda da esas çözüm Yahudi işçi ve emekçilerinin İsrail'in barbar politikasına karşı, Filistinlilerle barış ve birlik için seslerini yükseltmesi, devrim için mücadele etmesiyle; Filistin halkının İsrail devletine karşı mücadele ederken Yahudi işçi ve emekçileriyle birliği ve ortak mücadeleyi savunmasıyla; devrim için mücadele etmesiyle ancak sağlanabilir.

İsrail-Filistin devrimleri de değişik ulus ve milliyetlerden işçi ve emekçilerin birliği ve ortak mücadelesiyle başarıya ulaşacaktır.

Filistin sorununun gerçek çözümü için de "Ya barbarlık içinde çöküş, ya sosyalizm!" şiarı her zamankinden daha güncel!

5 Mart 2002 **X**

Roja Newrozê roja tekoşinê ye. Dı Newrozê de âlâ şoreşê bılınd bıke!

Karkerno, şoreşgerno, hevalno ..

Isal disa her siyasetek tora xwe Newrozê pıroz dıke. Dı Newrozê de wısa bangı mılletê Kurd dıkın: Agırê Newrozê bona aşıtiyê vêxinın. Destê xwe ra ser devlet mekın. ...nesihetê awa dıdın mılletê me.

Komelên netewperestiya Kurd gışti dıxwazın ku dewletê dı emperyalistê mezın destê xwe telve bıkın û meseleya Kurd hal bıkın Jı emperyalistan ra dıbên ku: Jı Kurdan ra çareke bıbınin ji çıtan dıbi bıla bıbi. Em bı Tırkan va, ji hev cıhêbûyunê naxwazınê. Hema em jı lı vê dınê merovınê, heqê me çi ye, ewqas bıdın. Dewletê dı mezın lı Ewropa werın areke, bıla dewleta Tırk ji telvê bi, vana gıştı mesele yê Kurd hal bıkın. Vana heqê me ra çı gotine, em bı wi razi dıbınê. Bı kurtı; komelên neteweperestiya Kurd gışti, hal kırına meseleyê Kurd hewale emperyalistan dıkın Bı vê torê ne mesele yê Kurd hal dıbi, ne jı tıştekı dın.

Va rê ya, rê ya rızgariya Kurdan nine. Bı vi siyasetê ne Kurd rızgar dıbi, ne ji Kurdistan.

Emperyalist gışti rızgariya Kurdan ji naxwazın. Ew dıxwazın ku Kurd tımê wan ra koletiyê bıkın. Ew kelkxur û menfeetperestin; her tışteki bona menfeeta xwe dıkın. Ew lı dınê her tışteki bı çav ê kelkxur çav dıkın û bı kelkxuriyê dıgırine dest xwe û analiz dıkın û meseleyan hal dıkın. Bı kurtı; dosti ya emperyalistan û ya kedxwaran nabi.

Hın kes ji dızanın ku Newroz roja têkoşinê ye. Ew kesan awa dıpırsın: "Ey heval! Dı Newrozê de e mê çı mesajê bıdınê gelan. Newroz'a 2002. de agırê Newrozê bona kê bılınd be, rê ya kê rohni ke? "

Wan hevalanra em dıbênê ku:

Lı Kurdıstanê gelê Kurdan dı Newrozan da lı hem-

SÖMÜRGECİLİĞE, FAŞİZME, EMPERYALİZME, SERMAYE İKTİDARININ EGEMENLİĞİNE KARŞI

Newroz'da devrim bayrağını yükselt!

Yıl 2002 .. 21. yuzyıldayız yani!

Çağın gelişmiyle, teknolojinin muazzam ılerleyişiyle övunülüyor. İnsan haklarından, hak hukuktan, demokrasıden. . en yüksek perdeden sozedılıyor Dünyadaki zenginlik göz kamaştırıyor... Teknolojik gelişme sayesinde dünyanın bir köşesinden dığer bir köşesine çok kısa zamanda ulaşılabılıyor. Zenginlik had safhada Bunlar doğru. Ama dunyadakı bu gelişme kimin hizmetınde?

Bır avuç mutlu azınlık şaşaalı bır yaşam surdurürken mılyarlarca ınsan açlık ve sefalet ıçınde. İnsanlar çöpluklerde yiyecek toplamaya çalışıyor. Afganistan'da tüm dünyanın gözleri önünde insanlar bır öğün yemek almak için gökten atılan bombalara koştular Paketler bomba mı yıyecek mı? Şansa. Ama gerçek şu, yıyecek bulabilmek ıçin bombalanmayı da göze almak gerekiyor. Emperyalıst efendiler dilediklerı ülkeyi işgal edıyor, bombalıyor. Çıkarılan yerel savaşlarda binlerce insan hayatını kaybediyor, binlercesi açlıktan ilaçsızlıktan, salgın hastalıktan ölüyor. Gelişmış emperyalıst kapitalıst ülkelerde de emekçı yığınlar açısından hayat her geçen gün daha da kötüye gıdıyor Kazanılmış ekonomik, demokratik haklar bir bir kısıtlanıyor. İşı olanlar ışini kaybetme korkusuyla sesini çıkaramıyor. İşsizler ordusu giderek büyüyor Emperyalıst efendiler alternatifsizliğin keyfini çıkarıyor. Her yıl kârlarını katlayarak şaşaalı bır yaşam sürdürüyorlar

Bır yandan muazzam bır zenginlik, şaşaalı bir yaşam; dığer yandan savaş, açlık yoksulluk, sefalet... Dünyanın bugünku manzarası kısaca böyle.

Emperyalıst sıstemde insan hakları, demokrası, hak hukuk laflarının ne anlama geldiğini bız Kürdistanlılar kendi pratiğimizden biliyoruz. Bilıyoruz kı tüm bunlar palavra, ezılen sömürülen yığınlar açısından bunların gerçek anlamda varlığı sözkonusu bile değil Bu laflar emperyalistlerin ışıne geldiği ve onlara yaradığı ölçüde vardır, onların çıkarlarıyla çelıştiği noktada bu gibi kavramların hiçbir önemi yoktur.

Başka yerlere gitmeye gerek yok İşte Kürdistan!

Gelişmesıyle bunca övünülen 21. yüzyılda da Kürdistan'ın parçalanmış sömürge durumu devam ediyor. Emperyalızmın uşakları sömürgecı efendiler Kürt ulusunu kan ve gözyaşı deryası içinde köle olarak kullanmaya devam ediyorlar. İşte Kuzey Kurdıstan! 21 yüzyılda Kurdün "ben Kürdüm" demesi suç Anadilıyle konuşması suç. En ufak demokratik hak için mücadele kanla bastı-

ber zılm û zordestı û pışaftını û tune kırını ye têkoşin kırıye, têkoşin dıke. Bı têkoşinê destanên berxwedanan derxıstiye. Navê rojê berxwedanên Kurdan yeki ji Newroz e!

Dewleta Tırkê faşistê xwinxwar, bı nijadperesti yê û bı çepelkari yê cesetê mıriye me parçe parçe kırın û ew dewısandın. Li ser van cesetan poz dan. Va barbartıya weku qeremani işandan. İqtidar a çini yê Tırkê zal, bı dijvariyê û bı zorbetiyê selteneta xwe dajon. Vi zorbeti yê; karker û kedkar û gelên bındest bı nerita xwe dıbinin û jiyan dıkın.

Lı hember dewleta Tırkê faşist, gelê Kurd û şoreşger û kominist ala têkoşinê bılınd dıkın. Navê rojên şoreşger û kominıstan yeki ji Newroz e!

Kê ku rızgariya gelê Kurd û Kurdistan dıxwazi lı hember emperyalizmê û faşizmê û dêwleta Tırkê faşıst têkoşın dıke û ala şoreşê bılınd dıke! İsal dı Newrozê de têkoşına antiemperyalizmê bılınd bıke. Antiemperyalisti tenê li hember dêwleta emperyalistê wa yan ji we têkoşinkırın nıne. Antiemperyalıstı li hember sıstema kapitalist û emperyalist a gişti têkoşin dıke, sistema kapitalist dıhelişini.

Em tenê lı hember emperiyalistiya Emerikan'ê û Alman û Franse... nınınê, em yekpare lı hember emperyalizmê û faşizmê û her cıns kevneperestiyênê.

Şera karker û kedkar û gelên bındest bı ılma çini karkeran bı xemıline!

– Em dıxwazınê ku, şera karker û kedkar û gelên bındest metinkariyê û faşizmê û emperyalizmê û kevneperestiya her torê bışewıtini, bıhelışını.

– Em dıxwazınê ku, agırê Newrozê boyaxa rû yê emperyalistan bışewıtini û rû yê wanê mundar derxı-ni meydanê. Dosti ya wan na bı, ew dujmınê gelê bındestın. Ew, ji bo kara xwe her nızmahiyê dıkın.

– Em dıxwazınê ku, têkoşina rızgari ya netewi ya Kurdistan bı têkoşina rızgariya karkêran yek bi û dêwletê Tırkê faşist bıhelışını û âlâ şoreşê û sosyalizmê bılınd bıke.

Lı Newrozan ji ala şoreşê bılındke!

Bı agırê Newrozê ocaxê şoreşê kûrık bıke!"

Adar 2002 ✘

PARTÎYA BOLŞEWÎK
(KURDİSTANA BAKUR)

rılıyor, Kürtlere kayıtsız şartsız köleliğe devam durumu dayatılıyor.

Emperyalist efendiler Kürt sorununu kendi çıkarları için kullanıyor. Sömürgeci, uşaklarını daha fazla sıkıştırma ihtiyacı duyduğunda Kürtlerin varlığından sözeder, istediğini yaptırdığında Kürtlerin köleliğinin devam edeceği konusunda uşaklarına söz verir.

2002 yılının Newroz'una bu koşullarda giriyoruz.

2002 yılının Newroz'unda da önemli olan Newroz'u mücadeleci geleneğine uygun kutlamak, Kürdistanlı kitleleri emperyalizme, sömürgeciliğe karşı bilemek, Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun gerçek kurtuluşu için; devrim için bilinçlendirmektir. Newroz ateşi ezilenlerin özgürlüğe duydukları özlemin ateşi olarak yükseltilmeli; Newroz devrim için bir mücadele günü olmalıdır.

Yıllardır Newroz'lar mücadeleci içeriğinden koparılmaya çalışılıyor. Bunu hem egemen sınıflar yapıyor hem de sistem içinde sistem için mücadeleyi siyaset edinen Kürdistanlı kimi siyasetler yapıyor. Ve ne yazık ki bunlar bugün kitleler içinde belirleyici etkiye sahip olanlardır. Bir avuç komünistin sesi bugünkü ablukada kitlelere yeterince ulaşamıyor. Hal böyle olunca Newroz'ların biçim ve içeriği de durumdan duruma değişiveriyor. Bir bakıyorsunuz sömürgeciliğe karşı isyan günüdür, bir başka Newroz'da sömürgecilerle barış günü mesajının taşındığı bir gündür, bir bakıyorsunuz kendi varlığını da bir kenara koyup sömürgecilerin tanıdığı imkânlar ölçüsünde legal siyaset için kitleleri mücadeleye çağıran bir gün oluveriyor. Şimdi bu sesler yükseltiliyor, Kürdistanlı kitleleri sisteme bağlama çağrıları yapılıyor. Kürt ulusunun kurtuluş mücadelesi çarçur ediliyor.

Kürdistanlı işçiler, emekçiler buna hayır demelidir. Newroz köleliğin devamına çağrı günü olarak kullanılamaz. Newroz'lar mücadele günü olmalıdır. Bu bağlamda şu düşüncelerimizi bir kez daha yineliyoruz:

Kürdistanlı kitlelerin Newroz'larda sömürgecilerin tank paletlerine göğsünü siper ederek tutuşturduğu ateş; sömürgeciliği, faşizmi, emperyalizmi ve her türden gericiliği; kısaca, bir bütün olarak bu kahne barbar sistemi yıkmak ve sermayenin egemenliğine son vermek için geliştirilmelidir.

Newroz'larda yükseltilen alevler emperyalist barbarların insan hakları, hak hukuk, eşitlik laflarıyla boyanmış maskelerini yakmalı, onların çirkef yüzlerini ortaya koymaya yaramalıdır. Kâr hırsı uğruna her türlü alçaklığa başvurmaktan çekinmeyen emperyalistler ve uşaklarından dost olunamayacağı bilinçlere kazınmalıdır. Kuzey Kürdistan'da ulusal kurtuluş mücadelesi sınıf mücadelesiyle birleştirilerek Kuzey Kürdistan-Türkiye'de faşist Türk devletini yerlebir edecek olan devrim ateşi olarak yükseltilmelidir.

İşte bunun için; **"Newroz ateşiyle devrim ocağını körükle!"** şiarı Newroz'larda biz komünistlerin mücadele şiarıdır. Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun gerçek kurtuluşundan yanayım diyenler, gelin bu şiarı hep birlikte yükseltelim!

Mart 2002 ✘

PARTÎYA BOLŞEWÎK
(KURDİSTANA BAKUR)

PKK'den beklenen bir adım...

PKK Parti Meclisi (PM), Ocak ayı sonlarında yaptığı 5 Genel Toplantısı'nın sonuçlarını, 5 Şubat tarihinde bir "Sonuç Bildirgesi"yle kamuoyuna açıkladı.

Bu bildirgenin kamuoyuna yayınlanması sonrasında, PKK'nın, Türkiye ve Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerde artık PKK adı altında faaliyet yürütmeyeceğini açıklamasına bağlı olarak PKK'nin isim değişikliği yapacağı sorunu öne çıkan esas sorun oldu

Yazılı tavırlarda ya da sözlü tartışmalarda PKK PM'nın bu kararı değişik biçimlerde yorumlandı. Kimi "taktiktir bekleyip görmek lazım" derken, kımı de "doğal bir gelişmedir" diye yorumluyordu

Bızce doğru olanı ıkınci yorumdur İster PKK'nın attığı adımı doğru, isterse de yanlış bulun, atılan adım PKK'nin siyasetine uygun ve gereklı bir adımdır. PKK, özellikle İmralı süreci sonrasında çok daha açık ve hızlı bıçimde sisteme yamanma sıyasetında gayet cıddi ve samımidir. Ve bu siyasetine uygun da adımlar atmaktadır

PKK'nın siyasetını belirleyen duşünce, Abdullah Öcalan'ın İmralı savunmalarını daha da genişleterek 28 Eylül 2001'de Avrupa Insan Hakları Mahkemesı'ne (AIHM) sunduğu ve *"Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru"* başlığını taşıyan savunmalarıdır.

Bu savunmalar PKK tarafından "21 Asrın Manifestosu" olarak ilan edılmış ve örgütün tüm çalışmaları bu savunmalardaki görüşlerin PKK'nin kadrolarına ve PKK'nın etkilediği kitlelere kabul ettirilmesi; bu görüşlere uygun adımlar atılması yönünde olmuştur. Ve bu savunmalarda PKK'nin ısim değıştirmesi, legal alanlarda, sivıl toplum örgütlerinde örgütlenılmesı vb. tüm düşünceler savunulmaktaydı.

20. yüzyılda "Sıvıl Toplumculuk" olarak savunulan düşünceye "3. Alan Teorisi" adını vererek "Sivil Toplumculuk" yenı bir düşünceymış gibi kitlelere sunuldu, sunuluyor. Bu düşünceye göre artık 20. yüzyıldakı tüm düşünce sistemleri -tabii ki en başta sosyalizm düşüncesi– eskımiş ve geçersızdi. Artık çağ "Çağdaş Demokrasi", küreselleşme çağıydı! Doğu Bloku çökmüş, Batı ıse çökmeyle karşı karşıyaydı. Bundan kurtulmanın yolu ise artık sınıfsal, ulusal dar bakış açılarından kurtulmak, dünyada yaşayan herkesı içinde barındıran "Çağdaş Demokrasi"nin hakim kılınmasıydı

Demokratık yöntemlerle mücadele ıse –iktidar için mücadele etmeden, her türlü şıddetten uzak- demokratik hakları sonuna dek kullanarak legal alanda mücadele etmek, devlet örgütlerının dışında paralel bir örgütlenme yaratmaktı Sıvıl toplum örgütlerinde örgütlenmek ve sıvil toplum örgütlerini yaratmakla, alttan örgütlenmeyle devlet de "demokratık cumhuriyete" dönüştürülmüş olacaktı. "3 Alan Teorisi"nın,

Komelên netewperestiya Kurd gişti dıxwazın ku dewletê dı emperyalistê mezın destê xwe telve bıkın û meseleya Kurd hal bıkın. Jı emperyalistan ra dıbên ku: Jı Kurdan ra çareke bıbının ji çıtan dıbi bıla bıbi. Em bı Tırkan va, jı hev cıhêbûyunê naxwazınê. Hema em ji lı vê dınê merovınê, heqê me çi ye, ewqas bıdın. Dewletê dı mezın lı Ewropa werın areke, bıla dewleta Tırk ji telvê bi, vana gişti mesele yê Kurd hal bıkın. Vana heqê me ra çı gotıne, em bı wi razi dıbınê. Bı kurti; komelên neteweperestiya Kurd gişti, hal kırına meseleyê Kurd hewale emperyalistan dıkın. Va rê ya, rê ya rızgariya Kurdan nıne. Bı vi siyasetê ne Kurd rızgar dıbi, ne ji Kurdistan.

"21. Asrın Manifestosu" ve tüm insanlığın kurtuluşunun siyaseti olarak kitlelere sunulan düşüncenin özü özetle böyledir.

"3 Alan Teorisi" olarak sunulan ve küreselleşme adına emperyalist sistemin savunuculuğunda konaklanan bu çizgi, PKK'nin reformist çizgisinin doğal sonucudur. Fakat bu çizgi, PKK'nin önceki reformist çizgisiyle bir ve aynı değildir.

En basitinde ele alınsa bile, İmralı öncesi PKK çizgisi reformist çizgi olmasına rağmen, PKK hâlâ Kürt ulusunun ulusal hakları bağlamında daha ileri talepler için mücadele etmekteydi. Siyasetin esası, emperyalistlerin de baskılarıyla TC ile masaya oturup Kürt ulusunun, somutta da Kuzey Kürdistan'da federasyon ya da otonomiye sahip olmasını gerçekleştirmekti. Bu süreçte kendisine destek verir görünen emperyalist, gerici devletler övülürken bir bütün olarak ve açıkça emperyalist sistemin savunuculuğu yapılmıyordu.

İmralı ile bu hedeflerden de uzaklaşılıp geçmişteki Kürt ayaklanmaları suçlanarak açık ve net biçimde misak-ı milli sınırlarının, Kemalizmin açık savunuculuğunda konaklandı. Ve giderek emperyalist sistem bir bütün olarak ve açıkça savunulmaya başlandı. PKK 7. Kongresiyle bu çizgi resmen de onaylandı. Bu çizginin resmen onaylanmasına paralel isim değiştirmede atılan ilk adım ARGK ve ERNK'nin isimlerinin değiştirilmesi oldu. Bu süreçte Abdullah Öcalan legal alanda HADEP'in nasıl bir siyaset gütmesini açıklarken PKK'nin varlığını ancak belli zamana kadar koruyacağını açıklayarak da gidişatın hangi yöne doğru olduğunun işaretlerini veriyordu.

Gerçi o dönem Öcalan PKK'nin varlığını "Kapsamlı bir barışa kadar" sürdüreceğini ifade ediyordu. Fakat bu, PKK'nin varlığının, daha sonra sözkonusu "kapsamlı barışa" varmanın önünde engel olduğunu savunmasının engeli değildi.

Abdullah Öcalan'ın AİHM'e sunduğu savunmalarda ise "Çağdaş Demokrasi" adına emperyalist sistemin savunuculuğu temel siyasete dönüştürüldü. Şimdi yapılacağı söylenen PKK 8. Kongresi'nin de bu siyaseti onaylayacağı açıktır.

PKK PM'nin 5 Şubat'ta kamuoyuna sunduğu 5. Genel Toplantısı'nın "Sonuç Bildirgesi"nde Öcalan'ın yolunda yürüneceğine dair and içilmekte ve şöyle denmektedir:

"Biz, Önderliğimizin çizdiği değişim ve yeniden yapılanma çizgisinde mutlaka yürümekte kararlıyız." (Özgür Politika, 6 Şubat 2002)

PKK'nin Öcalan'ın çizdiği çizgide yürümekte kararlı olduğu açıktır. Bu çizgi, "sınıfsal ve ulusal dar bakışı" reddettiğine ve bu da PKK'nin geçmişini –özellikle silahlı mücadeleyi– reddederek TC ile barışmak için adımlar atmayı gerektirdiğine göre, PKK'nin bu yolda yeni adımlar atmasının da doğal bir sonuç olduğu açıktır. Bu bağlamda gelinen yerde her türlü terör eylemini reddettiğini açıklayan PKK'nin siyasetinin önünde "terör örgütü" olma damgası engel teşkil ediyorsa, bu engelin kaldırılması gerekir. Eğer bu engel PKK'nin terörü lanetleyen tüm açıklamalarına rağmen kalkmıyorsa, o zaman ismin değiştirilmesi, PKK adına faaliyetlerin durdurulması da seçeneklerden biri olmaktadır.

Ayrıca "3. Alan Teorisi"nin temel tezlerinden biri soruna "sınıfsal dar bakış açısıyla yaklaşılmamalıdır" tezi olduğuna göre, PKK'nin isminde işçi sınıfını dile getiren "Karker" tanımının da örgüt isminden temizlenmesi gerekir. Olgu olarak PKK'nın hiçbir zaman işçi sınıfının örgütü olmadığı gerçeği de bu adımın atılmasını kolaylaştıran etmenlerden biridir.

PKK'nin dünyayı yeniden keşfeden "3. Alan Teorisi", nasıl ki sınıfsal bakış açısını reddediyorsa, ulusal soruna yaklaşımda da sorunu küreselleşme savunusuna bağlı ele almaktadır. Sonuçta çok açık söylenmese de, aslında PKK Kürt ulusunun ulusal kurtuluş mücadelesinin de terkedilmesini savunmaktadır. Buna göre, eğer tutarlı davranılırsa PKK'nin isminde yer alan "Kürdistan" tanımının da çıkarılması gerekir. Ki, bu tanım en başta PKK'nin barışmak istediği faşist Türk devletini rahatsız etmektedir. O zaman barışılmak istenenleri ikna etmek için de olsa Kürdistan tanımı da PKK'nin yeni isminde yer almaması gerekiyor. Her ne kadar anda PKK yetkilileri Kürdistan tanımının "bölücülük" için yapılmadığı, bunun ilk önce Türkler tarafından kullanılan bir coğrafyanın adı olduğu konusunda Türk hakim sınıflarını iknaya çalışsalar da, PKK'nin Kürdistan tanımını isminden çıkarmasının önünde hiçbir engel yoktur. Tersine siyasetlerine uygun olacaktır.

"Demokratik Cumhuriyet", "Demokratik Birlik" ya da "Demokratik Hareketin Birlik" partisi vb. hangi ismi alırsa alsın, ya da isminde Kürdistan tanımını kullansın; Abdullah Öcalan'ın PKK'yı sisteme entegre etme yönünde savunduğu ve PKK Başkanlık Konseyi, ya da PKK Parti Meclisi'nin onayladığı siyasetin 8. Kongreleri tarafından da onaylanacağı açıktır. İsim değişikliği nasıl yapılırsa yapılsın, PKK'nin siyasetinin özü değişmez.

PKK'nin "3. Alan Teorisi"nde şiddete, silaha da yer yoktur. Abdullah Öcalan'ın çizdiği yolda gitmekte kararlı olan PKK'nin, isim değişikliğinin yanısıra, –daha doğrusu bununla paralel olarak– silahlı güçlerini dağıtma adımını atması da hiç kimseyi şaşırtmamalıdır. Çünkü "silahlı güç", PKK'nin andaki siyasetinin ilerlemesi önünde ayak bağıdır.

Bu konuda ne zaman ve nasıl adım atacaklarına tam karar vermediklerinden olsa gerek ki, PKK adı altında faaliyet yürütmeyecekleri alanı şimdilik Türkiye ve AB ülkeleriyle sınırlamışlardır. "Silahlı güç"ün bulunduğu esas alan olan Güney Kürdistan, ya da

diğer Ortadoğu ülkeleri kapsam dışı bırakılarak en azından şimdilik "savunma gücü", esasta pazarlık gucu olarak "silahlı güç" elde tutulmaktadır.

Fakat bu, önümüzdeki dönemde PKK'nın isim değişikliğine paralel, ya da sonrası dönemde silahlı gücünü tek yanlı olarak dağıtmasının ve silahları bırakan insanlarını "demokratık cumhuriyet" için mücadeleye "üçüncü alan" örgütlenmeleri yoluyla katılması görevini vermesinin önünde engel değildir. Artık sorun bunun ne zaman ve nasıl yapılacağı sorunudur

PKK yöneticilerinin PKK'nin misyonunu tamamladığı yönündeki açıklamalarının arkasında yatan bir gerçek de, silahlı mücadeleye son verme sonrasında, silahlı güçlere de son vermektir. Şimdiye kadar bunun yapılmamış olması, PKK'nin siyasetinin buna uygun olmaması sonucu değil, TC'nin PKK'ye başka imkân tanımaması sonucudur. Yanı TC, PKK'nin silahlı güçlerıne, "af" ilan etse ve silahları bırakıp gelirseniz herhangı bır takibata uğramayacaksınız deseydi, PKK bu adımı atmaya hazırdı, hazırdır.

DİĞER BAZI NOKTALAR

Sorun PKK'nın attığı adımların çizgısıne uygun olup olmadığı değil, Abdullah Öcalan'ın ***"Devletin benimle programı var", "Misak-ı Millî ruhuna en uygun hareket eden biziz"***; ya da ***"PKK bile TÜSİAD'dan alt düzeyde bir program"*** savunuyor diyen PKK Başkanlık Konseyi Üyesi Nizamettin Taş vb. PKK yöneticilerinın yaptığı açıklamaların, PKK çızgısının Kürt ulusunun kurtuluşu bağlamında ne anlama geldiğinin; ve bu çizgiyle Kürt ulusunun kölelığının başka biçimlerde süreceğinın kavranması sorunudur.

Özellikle 11 Eylül 2001 sonrasındaki emperyalist saldırganlığı "demokratik, barışçıl ve işbirliğini temel alan karakterde" olacak 21. yüzyılın yeniden yapılanma ve değişiminin başlangıcı olarak değerlendirilmesi ve savunulması, PKK'nın nerede konakladığını en açık gösteren bir yaklaşımdır.

11 Eylül 2001 sonrası emperyalizmın ezılen halklara karşı saldırganlığı Özgür Politika'nın aktarımına göre PKK PM tarafından şöyle değerlendirilmektedir:

"PKK PM, 11 Eylül saldırılarıyla başlayan süreci, 21. yüzyıla damgasını vuracak olan yeni uluslararası sistemi yaratmayı hedefleyen, hangi yöntemlerle gelişirse gelişsin ve ne kadar zaman dilimine yayılırsa yayılsın, sonuçta yeni bir uluslararası sistemi zorunlu olarak yaratacak bir süreç olarak değerlendirdi. (...) ABD'nin 11 Eylül saldırılarını üçüncü dünya savaşının başlangıcı olarak ilan etmesi ve uzun süreli bir mücadeleyi hedeflemesinin de bu gerçeği ifade ettiği kaydedildi." (Özgür Politika, 6 Şubat 2002)

Bu emperyalıst saldırganlığın sonucunda ortaya çıkacak yeni uluslararası sistem ise, PKK PM 5. Genel Toplantısı "Sonuç Bildirgesi"ne göre, *"Değişim süreci hangi yöntemlerle yaşanırsa yaşansın, sonuçta 21. yüzyıla damgasını vuracak olan yeni uluslararası sistem, insanlığın her alanında yaşadığı küreselleşmeye uygun olarak daha demokratik, barışçıl ve işbirliğini esas alan bir karakterde olacaktır." (aynı yerden)*

PKK, emperyalızmin ezilen halklara karşı saldırganlığını aynen emperyalıst saldırganlar gibi "terörizme karış mücadele" olarak kabul ediyor, savunuyor. Bunu değışım, demokrası ve barış cephesi, yeni bir sistem yaratmak isteyen cephe olarak savunduğu ıçin kendisinin hangı cephede yer alacağı da şöyle açıklanmaktadır:

"... Partimizin ve halkımızın yeri, hiç kuşkusuz Kürdü ınkar eden ve yok etmek isteyen eski statüko cephesinde değil, yeni bir sistem yaratmak isteyen değişim cephesinde olacaktır. Yine Partimiz ve halkımız baskı, parçalama ve terör cephesinde değil, demokrasi, barış ve özgür birlik cephesinde saf tutacaktır." (aynı yerden)

İlk bakışta Kürdü inkar etmeyen ve değişım cephesinde saf tuttuğu resmini veren bu tavrın gerçek içeriğinin anlaşılmasının püf noktası, Kürdü inkar eden eski statüko ve terör cephesi olarak sunulan cephe

X Emperyalist gişti rızgariya Kurdan ji naxwazın. Ew dıxwazın ku Kurd tımê wan ra koletiyê bıkın. Ew kelkxur û menfeetperestın; her tışteki bona menfeeta xwe dıkın. Ew lı dınê her tışteki bı çav ê kelkxur çav dıkın û bı kelkxuriyê dıgırıne dest xwe û analiz dıkın û meseleyan hal dıkın. Bı kurti; dosti ya emperyalistan û ya kedxwaran nabi. Em tenê lı hember emperiyalistiya Emerikan'ê û Alman û Franse... nınınê, em yekpare lı hember emperyalizmê û faşizmê û her cıns kevneperestiyênê. Rızgariya Kurdistan ji, bı şoreşê û bı sosyalizmê dıbi!

ile, yeni statüko ve değişim cephesi olarak görülenlerin kim olduğu noktasıdır. PKK yöneticilerinin açıklamalarından açıkça ortaya çıkan sonuç, değişim cephesinin ABD önderliğindeki emperyalist cephe olduğudur. Örneğin ABD'nin Irak'a müdahalesinin sözkonusu edildiği yerde Saddam rejimi eski statüko, eski rejim; ABD'nin Saddam'a karşı saldırganlığı ise yeni statüko, yeni rejim olarak görülmektedir.

Böylece PKK yöneticileri ABD'ye Kürtleri inkar etmediğiniz koşullarda sizinle aynı cephede yer alabilirizin işaretlerini vermektedir. CIA Başkanı Tenet'in açıkladığı ABD'nin yeni terör listesinden PKK'nin çıkarılmış olması da bu yöndeki gelişmelerin mümkün olduğuna işaret etmektedir.

PKK Başkanlık Konseyi Üyesi Duran Kalkan'ın 14 Şubat 2002 tarihli Özgür Politika gazetesinde yayınlanan söyleşisinde, Duran Kalkan'a göre 11 Eylül 2001 yeni bir süreci, insanlığın yaşadığı ağır sorunları çözecek bir süreci başlatmıştır. *"Şimdi Batı sisteminin içine girdiği değişim ve yeniden yapılanma süreci"*nin on onbeş yıllık bir süreç olarak öngörüldüğü savunulmaktadır –burada ABD emperyalizminin siyasi temsilcilerinin "terörizme karşı" savaşın on yıldan fazla süreceği yönlü açıklamaları hatırlansın.

Sözkonusu bu sürecin birinci aktörünün ABD olduğu ve ABD'nin yaşananları "Üçüncü Dünya Savaşı" olarak tanımladığı da tespit edildikten sonra şunlar söylenmektedir:

"Daha önceki süreçte şekillenen uluslararası sistemin bütün hukuksal düzenini bir kenara bıraktığını ve artık her şeyi savaş koşullarının belirlediğini ilan etti. Bu da, eski sistemin geçersiz kılındığı anlamına gelmiştir. Eski sistemin bütün ölçüleri aşılmıştır. Şimdi, savaş koşulları çözüm üretiyor ve bu savaş içerisinde giderek yeni bir uluslararası sistem düşünce ve siyasi yapısıyla, uluslararası ilişkisi ve hukukuyla şekillenmektedir." (Özgür Politika, 14 Şubat 2002)

Duran Kalkan'ın takındığı bu tavırdaki esas sorun, ABD emperyalislerinin açıklamalarının aktarılması, ya da yaşananların somut olarak emperyalistlerin özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki uluslararası hukuku çiğnemelerini olumlamasıdır. Bu arada "eski sistemin bütün ölçüleri aşılmıştır" diyerek emperyalizmin de özünde değiştiği düşüncesini başka laflarla kitlelere empoze etmeye çalışmaktadır.

Bu, emperyalist ve gerici savaşlarla yaratılmak istenen, "yeni bir uluslararası sistem düşünce ve siyası yapısıyla" şekillenecek olan sistemin 21. asrın tüm dünya insanları için geçerli olacağını savunan Duran Kalkan aynen şunları söylemektedir:

"Gelişmenin doğrultusu kesinlikle özgürlüklerin kısıtlanması, demokrasinin daraltılması ve gericileşme yönünde olmayacaktır. Yeni uluslararası sistem, 21. yy sistemi daha demokratik, özgürlükçü, adil ve paylaşımcı bir dünyanın; herkes için daha fazla yaşanılır hale geldiği bir sistem olacaktır." (aynı yerden)

Tüm bunlar başta emperyalist büyük güçler olmak üzere tüm emperyalist sistemin "terörizme karşı mücadele" adına dünyanın işçi ve emekçilerine, ezilen halklarına karşı saldırganlığının dizginsizce yürütüldüğü bir dönemde söylenmektedir.

Emperyalist barbarlığın Afganistan'a saldırıyla başlattığı ve sırada ABD Başkanı Bush tarafından "şer ekseni" olarak ilan edilen Irak, İran, Kuzey Kore'nin, ya da emperyalizme bağımlı herhangi başka bir ülkenin bulunduğu; her gün nereye saldırılacağının "merak" edildiği bir ortamda bunlar söylenmektedir.

Dışa karşı saldırganlığın yol arkadaşı olan içte faşistleşme adımlarının açıkça atıldığı, birçok örnekte görüleceği gibi her tür burjuva demokratik hakkın postallarla çiğnenip kenara atıldığı bir dönemde söyleniyor bunlar.

Böylece, emperyalist saldırganlığın beraberinde getireceği uluslararası "sistem"ın ezilen halklar için gerçekte daha fazla kölelik anlamına geldiği, geleceği gerçeğinin üzeri örtülerek emperyalist sistem, "herkes için daha fazla yaşanılır" bir sistem olarak kitlelere sunulmaktadır. PKK gelinen yerde kölelerin köleliklerini kabul ederek köle sahipleriyle "barış içinde" yaşamalarını salık vermekte, köle sahiplerinin cephesinde yerini almaya çalışmaktadır.

PKK emperyalist sistemin köle sahiplerinin cephesinde yerini almaya çalışırken, doğal olarak bu gelişme sonucu Kürt ulusunun kurtuluşunun önünde engel olma konumuna da gelecektir.

Kuzey Kürdistan-Türkiye'de Kürt ulusunun ve azınlık milliyetlerin egemen Türk ulusunun ve hakim sınıflarının kölesi olmasına karşı değil, tersine köleliğin başka biçimlerde sürdürülmesinin siyasetine sahiptir PKK. Kürtler için bazı anayasal kültürel hakların savunuculuğunu yapması da bu gerçeği ortadan kaldırmıyor.

"Birleşik, Bağımsız, Demokratık Kürdistan" talebinden federasyon talebine, federasyondan otonomi talebine ve son olarak da kültürel haklar talebine doğru evrimlenen süreçte, artık kültürel hakların da daraltılması sözkonusudur.

Giderek daraltılan kültürel haklar savunusunun nereye kadar varacağını önumüzdeki süreçte göreceğiz. Şimdiden açık olan şey –Komünistler açısında aslında önceden açık olan–, PKK'nin siyasetiyle Kürt ulusunun gerçek ulusal kurtuluşunun mümkün olmadığıdır.

Kuzey Kürdistanlı Bolşevikler için görev, bu gerçeği sabır ve inatla Kuzey Kürdistanlı işçi ve emekçilere anlatmak, kavratmak ve ezilenlerin köleliğine son verme mücadelesinde, devrim için mücadelede örgütlemektir.

19 Şubat 2002 ✘

8 Mart bizimdir!
Kazanılacak "364 gün" daha var!

8 Mart, Uluslararası Emekçi Kadınlar Günü. Uluslararası işçi sınıfının kadınların kurtuluşu için mücadelesinin bir günü ve sembolü olan 8 Mart, erkek egemen sisteme karşı emekçi kadınların mücadelesiyle kazanılan bir gündür.

1800'lü yılların ortalarında ABD'de kadınlara oy hakkı ve benzeri talepler temelinde başlayıp kadınların gerçek eşitliği için hâlâ süren ve sürecek olan mücadelede kazanılmış bir mevzidir 8 Mart.

1910'da Kopenhag'da toplanan Sosyalist Kadınlar Ikinci Uluslararası Konferansı'nda Clara Zetkin'in önerisi üzerine Uluslararası Emekçi Kadınlar Günü olarak kabul edilen 8 Mart, 1910'dan bu yana bütün dünyada sömürülen, ezilen emekçi kadınların hakları ve yaşamları için sömürünün, baskının ve cinsiyet köleliğinin yok edilmesi için mucadelenin bir geleneğidir.

Kadınlar için, üretim araçları üzerinde özel mülkiyetin oluşmasıyla başlayan kölelik zincirlerinin gerçek anlamda bütünüyle parçalanması ve kadın-erkek arasındaki gerçek eşitlik ancak üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet sistemine son verilmesiyle mümkündür.

Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet sisteminin yıkılması mücadelesi kapitalist-emperyalist erkek egemen sistemi yıkma mücadelesi olduğundan, sömürücü hakım sınıflar ılk başta 8 Mart'ın kutlanmasını, mücadele günü olarak uluslararası hale gelmesini onlemeye çalıştılar ve 20. yüzyılın sonlarına kadar birçok ülkede yasaklandı bile.

1917 Büyük Sosyalist Ekim Devrimi ile başlayan süreçte kapitalist-emperyalist güçler sosyalizmin çekiciliğine set çekmek için de geri adımlar atmak zorunda kaldılar. Kendileri de kadın hakları savunucusu görünmeye başladılar. 16 Aralık 1977'ye gelindiğinde Birleşmiş Milletler 8 Mart'ı resmen "Dünya Kadınlar Günü" olarak ilan etti.

Rus sosyalemperyalizmi önderliğindeki Doğu Bloku'nun 1990'lı yılların başlarında çökmesi sonrasında, 8 Mart'ın erkek egemen kapitalist sisteme karşı mücadele gunu olması gerçeğinin üzeri daha da yoğun bıçımde örtülmeye çalışıldı, çalışılıyor.

Hakım sınıflar hem 8 Mart'ın erkek egemen sisteme karşı mücadele günü olduğu gerçeğinin üzerini örtmeye çalışıp 8 Mart'ı bir bayram günü gibi gösterirken; hem de kadın hakları savunucusu kesilip yılın geri kalan 364 gününde kadınlar üzerindeki barbarlığın uzerini örtmeye ve gerçek durumu gizlemeye çalışmaktadır.

Küreselleşme, "yeni dunya düzeni" adına uluslararası işçi ve emekçilere, ezilen halklara yönelik saldırılarda en fazla zarar görenler yine emekçi kadınlar olmaktadır.

Uluslararası burjuvazının temsilcilerinin ve bu küreselleşme kervanında yer alan tüm gerici, karşıdevrimci, reformist propagandalara karşın, 8 Mart bız emekçi kadınların erkek egemen sisteme karşı yürüttüğümüz mucadelenin günüdür. 8 Mart bizimdir!

8 Mart'ta erkek egemen sistemin tüm saldırılarına karşı komünizm bayrağına sarılmak, 8 Mart'ı enternasyonalist bir içerikle, her şeyden önce de 8 Mart'ın sınıf mücadelesi geleneğine sarılmak sınıf bilinçli tüm kadın ve erkeklerin görevidir.

Yitirilecek her günün düşmana, erkek egemen sisteme, kazanılacak her günün biz ezilenlere, emekçi kadınlara ait olduğunun bilincıyle "8 Mart bizimdir, bızım kalacak!" diyor ve bu erkek egemen sistemle kavgalı olduğumuzu bir kez daha haykırıyoruz!

UNUTTURULMAK İSTENEN BAZI GERÇEKLER

Hakım sınıflar gerçek yaşamdaki olguların üzerini örtmek için çabalarken, bu sömürü sistemının kurbanı olan değişik kesımlerın sorunlarının üzerini de örtmeye çalışmaktadır. Bunun bir yolu da, şu ya da bu günü, özel bir gün olarak ilan etmek, ya da kabul etmektir.

1 Mayıs veya 8 Mart gibi işçi ve emekçilerin mücadelesiyle kazanılan günleri kabul ederken, bunları gerçek içeriğinden koparmaya çalışır. Burada adlarını yazamayacağımız kadar çok olan dığer günleri ise hakim sınıflar en baştan sisteme karşı tepkinin, mücadelenin gelişmesini engellemek için kullanmaktadır. Örneğin "çocukları koruma günü" vb. kutlanıyorsa, bu, gerçekte çocukların karşı karşıya kaldığı barbarlığın, sorunların üzerinin örtülmesinin bır aracı olarak kullanılıyor demektir.

İşte 8 Mart'ı bayram günü olarak göstermeye çalışan hakim sınıflar, 8 Mart döneminde kadınların sorunlarını hatırlar gıbi görünür; hatta en kadın düşmanı herifler karşımıza geçip ne kadar kadın hakları savunucusu olduğunu gösterir... Gerçekte ise tüm bunlar erkek egemen sistemin ayakta kalması içindir.

İşte, yılın bir gününde –8 Mart'ta– unutturulmaya çalışılan ve 364 günde yaşanan bazı olguların kaba dökümü:

Çalışma alanında, en ileri kapitalist-emperyalist ülkelerde bile eşit işe eşit ücret gerçekleşmış durumda değildir.

Kadın işçiler, işçiler içinde en az kalifiye olanlar durumunda ve ekonomik krizlerde işten atılanlar içinde ilk sıradadırlar. Son dönemdeki veriler emperyalist burjuvazi tarafından çokça övünülen küreselleşmenin çalışan kadınların sayısını büyük oranda azalttığını göstermektedir

Ev işlerinin ücretlendirilmemesi de en ileri emperyalist ülkelerde bile kadınlara verilen rolün gerçekte ev kölelığı rolü olduğunu açıkça göstermektedir.

Kadının cinselliği üzerine kendi özgür iradesiyle karar verme gibi en doğal hakkı yine erkek egemenliğinin yoğun saldırısı altındadır. Kadının cinselliği de bir meta olarak kullanılmaktadır

Tacız, tecavüz yaşamın her alanında kadınların karşı karşıya kaldıkları saldırılardır

Feodal-pederşahiliğin önemli ölçüde egemen olduğu ülkelerde bu konudaki durum daha da barbarcadır. Bunun sadece bir örneğini verirsek, Dünya sağlık Örgütü'nün tahmini verilerine göre 130 milyon civarında kadın –özellikle Afrika ve Müslüman ülkelerde– tıp alanında "mutylation" olarak tanımlanan ama sözkonusu ülkelerde "kadın sünneti" denen uygulamaya maruz kalmış durumda ve bu uygulamaya her yıl 2 milyon yeni insan (kadın) maruz kalmaktadır.

Bu makalede sayamayacağımız kadar çok değişik alan ve biçimlerdeki haksızlıklar, eşitsizlikler; kadın sorunundaki barbarlığın erkek egemen sisteminin ta kendisi olduğunu çok açık ortaya koymaktadır.

Erkek egemenliğinin barbarlığını yakın dönemde yaşanan birkaç örnekle de gösterelim.

Kadınların eşitliğinden bahseden hemen herkes, savaşlarda da birinci derecede mağdur olanların kadınlar olduğu gerçeğini en azından laf düzeyinde kabul etmektedir

Emperyalistlerin baş kurumlarından biri olan Birleşmiş Milletler (BM) de bu savaş mağdurlarına, evini yurdunu terketmek zorunda kalan mültecilere vb. "yardım" etmek için değişik alt birimler kurmuştur. İlk bakışta BM'nin ne kadar insancıl olduğu düşünülebilir. Fakat gerçek tam tersidir. Örneğin kadın sorununda!

Liberya, Gine ve Sierra Leone'deki iç çatışmalardan, savaşlardan kaçıp BM'nın kamplarına sığınan kadınlar, BM'nin çalışanları tarafından "yardım" karşılığı tecavüze maruz kalmışlardır. Savaştan kaçıp yaşama umuduyla gelip sığındığı yerde bu sefer, bir tas yemek, bir dilim ekmek ve bir çadır altında geceleyebilmek için tecavüze maruz kalmaktadırlar. Tecavüze uğrayanların büyük bölümü de genç kadınlar olmaktadır. Bu erkek egemenliğinin barbarlığına maruz kalanlar içinde çocuklar da var.

Kuzey Kürdistan-Türkiye'de de durum farklı değildir. Günlük yaşamda "halk" içindeki erkeklerin saldırıları, tacız, tecavüzleri, "namus" temizleme adına kadınların cezalandırılmaları, katledilmeleri vb. vb. uygulamalar burjuva medyanın magazin sayfalarının vazgeçilmez haberleri arasındadır.

Fakat, erkek egemen sistemin en açık ve örgütlü temsilcisi faşist Türk devletidir. En başta Anayasa'da erkek egemenliği yasal olarak garantiye alınmıştır. Medeni Yasa'daki bazı göstermelik değişiklikler de bu gerçeği ortadan kaldırmamaktadır. TBMM denen parlamento da kadınların temsilinin hangi düzeyde olduğuna bakıldığında, burjuva demokrasisi açısından bile erkek egemenliğinin hangi düzeyde olduğu görülebilir.

Fakat bunlar da kadınlar üzerindeki barbarlığın gerçek boyutunu ortaya koymaktan uzaktır. Türkiye'deki yasalara da dayanmakla birlikte barbarlık esas olarak günlük yaşamda kendisini göstermektedir. Günlük yaşamda yasalar da çiğnenmektedir. Geçerli olan yazılı olmayan erkek egemenliği yasalarıdır

Örneğin Trabzonlu biriyle evli olan bir Rus kökenli kadın İstanbul'a gider, gideceği adresi bulmak için polise adres sorar. Türkçesinin bozuk olduğunu farkeden polis, otomatikman Rus kökenli kadını fahişe kategorisine sokar... ***"Taksici seni dolandırır, gel seni biz götürelim. Zaten yolumuzun üzeri"*** diyerek "Turk misafirperverliğini" gösteren(!) polisler kadını arabaya bindirirler. Tenha bir yere gidene kadar Nihat Yıldız adlı polis –diğer polis şoförlük yapıyor– kadına sarkıntılık yapmaya başlamıştır bile. Rus kökenli kadın sarkıntılıktan kendisini "evliyim" diyerek kurtaracağını sandığından cep telefonuyla eşini arar ve polise "inanmazsanız kocamla konuşun" der. Ama polis cep telefonunu kapatıp arabadan dışarı atar. Ardından; ***"Paramız yok diye mi istemiyorsun?"*** diyerek kadına tecavüz eder. Devletin polisi tarafından korunmak, kadınlar somutunda böyle oluyor!

Devletin kolluk gücü böyle davranır da devletin kurumlarından biri olan Yargıtay başka türlu mü davranır? Hayır!

Örneğin Konya'da yaşayan Fatma Teker, kocasının kendisini dövdüğü, bağımsız ev temin etmediği, hakaret ettiği ve başka kadınlarla ilişki kurduğu gerekçeleriyle kocasından boşanmak için mahkemede dava açar. Dava sonucunda boşanma kararı verilir. Fatma Teker'in kocasından maddi-manevi tazminat almasına da karar verilir. Buraya kadar herşey yolunda görülüyor, ama oyle değil

Manevi tazminatın nasıl verileceği belli değil. Ama maddi tazminat bağlamında verilmesi kararlaştırılan tazminatın istenenden çok az olması nedeniyle bu sefer Yargıtay'da temyiz davası açılır. Yargıtay'ın verdiği karar erkek egemenliğinin gerçek yüzünü ortaya koymaktadır.

Tüm üyelerinin erkek olduğu Yargıtay, kadının dayak yerken kocasına küfür etmesini gerekçe göstererek şu kararı verir:

"Evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına sebep olan hadiselerde kadın da kusurludur. Kusurlu eş yararına maddi ve manevi tazminat verilemez." (2 Mart 2002 tarihli gazetelerden)

İşte Türkiye'de kadınların devlet mercileri tarafından "korunması" da böyle oluyor! Dayak yiyen kadın, korunan erkek!

Türkiye'de ***"Cinsel Taciz ve Tecavüze Hayır!"*** diye pa-

nel, toplantı yaparsanız, kendınızı, Türk Ceza Kanunu'nun 159. maddesi uyarınca; ***"Devletin askeri ve emniyet muhafaza kuvvetlerini alenen tahkir ve tezyif"*** suçundan dolayı mahkemelerde, hapislerde görebilirsiniz.

İstanbul'da 10-11 Hazıran 2000 tarihinde yapılan "Cınsel Taciz ve Tecavüze Hayır" konulu panele konuşmacı olarak katılan 13'ü kadın toplam 16 kişi Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcısı tarafından mahkemeye verildi, dava başladı ve birçok yıllık hapis cezalarının verilmesi beklenıyor

Burada örnek olarak ortaya koyduğumuz olaylar tabii kı olayların sadece bırkaçıdır. Ama bunlara benzer olaylar, gelişmeler kadınların günlük yaşamının ayrılmaz parçalarıdır.

Tüm dünyada egemenlerin 8 Mart'tan 8 Mart'a sahip çıkar göründükleri kadın hakları savunuculuğunun perde arkasında, burada kısaca aktardığımız gerçeklerin üzerini örtme çabası vardır.

8 Mart'ın erkek egemen sisteme karşı bir mücadele günü, mevzisi olduğunun bilinciyle 8 Mart'ın içeriğinin boşaltılmasına karşı mücadele, günümüzün öne çıkan önemli görevlerinden birıdır.

Bız, sınıf bılinçlı emekçi kadınlar 8 Mart'ı erkek egemen sisteme karşı mücadelenin kazanılmış bir mevzisi olarak ele alırken; bu erkek sistemle kavgalı olduğumuzu bir kez daha haykırıyor ve bir yılın geri kalan 364 gününü de kazanmak için mücadele edıyoruz.

Kavgamız tum insanlığın kurtuluşu için; sömürenle sömürülenlerin, ezenlerle ezilenlerın, hükmedenlerle hükmedilenlerin olmadığı, sömürüsüz, sınıfsız özgür bir dünya içındır

Bunun için de emekçi kadınlara çağrımız; "bir gün değil yılda bütün günleri, kavga günlerine dönüştürmeli!" çağrısıdır!

KUZEY KÜRDİSTAN'DA DA GÖREV KOMÜNİST KADIN HAREKETİNİ YARATMAKTIR!

Çok uluslu ve sömürgeci bır devlet olan TC'de ezilen ulus ve milliyetlerden emekçi kadınlar, sınıfsal, ulusal, cınsel baskılar altındadır. Özellikle Kürt ulusunun kurtuluş mücadelesinın yükseldiği yıllarda Kürt kadını üzerınde bu baskılar daha da barbar, daha da açık biçimleriyle yaşandı, yaşanıyor

Türkıye'de, Türk olmayan ulus ve mılliyetlerın varlığının inkârı sürüyor. Hakları için mücadeleye katılan, seslerını yükseltmeye çalışanlara barbarca saldırılmaktadır. Zorla Türkleştırme siyaseti ve uygulamaları günlük yaşamın kopmaz parçasıdır.

Varlığı ınkar edilen ulus ve mılliyetlerden insanların en basıt ve en temel ınsan hakkı olan anadillerinde eğitimi yasaktır. Anadilleri üzerindeki yasaklamalar, Türkçe bılmedıkleri için hastahanelerde tedavi edilmeyip evlerine gönderilmeler, hor görülmeler günlük yaşamın parçalarıdır.

Ezilen ulus ve mılliyetlerden kadınların kurtuluşu için mücadelede Türk şovenizmine karşı da mücadele temel görevlerden biridir.

Biz Kuzey Kürdistanlı komünist kadınlar, feodal, yarıfeodal değer yargılarının esasta egemen olduğu ülkemızde bu değer yargılarının her biçımıne karşı mücadele göreviyle karşı karşıyayız.

Biliyoruz ki, kadının kölelığının feodal, yarıfeodal zincirlerinin parçalanması da, değişık ulus ve mıllıyetlerden ışçi ve emekçilerin birliği ve ortak mücadelesi temelinde gerçekleşecek olan demokratik devrimle olacaktır. Ama emekçi kadınlar katılmadan devrim olmayacağı gerçeğinin de bılıncindeyiz.

Tam da bunun ıçin, yanı emekçi kadınları devrım mücadelesine kazanmak için de feodal, yarıfeodal pederşahı ideolojıye, bunların pratikteki tüm yansımalarına karşı da tutarlı ve sistemli bir mücadele zorunludur.

Erkek egemen feodal, pederşahiliğin tüm egemenliğine rağmen, bu zincırleri koparark Kuzey Kurdistan'dakı ulusal mücadeleye katılan emekçi Kürt kadını, sınıfsal mücadele bilincine, komünist bilince sahıp olunduğunda devrim mücadelesının en kararlı savaşçısı da olacağını göstermıştir.

Bu bağlamda karşımıza emekçi kadınları proleter sınıf mücadelesi için Komünızm bılimi temelında aydınlatacak, emekçi kadınları sınıf mücadelesine, devrim mücadelesine çekecek bır Komünist Kadın Hareketi yaratma görevi çıkmaktadır.

Bu konudakı çizgimiz birleşık, merkezi partimiz Bolşevik Partı (Kuzey Kürdistan-Türkıye) tarafından ortaya konmuştur. Başta biz sınıf bılinçli Kürt kadınları olmak üzere Kuzey Kürdıstanlı tüm sınıf bılinçli kadınların bu ortaya konmuş çızgiyı Kuzey Kürdıstan'a uyarlaması, ona uygun adımlar atması günümüzün temel görevlerinden bıridır.

Bugün Komünıst Kadın Hareketi yaratma görevını önümüze koyduğumuzda, bu görev çerçevesinde de ışın başında olduğumuzu; bu hareketin yaratılması için öncelikli görevimizin, bu hareketin öncüsü kadın kadroların kazanılması, yetiştirilmesi olduğunun altını çızerek bilinçlere çıkarmaya çalışıyoruz.

Bugün güçsüzüz ama Komünist Kadın Hareketi yaratmak doğru olanıdır. Bugünden başlanmazsa, yarın geç olacaktır!

2002 8 Mart'ında da bu görevin bilinciyle mücadeleye sarılmak tüm sınıf bılinçı kadın ve erkeklerin görevidir.

Bu 8 Mart'ta da bütün dünyada her turlü baskı ve sömürünün, kadınların ezilmesinin kaynağı olan özel mülkıyet sistemine, emperyalist dünya sıstemine karşı kinimizi ve öfkemizi haykıralım! Haydi mücadeleye! Zincırlerimizden başka kaybedecek bır şey yok! Kazanacağımız özgür bir dünya var!

Kahrolsun erkek egemen düzeni!

Mart 2002 ✗

DR. GERAYER KOUTCHARİAN:

"Soykırım gibi korkunç şeyler hakkında soyut değil, basit ve açık konuşmalıyız!"

24 Nisan 2002 Ermeni soykırımının 87. yıldönümüdür. Bir okurumuzun Ermeni kökenli Dr. Gerayer Koutcharian ile yapıp dergimize gönderdiği söyleşiyi olduğu gibi yayınlıyor; 87. yıldönümünde bir kez daha Ermeni soykırımını lanetliyoruz.

— stêrka bolşewîk —

İlk olarak, sorularımı yanıtlamaya hazır olduğunuzu açıkladığınız için teşekkür ederim. 24 Nisan 2002, Osmanlı/Türk devletinin Ermeniler üzerinde yaptığı soykırımın 87. yıldönümü.

Ben esas olarak bugünkü duruma, güncel gidişata ilişkin ve Batı Ermenistan'da Ermeni sorununun çözümüne hizmet edebilecek sorular sormak istiyorum.

Dr. Koutcharian: Sevgili dostlar, bir Ermeni ve bir insan hakları savunucusu olarak, sorularınızı açık ve dürüst bir şekilde yanıtlamaya çalışacağım. Ermeni fonksiyonerlerinin çoğu sorularınıza daha ihtiyatlı yanıtlar verecek olsa da, çoğu Ermeninin benim gibi düşündüğüne eminim. Fakat ben, kaba olsa da ve "diplomatik" yanıttan daha nezaketsiz olsa da, açık yanıtın daha iyi olduğuna inanıyorum. Çünkü herhangi bir zamanda Ermeniler, Türkler ve Kürtler arasında var olan problemler tartışılmak ve çözülmek zorunda. Bu yapılırken nahoş sorunlar dışlanacak olursa, çok geçmeden bu sorunlar, gittikçe daha çok iltihap toplayan bir yaradaki irine benzerler.

Soru: Ermeniler üzerinde bir soykırımın yapılmış olduğu tarihi bir olgudur.

Bir yandan Türk devleti 87 yıl sonra da çeşitli milliyetler, halklar arasında hâlâ düşmanlık körüklüyor. Özellikle de soykırımı reddetmek için, Türk egemen sınıfları ve onların medyası yüzlerce yalan üretiyor ve örneğin Ermenilerin Türkleri katlettiği vs. vb. yalanlarla olayı tersyüz ediyor. Öte yandan ise Ermenilerin Türklere ve kısmen de Kürtlere karşı tarihten kaynaklanan kini var.

Türk ve Ermeni emekçilerinin, egemen sınıflar tarafından körüklenen düşmanlığın bir parçası olmadan, eşit haklarla ve kardeşçe bir arada yaşayabilmesi için neler yapılmalı veya neler olmalı? Sizin görüşünüze göre çözüm nedir?

Cevap: İlkönce emekçiler sorunu. Bundan anlaşılan işçi sınıfıdır, ilk planda sanayi proletaryasıdır. Eğer olayın olduğu sırada, yani 19. yy'ın 20. yy'a dönüşü sırasında Osmanlı Sultanlığında böyle birşey var idiyse, bunlar Ermeni zanaatkârları ve köylüleriydi. Türkler ve Kürtler zanaat ve tarımla fazla uğraşmıyorlardı, bilakis esas olarak hayvancılıkla uğraşıyorlardı veya memur olarak ve askeriyede görev yapıyorlardı. Katliamları, sürgünleri ve zorla Müslümanlaştırmayı ya da Türkleştırmeyi yapanlar ve bundan kârlı çıkanlar tam da bunlardı. Her halükârda ne Türk, ne de Kürt nüfus içinde sözünü etmeye değer bir protesto yükselmedi. Açık ve basit ifade edilirse: Ermenileri katledenler, herhangi bir soyut egemen sınıflar değil, yine gerçekte var olan Kürtler ve Türklerdi. Onları buna kimin kışkırttığı ise yine ayrı bir sorun, fakat bir sınıf sistemine, egemen sınıflara veya soyut bir devlete yapılan bir atıf, hiç kimseyi kendi sorumluluğundan kurtarmaz veya genel geçerli ahlaki yasaları ortadan kaldırmaz. Soykırım gibi basit ve korkunç şeyler hakkında soyut değil, basit ve açık konuşmalıyız. Öldürme yasağı evrenseldir ve tüm zamanlar ve kültürler için bağlayıcıdır.

Bugünden söz edecek olursak, o zamankinden daha büyük bir haklılıkla bir Türk ve Kürt proletaryasının varlığından hareket edebiliriz. Bugünkü Türk ve Kürt emekçilerinin soykırım hakkında nasıl düşündüğünü sanıyorsunuz? Benim tecrübelerime gö-

re bu konu onları hiçbir şekilde ilgilendirmiyor. 1915'te 1,5 milyon Ermeninin katledilmiş olması onları ırgalamıyor. Emekçi örgütlerinin veya partilerinin siyasi önderliğinin veya önderlerinin bu konuda ne düşündüğü ve söylediği, emekçilerin ne düşündüğü veya nasıl davrandığı ile bir ve aynı şey değil. Yoksa 87 yılda muhakkak birşeyler değişirdi.

"Tarihten kaynaklanan kin" ifadesine gelince, neden tarihten? Bugünkü durum daha mı iyi? Ermenilerin Türklere ve kısmen de Kürtlere karşı olumsuz hisleri için çokça neden var. Bu halklar, Ermenilerin hislerinin değişmesi için herhangi birşey yapıyorlar mı? Biz kurbanlar özlemle bir jest bekliyoruz, fakat anlaşıldığına göre boşuna. Ben bilinçli olarak devletlerden veya hükümetlerden söz etmiyorum, çünkü bunlar ve liderleri gelip geçici, ama halklar kalıcı. Tarih mahkemesi önünde hesap verenler halklar.

Ve son olarak ne yapılması gerektiği sorusu. Buna bir karşı soru: Kim affedilebilir? Ancak af dileyen affedilebilir. Bugüne kadar böyle bir af dileme oldu mu? Soykırımı ama unutmayacağız, çünkü Türklerin bize yaptığını unutacak olursak, o zaman zaten bir sonraki soykırım için kıvama gelmiş oluruz. Bu bağıntıda gözle görülür bir örnek var: Bizim komünistler bir müddet, Azerbaycanlı Pan-Türkistlerin, Türk Pan-Türkistlerle özdeş olduğunu unuttular. Ve Pan-Türkizmin ideoloji olarak hâlâ canlı olduğunu da unuttular. Azerbaycanlı komünistlerin gerçek enternasyonalistler olduğunu sandılar; ve bu yanlış değerlendirmenin ve unutmanın sonucu, Sumgait'te ve Azerbaycan'ın diğer kentlerinde Ermeniler üzerinde kırım oldu, sonunda iş tüm Ermenilerin Azerbaycan'dan ve tarihi olarak Ermenistan'a ait olan, fakat Sovyet döneminde Türklerin baskısı sonucu Moskova tarafından Azerbaycan'ın egemenliği altına sokulan bölgelerden sürülmesine vardı.

Yani biz, kayıtsız şartsız, soykırımın mahkûm edilmesini ve bununla bağıntılı olan tazminat ve vaktiyle halkımızın bir halk olarak geliştiği Ermeni bölgelerinin - halkımızın tarihinin geçtiği ve 87 yıl önce soykırım ve sürgün yoluyla "Ermenilerden arındırılan" bölgelerin – geri verilmesi de dahil tüm sonuçların kabul edilmesini bekliyoruz.

Sözünü ettiğim bu topraklar, Ermenistan platosudur. Ezelden beri orada yerleşiğiz. Kürtler ve Türkler bize fethedenler ve zalimler olarak geldiler. Ben, Türkiye'de ve Türk egemenliği altında Kürtlerin ve Ermenilerin veya Kürtlerin ve Türklerin eşit haklarla ve kardeşçe yaşayabileceği görüşünde değilim ve tarih beni doğruluyor. Türkler başka halklarla barış içinde ve eşit haklarla birlikte yaşama yeteneğinde olmadıklarını sık sık tanıtladılar. Herkesin eşit haklara sahip olduğu iyi komşuluk ilişkileri için biricik şans, adı geçen tüm halkların güvenli ulusal sınırlar içinde ya da daha doğrusu ulusal devletler içinde yaşamalarıdır.

Soru: Ermeniler ve Kürtler, iki ezilen ulus, iki ezilen halk. Fakat bildiğimiz gibi, soykırıma Kürtler de karıştılar. Esas suçlu Osmanlı/Türk Devleti olmasına rağmen, olaya karıştıkları için Kürtlerin de suçta payı var. Bu nedenle de Ermenilerin Kürtlere -Türklere olduğu kadar olmasa da- güveni yok.

a) Ermenilerle Kürtler arasındaki ilişkiler nasıl iyileştirilebilir, güven oluşturulabilir ve iki ulusun emekçileri eşit haklarla ve kardeşçe birlikte yaşamak için birleşebilir?

b) Ermenilerle Kürtler arasındaki ilişkiler söz konusu olduğunda, ortaya "toprak sorunu" da çıkıyor.

Fakat soykırımdan sonra Batı Ermenistan'da artık neredeyse hiç Ermeni yaşamıyor. Türk devleti oraya çeşitli milliyetlerden pekçok insan yerleştirdi. Fakat şu anda Kürtler Batı Ermenistan'da nüfusun çoğunluğunu oluşturuyor. Kuzey Kürdistan–Türkiye'de, Bolşevik Parti (Kuzey Kürdistan–Türkiye) diye bir örgüt var. O, Ermenilerin geri dönme, yerleşme ve hatta kendi kaderini tayin hakkını (ayrılıp ayrı devlet kurma hakkını) savunan tek örgüt.

Fakat bu tavrı eleştiren Kürt örgütleri var. Bunların gerekçesi aşağı yukarı şöyle: Burada çok sayıda Kürt yaşıyor. Ermeniler geri gelirse, bu yeni bir haksızlığa yol açar, ve Kürtleri ya da başka milliyetlerden insanları sürmek de yanlış olur.

Sizin bu konuda görüşünüz ne ve bu sorun nasıl çözülebilir?

c) "Toprak sorunu" ile birlikte ortaya tabii ki, Batı Ermenistan'ın sınırları sorunu çıkıyor. Batı Ermenistan'ı haritada Kuzey Kürdistan sınırları içinde gösteren çeşitli Kürt örgütleri var. Elbette Bolşevikler gibi, bu tavrı açık ve berrak bir şekilde reddeden ve eleştiren örgütler de var. Görüşünüze göre bu sorun nasıl çözülmeli?

Cevap: Ermeniler kurbandı ve kurbandır, Kürtler aynı zamanda hem fail hem kurbandır. Soykırımın planlanmasının ve sistematik bir şekilde uygulanmasının sorumluları yalnızca ve yalnızca Türk canileridir, Kürtler değil. Kürtler aldatıldı: Siyasi liderlerinin yerine dini liderler geçirildi ve Sultan II. Abdülhamid'in iktidarı dönemindeki Panislamizm dalgasıyla işbirliğine zorlandılar. Bu bağıntıda herşeyden önce "Hamidiye" alaylarını düşünüyoruz; bunlar askeri olarak önemsizdi, fakat iç politikada Ermenileri talan etmek, terörize etmek ve katletmek için devletin elinde korkunç bir aletti. Jön-Türk milliyetçi rejimi Birinci Dünya Savaşı sırasında Kürtleri başka vaatlerle kandırarak Ermenileri ve başka milliyetleri yoketmekte kullandı. Kürtler ceza görmeksizin kurbanlar üzerinden zenginleştiler, onların ırzına geçip, onları aşağılayabilir ve onlara eziyet edebilirlerdi. Kürt-

lerin fail ve Hıristiyan milliyetlerin kurban yapılmaları – bu sıralama Türk soykırım planlayıcıları için fazla rol oynamıyordu. Onların nihai hedefi, Türkler dışında herkesi ve Türk olmayan herşeyi yoketmekti.

Kısacası: Bugune kadar Kürtlerin (ne yazık ki) bir ulusal devleti veya Kürtlerin tümü adına konuşan ve biz Ermenilerin ondan hesap sorabileceğimiz veya manevi ve maddi tazminat biçimleri üzerine, kendi kaderini tayın ve geri dönme hakkı üzerine, toprak sorunları ve birlikte yaşamamız üzerine onunla tartışabileceğimiz gerçekten temsil kabiliyetine sahip bir temsilcilikleri yok. Fakat bizim Kürtlerin ve diğer milliyetlerın kendi ulusal devletlerine sahip olmalarını yürekten dilememizin nedeni sadece bu değil. Çünkü kendi devleti ve kendi hükümeti olmayan bir halk, yeniden canilerin elinde bir alet haline gelme akut tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Sorunuzun b) şıkkıyla ve toprak sorunuyla ilgili olarak: Ermenilerin kendi vatanlarında katledilmiş ve sürülmüş olmaları veya daha doğrusu sağ kalanlara ve onların ardıllarına geri dönmenin esirgenmiş olması olgusu, Ermenilerin vatan hakkının olmadığı veya şımdi artık orada istilacılar, fethedenler ve yeni yerleşenler veya daha doğrusu Türkler ve Kürtler çoğunluk olarak yaşadığı için Batı Ermenistan'ın artık Ermenilerin vatanı olmadığı demek değildir. Soykırımdan sağ kalanların ardılları olan bizler (ben de onlardanım) meseleyi şöyle görüyoruz: İçinde tesadüfen doğmuş olduğumuz devletler bizim doğum yerimizdir, ama vatanımız değil. Benim doğum yurdum İran, fakat benim vatanım Ermenistan'dır ve öyle kalıyor. Kemalistlerle Bolşevikler arasında 1920'de alınan sınırlara ve topraklara ilişkin keyfi kararlar bizi ilgilendirmiyor, çünkü bunlar ta başından itibaren ilgililerin iradesine bakılmadan alınmıştır ve uluslararası hukuka aykırıdır. Ermeniler, Sovyet Rusya ile Türkiye arasındaki 1920 Moskova Anlaşmasında veya 1923 Lozan Barış Anlaşması'nda taraf değillerdi, ve bu keyfi anlaşmaların olumsuz etkilerini bugüne kadar hissetsek de, biz onları bağlayıcı olarak görmüyoruz.

Batı ve Doğu Ermenistan bır bütünlük oluşturuyorlar ve Van gölü ve Van şehri, Ani, Kars, ve Erivan'ı dort koldan saran ve Doğu Ermenistan'ın her köşesinden görülebilen merkez ve doruk olarak kutsal Ararat Dağı vatanımıza dahildir. Ermenistan Cumhuriyetının sınırlarının 1920 Sevr Barış Anlaşması'yla veya daha doğrusu ABD Başkanı Wilson'un teritoryal kararıyla saptanmış olduğu bir başka olgudur. Sevr Anlaşması ayrıca Ermeni ulusal devletinden başka bir de Kürt ulusal devleti öngörüyordu.

Biz anlaşmayla düzenlenmiş bu sınırda ısrarlıyız. Batı Ermenistan'da belki birkaç kuşaktan beri, belki de hatta soykırımdan önceki zamandan beri Kürtlerin, Türklerin ve başka millıyetlerın yaşadığını elbette gözardı edemeyiz ve etmek istemiyoruz. Sevr'de sözleşmeyle Ermenilere vaat edilmiş sınırlar içinde yaşayan bu insanlar orada vatan hakkına ve yurttaşlık hakkına sahip olmaya devam etmektedirler ve bunlara sahip olmalıdırlar, fakat bu kez Ermenıstan sınırları içinde, tüm görevleri ve haklarıyla birlikte; bu haklar, onların Türkiye Cumhuriyetinde herhangi bir zamanda sahip olmuş olduklarından veya olacaklarından daha büyük olacaktır. Geçmiş ve bugün, durumun bu merkezde olduğunu öğretiyor. Kürtler ve Yezidiler Ermeni cumhuriyetında, Müslüman komşularının onlara hiçbir zaman tanımadıkları haklara sahipti ve sahiptir: Kürt dilini kullanma, Kürtçe gazete, dergi ve kitapların basım ve yayımı, Kürtçe radyo yayınları, Ermeni Bilimler Akademisinde Kürdoloji bölümü. İran, Suriye, Irak ve Türkiye'deki Kürtlerin durumunu benden iyi biliyorsunuz. Milliyet bakımından ağırlıklı olarak Türk bir ülke olan Azerbaycan'da Sovyet döneminde bile istatistiklerde Kürtlerin varlığı yadsınmış ve siyasi pratikte gözardı edilmişti.

Beni bağışlayınız, fakat Bolşevık Parti (Kuzey Kürdıstan-Türkiye)'yi tanımıyorum ve onun hakkında size birşey söyleyemem. Fakat bu partinın Ermenilerin haklarına saygı göstermesi ve ıkı halkı barıştırmayı kendine hedef edinmesi, bır ınsan hakları savunucusu olarak beni sevindiriyor. Adalet ve çatışmaları kalıcı bir şekilde giderme çabası üzerine kurulu bir barıştırma çalışması her zaman takdire şayandır ve çok geçmeden diğer örgütlerin ve partilerin de bu örneği izleyeceğini umarım.

Soru: Sovyet Ermenistan'daki durumu nasıl değerlendırıyorsun? Eski Sovyetler Birliği'nin Ermenilere karşı tavrı, daha doğrusu siyaseti nasıldı? Ermeni soykırımına karşı siyaseti nasıldı?

Cevap: Şimdi SSCB'nin Ermenistan polıtikası hakkında düşüncelerime geliyorum: Ermenilere karşı Bolşeviklerin tavrını ve daha sonra SSCB'nin tavrını daha iyi anlayabilmek için, iki faktörü, Türkiye'yi ve Azerbaycan'ı, ve keza Gürcü Stalin'in Ermenilere düşmanlığını göz önünde bulundurmak gerekir. Kısaca: İlk başta Lenin ve şürekası, Batı Ermenistan'ın geleceğinin bir referandumla belirlenmesini propaganda ettiler, fakat çok geçmeden bu talep bir yana bırakıldı. 1920 Moskova Anlaşmasıyla Moskova, bir Ermeniye dahi olsun sormadan, Kars ve Surmalu bölgelerini de Türkıye'ye bıraktı, bu sonuncusu tarihte hiçbir zaman Türk egemenliği altında olmamış olmasına rağmen. Ve bunun nedeni, Mustafa Kemal'in Bolşevikleri aldatmayı ve kendini ezilenlerin savunucusu olarak göstermeyı başarmış olmasıdır; Kemal o zamanlar Sovyet Rusların gözünde devrimci sayılıyordu ve Sovyet Rusya onun üzerin-

den Kafkasya, Orta Asya ve Arap devletlerinin Türkçe konuşan ya da daha doğrusu Müslüman halkları üzerinde nüfuz kazanmayı umuyordu, çünkü o sıralar Avrupalı müstemlekeciler hâlâ Ortadoğu'da bulunuyorlardı. Sovyet Rusya ve Kemalist Türkiye, dünyanın geri kalanı bu iki devleti uluslararası alanda tanımadığı müddetçe birbirine muhtaçtı.

1920/23'te Sovyet Rusya, Türkiye'nin ısrarı üzerine Nahicevan'ı ve Arzah'ı (bugün Dağlık Karabağ) da tarihte ilk kez 1918'de ortaya çıkan Azerbaycan'a bıraktı. Stalin burada özel, daha doğru söylemek gerekirse, olumsuz bir rol oynadı. Ardından, tüm Sovyetler Birliği'nde olduğu gibi, 250 000 Ermeninin kurban gittiği 1936–39 yıllarındaki Stalinci temizlikler ve İkinci Dünya Savaşı geldi. Sovyet egemenliği sırasında, soykırımdan veya Batı Ermenistan'dan söz etmek onyıllarca tabuydu. İlk kez 1965'de, diaspora Ermenilerinin ve keza Sovyet Ermenistanı aydınlarının baskısı üzerine Erivan'ın Zizernakaberd tepesine, faillerin adı anılmadan, soykırım kurbanlarının anısına bir anıt dikildi. Çünkü Jön Türklerin soykırımcı milliyetçiliği ve Sovyetlerle müttefik Kemalistler değil, din resmen emekçilerin düşmanı sayılıyordu SSCB, Türkiye'nin hatırına, soykırım olgusunu hiçbir zaman resmen tanımadı veya 24 Nisan'ı anma günü ilan etmedi, fakat Sovyet Ermenistanı'nda 24 Nisan 1965'ten, soykırımın 50 yıldönümünden beri bu günde hiç kimse işe gitmedi. Sovyet Ermenistan komünist hükümeti, halkın iradesini zımnen hesaba katmak zorunda kaldı.

24 Nisan 1994'te öğleden önce Dağlık Arzah'ın başkenti Stepanakert'ten Erivan'a uçtum. Helikopterimiz 35 kilometre boyunca Ermeni kentlerinin ve köylerinin üzerinden uçtu ve her yerde nasıl insanların gruplar halinde köylerinin veya kentlerinin soykırım anıtına çiçek koyduklarını gördüm. Sanırım bu olgu, onyıllar boyu süren Sovyet baskısına ve yeniden eğitme çabalarına rağmen, soykırımın anısını, acısını ve adalet arzusunu Ermenilerin kafasından ve yüreğinden söküp atmanın başarılamadığını açıkça örnekliyor.

Soru: Son yıllarda ABD'de, özellikle de ama Avrupa devletlerinde soykırımdan daha çok söz edilir oldu. Fransa, 2001 yılının başında soykırımı resmen tanıdı. İsviçre, Almanya, İtalya'da vs. de bu konu çeşitli biçimlerde tartışıldı.

Siz durumu nasıl değerlendiriyorsunuz ve bu gelişme nereye doğru gidiyor? Soykırımda bizzat kendilerinin de suç payı olan ve bu durumu hep bilegelen Avrupalı büyük güçlerin "aniden" soykırımdan söz etmelerinin ve kısmen de tanımalarının ardında neler yatıyor, bunun nedenleri neler?

Cevap: "Aniden" ve "ardında neler yatıyor" ile başlayalım. Bunların ikisi de Türk medyasının iddialarıdır. Onyıllarca onun beyin yıkamasına maruz kalınca, zamanla insan bu "kategorileri" devralıyor. "Bunun ardında", sağ kalanların ve ardıllarının ta bugüne kadar, Jön Türklerin devlet suçunun soykırım olarak tanınması ve mahkûm edilmesi için mücadele etmeleri "yatıyor". Biz bunun için "aniden" değil, kuşaklardır çalışıyoruz ve çeşitli devletlerde yasa koyucu tarafından "tanınma" kesinlikle aniden olmadı, bilakis onyıllardır süren çabalarımızın sonucudur. İnsan haklarının kabul ettirilmesi uğruna mücadelede ne yazık ki hiçbir şey aniden olmuyor. Yüzyılı aşkın süredir, Lahey Kara Savaşları Nizamnamesinden beri, başka devletlerde insanlığa karşı işlenen suçlara müdahale etmek uluslararası hukuk açısından meşrudur. O zamandan beri egemenlik ilkesi bundan sonra geliyor. 1948'den beri, çoğu devletler tarafından imzalanmış bulunan bir soykırım konvansiyonu var; sırası gelmişken söyleyeyim, bu konvansiyonun yazarı olan Raphael Lemkin, bu eserde model olarak Ermeniler ve Yahudiler üzerindeki soykırımı temel almıştır. 1998'den beri, Birleşmiş Milletler üyesi devletlerin çoğu, bir Uluslararası Daimi Mahkeme yoluyla soykırımla mücadele edilmesi gerektiği konusunda fikir birliği içinde. Ve buna rağmen, yüzyılı aşkın süredir uluslararası hukukta problemin bilincinde olunmasına rağmen, hâlâ bir mahkeme yok, fakat buna karşılık çok sayıda soykırım örneği var.

Biz Ermeniler, Türkiye tarafından bugüne kadar inkâr edilen soykırımın tanınması mücadelemizi, katledilenlere karşı ahlaki yükümlülük, sağ kalanların ve ardıllarının onuruna gerekli saygının gösterilmesi ve üçüncüsü, bugünkü ve gelecekteki soykırımcılara bir ihtar olarak görüyoruz. Onlar, yüz kızartıcı suçlarının unutulmayacağını ve kendilerinden ve siyasi ardıllarından bunun hesabının sorulacağını kavramalılar. Bir kez daha "aniden" savına dönecek olursam: Ben Avrupa'da soykırımı "aniden" tanıyan veya daha doğrusu mahkûm eden bir tek "büyük güç" bilmiyorum. Ve Avrupa Birliği içinde, "büyük güç" nitelemesinin belki isabetli olabileceği, soykırımı tanıyan biricik devlet Fransa'dır. Fakat Fransa'da soykırımın tanınması uğraşısı 30 yıl sürdü. Ayrıca Fransa gerçi soykırımı olgu olarak tanıdı, fakat açıkça mahkûm etmedi. Kim bilir Almanya'da, mahkûm etmek şöyle dursun, parlamentoda tanınıncaya kadar ne kadar süre geçecek, çünkü Almanya Birinci Dünya Savaşında Türkiye'nin silah arkadaşıydı ve bugünkü NATO partneridir.

1915'ten beri kafalarını kuma sokan Türklere, tanınma yolundaki bu başarılarımız elbette "aniden" olan olaylar gibi geliyor ve bunun ardında bizim çabalarımızdan daha başka şeylerin yatmak zorunda olduğundan şüpheleniyorlar. Ama aslında ne yata-

bilir? Faillerin ve onların manevi ardıllarının paranoyası, onların kendi kendilerini karanlık bir güya büyük güç politikasının kurbanları olarak göstermesini gerektiriyor. Kurbanların ardıllarının sonunda emellerini başardıklarını kabul etmek, suçtan 87 yıl sonra bile Türklerin çoğuna hâlâ çok zor geliyor.

Soru: Osmanlı İmparatorluğunun en büyük destekçisi Almanya'ydı. Almanya'nın soykırımı resmen tanıyacağına ve aynı zamanda sorumluluk payını kabul edeceğine inanıyor musunuz?

Avrupa Parlamentosu (AP) sahte bir karar aldı ve Türk devletine soykırımı tanıma çağrısında bulundu. AP'nin bu tavrı hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu konuda, yani bir bütün olarak AP'nin tavrı hakkında kabaca da olsa bir toplu bakış sunabilir misiniz?

Cevap: Önemli olan, Ermenilerin kendilerini ne kadar iyi örgütlemiş ve hazırlamış olduğu ve andaki siyasi konstelasyondur. Fakat sonunda hepsi taleplerimizi kabul edeceklerdir. Ben halkımı bilirim: Biz çok uzun solukluyuz ve hedefimize varıncaya kadar rahat etmeyiz. Başarılı olacağımızı düşünüyoruz, çünkü zamanın akışıyla ve insanlığın ihtiyaçlarıyla uyum içindeyiz. Dünya bir bütün olarak insan hakları ve uygarlık ya da daha doğrusu sivil toplum yönünde gelişiyor. Hepimizin ona hava gibi, su gibi ihtiyacı var.

Avrupa Parlamentosu iki kez, 1987'de ve Kasım 2000'de, soykırımın tanınmasını Türkiye'nin AB'ye girişinin önşartı ilan etti. Bu, Türkiye'nin de objektif çıkarınadır. Çünkü bu devlet, kendi oluşum tarihiyle barışmadan nasıl olur da herhangi bir tarihte daha insancıl veya daha demokratik ilişkilere kavuşur? Türkiye Cumhuriyeti, katledilen Ermenilerin, Yunanlıların ve Âramîlerin (Süryanilerin) kemikleri üzerinde kurulmuştur. 1919'da Türk askeri mahkemeleri tarafından ölüme mahkûm edilen Jön Türk canileri, Türkiye Cumhuriyeti tarafından rehabilite edilmiş ve sonradan çeşitli şekillerde ödüllendirilmişlerdir. Nazi kıyımcılarına anıt dikseydi, Almanya AB üyesi olarak kabul görür müydü? Türkiye'de bugüne kadar, soykırım olgusundan âlenen söz eden yurttaşlar ceza hukuku açısından kovuşturuluyor.

Bizim kaderimizde birçok devletin veya ulusun suç payı var. Fakat Almanya'nın veya başka devletlerin rolü üzerinde düşünürken şunu asla gözardı etmemeliyiz ki, Türkiye ve Türk toplumu başkalarına işaret ederek işin içinden sıyrılamaz. Bu hakka ancak, suçtaki kendi paylarını adamakıllı hazmedince kavuşacaklardır. Bu olmadıkça, başkalarına yapılan her atıf ucuz bir bahaneden başka birşey değildir. Alman kamuoyuna ve Alman yasa koyucusuna Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın oynadığı rolün bilincinde olma ve özellikle de soykırımın Türkiye hükümeti ve yasa koyucusu tarafından tanınmasını talep eden Türk ve Kürt girişimlerini destekleme çağrısında bulunuyoruz. Almanya sadece tarihi nedenlerden ötürü özel bir rol oynamıyor. Aralarında çok sayıda Kürt de olmak üzere yurtdışında Türkçe konuşan en büyük topluluk Almanya'da yaşıyor. Biz, Türkiyeli veya Türk kökenli insanlara, kendi tarihlerinin karanlık bölümlerine eleştirici bir şekilde bakmayı mümkün kılmak için Almanya'nın herşeyi yapmasını bekliyor ve talep ediyoruz. Bu, bilgilendirme toplantılarının finansmanı, Türk tarihine ilişkin tarihi kaynakların ve eleştirel incelemelerin çeviri ve basımının finansmanı şeklinde olabilir, fakat suskunlukla ve görmezlikten gelmekle olmaz.

Soru: Sorunu çözebilmek için Türkiye–Kuzey Kürdistanlı ilerici, devrimci ve komünist güçlere ne söylemek ve hangi çağrıda bulunmak isterdiniz? Görüşünüzce onların görevleri nelerdir?

Cevap: Bizim açımızdan –"biz"le Âramîce konuşan Hıristiyanları ve Arap Hıristiyanları, keza Küçük Asya Yunanlılarını da kastediyorum– hepimiz, halklarımız üzerinde soykırım niyetiyle işlenmiş suçların tanınmasını ve mahkûm edilmesini bekliyoruz. Ermeniler ve adı geçen diğer kurban halkların mensupları için de önemli olan, hayat memat meselesi olan, Bolşevik önderlerin hakkımızda ne düşündüğü değil, onların örgüt üyelerinin davranışıdır, bu durumda Bolşevik Parti üyelerinin davranışıdır ve Kürt emekçilerinin hergünkü davranışıdır. Örneğin Türkiye'nin güneydoğusunda hâlâ kurban halkların, hepsinden önce Âramîce konuşan Hıristiyanların veya Süryani ortodoksların az sayıda mensubu yaşıyor. Partinin ve üyelerinin bu insanlara tavrı nasıldır? Buna karşılık Fransa'da, ABD'de veya Almanya'da, yani Türkiye dışında tavrın nasıl olduğu fazla önemli değil. Biz Ermeniler, ayrıca, Sevr Anlaşması temelinde vatan hakkımızın kayıtsız şartsız tanınmasını bekliyoruz.

Benim Kürtlere çağrım şudur: Aranızda birleşmeye çalışın! 30 milyonluk bir halkın bir ulusal devlete ihtiyacı var. Tüm örgütlerin ve partilerin en birinci hedefi bağımsızlık olmalı. Kürt devesi sonunda ulusal birlik iğne deliğinden geçmeli. Kürtler "Biz Kürtlerin dostu yok, sadece düşmanı var" diye düşünmeye başlamadan önce, birlik olmadan hiçbir şeyin olmayacağını kabul etmeliler. Biz kurban halklar, Kürtlerin bağımsızlığa kavuşacağını umuyoruz, çünkü ancak o zaman artık Türklerin elinde bir alet olmaktan çıkacaklardır. Türklerin istilasından önceki geçmiş, biz Küçük Asya, Mezopotamya ve Orta Doğu halklarının yan yana yaşadığımızı, birbirimizden öğrendiğimizi ve birbirimizi tamamladığımızı göstermiştir. Bunu gelecekte de tekrarlayabiliriz, yeter ki canilerin elinde siyasi bir alet haline gelmeyelim.

Ocak 2002 ✘

"İyi bir insan olamadım... Ama çok iyi bir polis oldum!"

Bu sözler, aldığı eğitim ve verilen emir sonucunda gönüllü olarak insan öldürmeyi özel bir iş haline getirmiş azılı katil-kelle avcısı, eski özel timci Ayhan Çarkın'a ait. Çarkın, ***"Görevim gereği çok adam öldürdüm."*** diyor. Böylece devletinin suçluluğunu da ortaya koyuyor.

Cezası kesinleştikten sonra, başta Hürriyet gazetesi olmak üzere burjuva basınının bir kesimi Çarkın ve diğer özel savaş tetikçilerini aklayıcı yayınlar, yorumlar yapmaya başladı. Hürriyet'in Çarkın ile yaptığı röportajın ardından gedikli genelkurmaycılardan Ertuğrul Özkök ve onun gibi düşünenler bu katilleri hedef olmaktan çıkarmaya, suçsuz olduklarını propaganda etmeye koyuldular.

Halbuki sözkonusu roportajda katilleri temsilen Çarkın'ın ve onun durumunda olanların profili gayet net ortaya çıkıyordu. Buna göre, bu kelle avcılarının ortak özellikleri şöyleydi:

Görev gereği çok adam öldürmek. Kendilerini en iyi hissettikleri anın operasyon anı olduğunu söylemek. Merhametsiz bir kişiliğe sahip olduğunu itiraf etmek. Gözünü kırpmadan adam öldürmek ve öldurmekten daha çok mutluluk verici birşeyin olmadığını savunmak. En çok operasyonda bulunmuş birkaç kişiden biri olmakla övünmek. Rambo hitabıyla övünmek. En iyi bildikleri işin operasyon olduğunu söylemek...

Bu liste uzatılabilir. Ama ortak özellik özel olarak yetiştirilmiş birer savaş makinesi olmaları.

Kişilikleri aynı ortak hamurdan, şimdiki halleri de benzer kişiliklerden oluşuyor. ***"Ben yapmış olduğum hizmetlerle gurur duyuyorum."*** diyerek katil gururlanıyor. Başbakanı ve Cumhurbaşkanı gururlanıyor, gazetecisi gururlanıyor. Gurur, katilin yüzlerce Kürt insanını ve devrimciyi öldürmesi için!

Sömürgeci Türk devletinin "vatan kurtaran aslanları" kullanıldıktan sonra hapishaneye gönderiliyor. İhtiyaç duydukları zaman her birinin en geniş yetkiyle donatıldığı ve astıkları astık kestikleri kestik bu katiller çetesi kullanıldıktan ve bir dönemin ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra gözden çıkarılıyor.

Bir süre yaptıkları her şeye göz yumuldu. Çek-senet işleri, başka karanlık işler, mafyacılık vb. bu özel savaş ekibi artıklarının at koşturdukları bir alan olarak kendilerine terkedildi. Bir bakıma kendi küçük ordularını bile kurdular. Savaş içinde kurdukları tezgahı daha sonra da sürdürmeye başladılar. Dağdan indirilmişlerdi, artık bu özel küçük ordunun elemanları kentlerde kendilerine bir kanal açarak hayatlarını yönlendirmeliydiler. Kısacası artık devletten fazla birşey beklememeleri öğüdüyle sokaklara salındılar. Zaten bunalım içindeydiler, çoğu paranoyak derecesinde psikolojik hastaydı, iyi insanlar olmadıklarına kendileri de kanaat getirmişti ve korunmaya ihtiyaçlarının olduğunu biliyorlardı. Devletleri kendilerini "adam öldürmekle" görevlendirmişti, katillerini korumasını da kanıtlamalıydı.

Susurluk çetesinin bazı üyeleri suçlu bulunup içeri atılsalar da bu ancak buzdağının küçük bir kısmını oluşturmaktadır. Katliamların emrini verenler, katilleri yönlendirenler, eğitenler, ağırlıklı olarak devlet içinde görevlerini sürdürmeye, yönetmeye ve korunmaya devam ediyor. Susurluk çetesini yargılamakla esas suçluları koruma kaygısı büyük rol oynadı. Esas suçlunun Türk devletinin kendisi olduğu gerçeği gizlenmek isteniyor.

KATİLLERDEN KATİLLERE ÖDÜL: HEYKELİNİ DİKMEK!

Türk Genelkurmayı'nın bahçesinde bazı Türk komutanlarının heykellerinden oluşan bir galerinin bulunduğu bir süreden beri övünülerek anlatılıyor, yazılıyor. Hangi kahraman komutanlarının heykellerinin bulunduğunun listesi tam olarak bilinmese de, yakın dönemin komutanlarından biri olan Mustafa Muğlalı'nın heykelinin yeraldığı artık gizlenmiyor.

Mustafa Muğlalı TC devletinin en zalim ve de katil generallerinden biridir. Kuzey Kürdistan'da Kürt ulusunun ulusal demokratik mücadelesini vahşi yöntemlerle bastırmaya çalışan bir kanemici. Ağrı direnişini bastıran ve katliam emrinin altına imza atan; Kürt ulusunun özgürlük talebini ve mücadelesini Ağ-

rı Dağı'na "gömdüğü" ile övünen bir ırkçı inkârcı. Van'ın Özalp ilçesinde sırf Kürt oldukları için 33 Kürdü kurşuna dizen eli kanlı Türk komutanı. Katilliği mahkemelere kadar sirayet etmiş ve suçu sabit görülerek cezaya çarptırılmış bir general. Yaşamı hapishanede bitmiş zalim bir ırkçı.

Çeşitli iktidar hesapları nedeniyle Demokrat Parti döneminde katilliği mahkeme yoluyla tescil edilmiş bu katil, sonraki dönemlerde Türk devleti tarafından tekrar onure edilerek sahiplenildi, yukarıda belirttiğimiz gibi bu devletin derin ayağını oluşturan Genelkurmay'ın merkezinde heykeli dikildi.

Böyle bir katilin TC devleti tarafından ödüllendirilmesi-sahiplenilmesi gayet normaldir. Bu bağlamda hayrete düşecek hiç bir şey yok; çünkü devlet katında Kürdü yoketmeye çalışan her görevli birer kahramanlık şildini hak etmiştir. Muğlalı bir değil, onlarca, yüzlerce Kürdü sırf Kürt oldukları ve özgürlüklerini istedikleri için öldürmüştür. Devleti adına katliam yapmıştır ve karşılığında devletinin arkasında olduğunu görmüştür. Ta ki çok sonradan devleti, artık Mustafa'ya ihtiyacı olmadığına, icraatlarının deşifre edilmesinin ve cezalandırılmasının bir zararının olmayacağına karar verene kadar. Başka bir tanımla şartlar farklılaşınca Muğlalı devlet için gözden çıkarılmıştır. Mahkeme karşısına getirilmiş ve suçlu bulunmuştur.

1920 ile 1940 arasında Kemalistlerin önde gelen komutanlarının-generallerının hepsinin Kürt katlıamında büyük rolleri oldukları tartışma götürmez. Bu katiller sürüsü uzunca bir zaman devlet katında korundular Sonra çok partili dönem, değişik kliklerin çatışmaları ve hükümet etme hesapları gibi değişik nedenlerle karşı karşıya gelen kahraman generaller birbirlerının pisliklerini ortaya dökmeye başladılar. Haliyle kımin daha çok katil olduğu, kimin eli kanlı katillikte ötekıne göre daha ağır konumda bulunduğu vb gündeme getirılmeye başlandı. İşte bu koşullarda yem olarak Muğlalı tercih edildi.

Çok sonra benzer koşullar yeniden oluşmaya başladı. Tekrar Kürtler Kuzey'de ulusal demokratik hakları için mücadeleyi yükseltmeye koyuldular. Mücadelenin silahlı biçimleri devreye sokuldu ve bilindiği gıbı 1984 yılında PKK önderliğinde başlatılan gerilla savaşıyla gün geçtikçe savaşın düzeyi ve çapı büyüdü, genişledi ve bır ara yaygın kitlesel başkaldırılara (Serihıldanlara) kadar vardı vb.

Mücadelenin büyüdüğü ve güçlü ulusal etkiler gösterdiği bu dönemde tekrar Türk generalleri ve komutanları Kürdistan'a savaş için sefere gönderildiler. Katliam emriyle donanmış bu leş kargaları, ozellikle Kuzey Kürdıstan'da belli bölgelerde vahşi yöntemlerle Kürt kanı dökmeye başladılar. Bu katiller güruhunun pervasızca yaptıkları işler bizzat TC devletinın en üst katında planlandı ve uygulamaya kondu. Devlet bu katiller sürüsüne güvenceler verdi; kendilerini koruyacağını, ödüllendireceğini, yaşamlarını garantıye alacağını vb. vb. Ve hatta katliamların baş planlayıcısı Demirel, dönemin Cumhurbaşkanı sıfatıyla ***"Korkmayın, ikinci bir Muğlalı olayı yaratmayız."*** sözleriyle devletin garantör olduğu sözünü veriyordu.

Kuzey Kürdistan'da savaşın en yoğun yaşandığı yıllarda Türk devleti cephesinde savaşı yürüten komuta heyetı ve alt düzeydeki komutanlar ve özel bırliklerin mensupları bizzat Amerika emperyalıst devletinin ve Alman emperyalist devletının ordusu tarafından eğitildiler. Kelle avcısı olarak yetiştirilmeleri, kısaca birer terminatör halıne getirılmeleri bizzat emperyalist devletlerin askeri karargahlarında verilen eğitimlerle sağlandı. Bu katiller çetesinin çoğu üyesi Amerika'da ve Almanya'da özel eğitime tabi tutulmuş diplomalı katil ünvanına sahiptirler.

Tıpkı Muğlalı olayında olduğu gibi, devlet bu katillerden kimılerine gereksinım duymadığı andan itibaren mahkeme ve hapıs yolunu göstermekten geri durmadı. Bugün katiller güruhunun göstermelik cezalara çarptırılmaları ve cezaevlerine gönderilmeleri tipik olarak Muğlalı olayına benzemektedir. Bu faşist devlet yıkılmadıkça, böylesi katillerin heykelleri de çoğalacaktır...

****

Ayhan Çarkın'ların silahla yaptıklarını üniversite kürsülerinde söz ve yazı ile yapan çok sayıda katil yetiştiricisi var. Üniversite öğretim üyelerinin önemli bir çoğunluğunun Türk ırkçılığını savunduğu bir Türkıye'de, Kürt ulusal haklarının her ne düzeyde olursa olsun dile getirilmesine savaş naraları atarak karşılık verdiklerine her defasında yeniden tanık oluyoruz.

Bunların başında YÖK Başkanı Prof. Kemal Gürüz gelmektedir. Üniversiteli öğrencilerin Kürtçe seçmeli ders talebini "küçük bır grup cani", "Bunlar cinayet şebekesidir..." şeklınde tanımlayarak tetikçilere adres gösteren bu kafa, esasında Çarkın türünden terminatörlerden daha fazla suçludur. Üniversitelerinde okuyan öğrencilerini "çete" gıbı göstermekle isimlerinin başında prof. tıtrı bulunan sahte bilim adamları yeni katillerin yetiştiriciliğini ve besicilığini yapmaya hazır olduklarını tavırlarıyla belgelemektedirler.

İnkârın, asimilasyonun ve Türk ırkçılığının öğretildiği üniversitelerin başında bulunanların Çarkın gibilerini ödüllendirmelerinın önünde hiç bır engel yoktur. Cezaevıne "geçmiş olsun" zıyaretinde bulunup bır madalyanın da Kemal Gürüz tarafından kendilerine takdim edilmesi hıç de sürprız olmaz!

4 Mart 2002 ✘

Doğumunun 100. yıldönümünde Nâzım Hikmet uzerine birçok kesim tartışmakta ve kendilerine göre değerlendirmelerde bulunmaktadırlar. Türk hakim sınıfları "vatan haini" Nâzım'ı onun siyasi görüşlerinden koparak sisteme entegre etmeye ve onu sadece bir "Türk şairi" vb. olarak göstermeye çalışıyorlar. Türk hakim sınıflarının Nâzım'a sahip çıkma sahtekârlığına karşı mücadele tüm devrimci ve komünistlerin görevidir Doğrusuyla yanlışıyla Nâzım bizimdir! Bızım kalacak!

Nâzım'ın genel değerlendirilmesinin bizim tarafımızdan da yapılmadığının bilincindeyiz. Bu konuda bir yoldaşımızın "Nâzım Hikmet ve Kürtler" başlıklı yazısını aşağıda yayınlıyoruz. Yazıdakı görüşlere burada tavır takınmamamız, bu görüşlerle hemfikir olduğumuz anlamına gelmiyor. Bu konuda tartışmaya katılmak isteyen okuyucularımızın yazıları elimize geçtiğinde, onları da yayınlamaya hazır olduğumuzu belirtiyoruz.

stêrka bolşewîk

Nâzım Hikmet ve Kürtler

ALİXAN

Bu yıl, Nazım Hikmet'in doğumunun 100. yılı vesilesiyle nemen herkes kendi cephesinden ilgili (ve de ilgisiz!) etkınlikler düzenliyor Neredeyse hergün bir etkınlik yaşanıyor. Emperyalist burjuvazi, devrımcıler, faşist/ırkçı kesımler, komünıstler... çok geniş bir yelpazede Nazım uzerine çalışmalar yapılıyor.

UNESCO tarafından 2002 yılının 'Nazım Hikmet Yılı' ilan edilmesiyle birlikte özellikle burjuvazinin değişık kesımleri uluslararası alanda ve Türkiye özgülünde hummalı bır kampanyaya giriştiler. Bu kampanya, TC devlet tarafından bizzat Nazım Hikmet'in devletçe kabuledilebilir sınırlar içine çekilerek sahiplenilmesi biçımınde başladı ve sürüyor. Türk devletinin çıkarları için Nazım'dan istifade etmek fikri uzun zamandır en azılı antikomünistinden liberal ve reformistine kadar seslendirilmektedir. Doğumunun 100. yılı dolayısıyla yakalanan fırsat öylesine yoğun kullanılmaktadır kı hemen her TV kanalı, her gazete ve salonda insanlığın kurtuluşuna ve komünist dünyaya olan özlemının unutturulabilmesi için; yapılabilirse tümüyle devrımcı düşüncelerinden arındırılarak kitlelere sunulması için her şey yapılmaktadır.

Her çeşit kara çalma ve aşağılama eşliğinde Nazım TC devleti elıyle kirletilmek istenmektedir. Reformistler, bir kısım aydın geçinen bar mudavımleri ve kara cahil eli kalem tutan kesim de Nazım'a sahip çıkma adına Nazım'a saldırarak devletlerinin kırletme kampanyasına destek sunmaktadırlar. Sözde Nazımseverlerin yarattığı tahribat hayli derindir...

Türkiye işçi sınıfı ve emekçileri tarafından (çok yaygın yada en azından belli bir etkısi olan) sahiplenme faalıyetinin bulunmayışı da Türk devletinin Nazım'ın eserini zedeleme/tahrip etme saldırısına cesaret veriyor. Dünya genelinde, somutta Türkıye ve Kuzey Kürdistan'da güçlü bir devrimci ve komünıst çekimin olmadığı günümüz koşullarında saldırının engellenebilmesi ise şu an için pek olanaklı gözükmüyor. Ancak bu görece zayıflık, saldırıları geri çevirme, caydırma anlamında derhal etkısini göstermese de tutarlı bir şekilde ısrarla ve sürekli olarak Nazım'ın eserine sahip çıkılmasını engellemez.

Nazım'ın sömürgeci TC devleti tarafından ve onun payandaları aracılığıyla kirletilmesine izin vermeyeceğiz. Komünizme olan sempatisi ve özlemiyle büyük devrimci Nazım Hikmet'i Kuzey Kürdistanlı komünistler enternasyonalist temelde savunmaya devam edeceklerdir. Ancak, bizim savunmamız ve sahip çıkmamız Nazım'ın hatalarıyla uzlaşmamız demek değildir. Bu tür durumlarda Stalin'in gayet doğru bir şekilde ortaya koyduğu *"Olumsuz yanları gizlemek, olumlu yanları abartmak, günümüzdeki anma yazılarının belirleyici özelliğidir. Bu elbette ki akıllıca bir adet değildir. Biz bu adeti gütmek ıstemiyoruz."* perspektifi ışığında hareket ediyoruz. Devrimci saflarda yer alan hemen her çevrenin Nazım'ın büyüklüğü ekseninde hareket ederek olumsuzluklarından ve hatalarından bahsetmediği koşullarda (somutta ele aldığımız konu bağıntısında), O'nun devrimci kimliğini savunma bilincıyle ne tür hatalar yaptığını ortaya koymaya çalışmanın doğru olacağına ınanıyoruz.

***

Bu araştırma-inceleme, esas olarak Nazım Hikmet'in Kürtler, Kürdistan bağlamında nasıl bir tavır

takındığı, ne tür bir duruş/tutum gösterdiği çerçevesinde kalacaktır. Bütünüyle bir Nazım değerlendirmesi değildir Dahası Nazım'ın sanat anlayışı vb. üzerine bir değerlendirme yazısı hiç değildir. Biz, olanaklarımız ölçüsünde bu büyük devrimcinin yaşadığı dönemde, bizzat içinde bulunduğu koşulları da dikkate alarak Kürt ulusal sorunu ve Kürdistan bağlamında ne dediğini, şiirine ne şekilde yansıttığını vb. üzerine eğilimlerimizi ortaya koymak istiyoruz.

Nazım Hikmet ve Türklük-vatan aşkı...

Vatan aşkının ve Türklük şuurunun alabildiğine prim yaptığı; Türkçülük ve Turancılığın kol gezdiği; Kemalist milliyetçiliğin cirit attığı koşullarda resmi adı komünist olan TKP'nin bile bu rüzgara kapıldığı bir Türkiye gerçekliğinde Nazım'ın nasıl bir duruş gösterdiği; özellikle Türk milliyetçiliğine karşı nasıl bir tavır takındığı önemlidir.

Türkçülük akımının hayli güçlü olduğu yıllarda, özellikle Ziya Gökalp gibileri şiirlerinde Türklüğe büyük yatırımlar yapmaktaydılar. O yıllarda Z. Gökalp şöyle yazıyordu:

"Hatta ben olsam da Kürt,Arap,Çerkez
Ilk gayem olurdu Türk milliyeti"
(Cahit Tanyol, Türkler ile Kürtler, Gendaş Kültür, İstanbul 1999, sf. 56)

Bu şartlarda Kuvayı Milliye hayranı Nazım'ın sözkonusu Türkçülük dalgasından azade olduğu söylenemez. Nitekim hem ilk dönemdeki şiirlerinde ve hem de sonraki kimi şiirlerinde ilgili noktada (ulus vurgusuna ihtiyaç duyarak) Kemalist milliyetçiliğin güçlü izlerine rastlanmaktadır.

Türkçülük akımından etkilenmesinin bir dizi nedeni vardır. Ailesinin, çevresinin rolü büyük olmuştur. Ayrıca savaş koşulları ve Osmanlı'nın egemenliğini yitirmesi; ardından gelen işgal vb. Türk ulusuna sarılma, koruma ve kurtarma yönünün gelişmesine hız vermiştir.

Ailesinden bazılarının devlet katında görevli olması Nazım'daki Türklük sevdasının gelişmesinde ciddi şekilde etkide bulunmuştur. Babası memur, dedesi bazı illerde valilik yapmış. Annesinin annesi Alman kökenli ve Ali Fuat Cebesoy'un dedesi. Annesi özel öğrenim görmüş, Fransızca bilen biri...

Valilik yapmış Nazım Paşa'nın torunu, vatan toprağı için canını vermiş dayının yeğeni, Moskova'da büyükelçi Cebesoy'un yakını. Osmanlıda güç ve çevre sahibi, Kemalist devlete yönetici vermiş bir ailenin düşünen evladı olarak Nazım'ın, evdeki resmiyetten ve bu resmiyetin verdiği resmi vatan savunuculuğundan etkilenmesi için çevresi fazlasıyla elverişlidir. Dayısının durumu bu resmiyeti alabildiğine güçlendirmiştir. Nazım'ın dayısının Balkan Harbine katılmış olması, sonra Çanakkale'de savaşta yaşamını yitirmesi Nazım üzerinde derin izler bırakmıştır. "Şehit Dayıma Mabat" şiirinde bu etki açıkça görülmektedir:

"Neslimin maşrıkını bana oydu gösteren
Türklüğün sanatını bana oydu öğreten
Bunun için ben dayımı severim
Ona karşı kalbimde
Pek ulu bir hürmet beslerim."
(Nazım Hikmet, İlk Şiirler, AdamYayınları, Mayıs 1989, sf. 17)

Dayısının Nazım'ın şiirle tanıştığı yıllara denk düşen ölümü -tamamen bir tesadüf olsa da- onun şiirlerindeki Türklük-şehit-vatan-vatana bağlılık yanının pekişmesine, bir bakıma hayatına girmesine önemli bir katkı sunmuştur.

Bu bağlamda Nazım Hikmet için "milliyetçi dönemi" tespitinde bulunan Doğan Avcıoğlu şöyle demektedir:

"Ünlü şair Nazım Hikmet dahi, Ziya Gökalp'in başlattığı arı Türkçe akımına ve hececiliğe katılmış, Türkçülük akımı doğrultusunda genç bir milliyetçi sanatçıdır. Yunan işgali üzerine, milletin tepkisini dile getiren ilk ve güzel şiirleri Nazım Hikmet yazmıştır." (Doğan Avcıoğlu, Milli Kurtuluş Tarihi, İkinci Kitap, sf. 463)

Nazım'ın ilk gençlik yıllarında milliyetçi bir konumda durduğu en azından şiirlerinde dile getirdikleriyle sabittir. Bu ilk dönemine ilişkin olarak güçlü milliyetçi şiirler yazdığını inkar etmek zaten mümkün de değildir. Dahası sonraki dönemlerde de benzer şiirleri vardır. Böyle olunca, D. Avcıoğlu'nun yaptığı tespitin esasında olgu olduğunu belirtmek gerekiyor. A. Bezirci'nin benzer bir saptamada bulunarak, milliyetçi kavramını kullanmadan Nazım'ın ilk yıllardaki bu vatan-millet sevgisinin ömrünün sonuna kadar sürdüğünü söylediğini yukarıda belirtmiştik.

Her defasında -özellikle ilk döneminde- Türklüğe vurgu yapma bakımından çok ısrarcı olduğunu; şiirlerinde bunu yeterince gösterdiğini tespit etmek, Nazım'a haksızlık değildir. Yalnızca basit bir vurgu anlamında da değil, Türk soyu, ırkı vb. düzleminde meseleyi öne çıkardığı görülmektedir. Kavramsal düzlemde de olsa, bir dizi yerde ırk-soy söylemiyle hareket edildiğine dair birkaç örnek vermeye çalışalım. Şöyle yazmaktadır:

"Sen ey ulu neslin evladı"
(Nazım Hikmet, İlk Şiirler, AdamYayınları, Mayıs 1989, sf. 19)

Şehit Dayıma şiirindeki;
"Oğuzların ahfadı"
(aynı yerde, sf. 15)

Bu sözler, çarpıcı şekilde Türk ırkını öne çıkartmakta ve olumlamaktadır. Oğuzların soyunu sürdürme-

nin (ya da çağrıştırmanın) ırksal anlamda bir övünç nedeni sayılması elbette alabildiğine egemen Türk ulus milliyetçiliğinin bir göstergesidir.

"Irkıma" adlı şiirinde ise tamamıyla Türkçülüğün derin etkileri vardır. İlk gençlik yıllarında yazdığı şiirinde şu satırlara yer vermektedir:

'Ey ırkım sen bir zaman
Avrupa'yı titreten
İstanbul'u fetheden
Fatihlere maliktin
Ateş saçan sahralarda harbeden
Cengavere sahiptin
Bir zamanlar Avrupa
Cehl içinde yüzerken
Yine sen ey ırkım
İlm-i vakte aşına
Alimlere maliktın
Neden bugün Avrupa
Sana meydan okusun
Neden bugün
O cehalet yuvası
Sana ilim öğretsin."
(aynı yerde, sf 14)

Bu şiirin her tarafında Türk ırkının üstünlüğü vardır. Osmanlı'nın gücünü kaybetmesine olan öfke ve hayıflanma, kızgınlık ve tepki vardır. Bu satırlar (sonradan vazgeçtiğini hatırda tutarak) açıktan Türk milliyetçiliğinin propagandası ve Osmanlı yayılmacılığının kabulü vardır.

İlk yıllardaki bu ırksal söylem sonraki yıllarda azalmış; Türklük ikincil plana düşmüş ama terkedilmemiştir. En önemli ürünlerinden biri sayılan Memleketimden İnsan Manzaraları'nda yaptığı gibi, buluşturup konuşturduklarına Türklüğe methiye dizdirmiştir:

'Bayan öğretmen dediki:
«Her karışını vatanın
kanımızla sularız.
Türk ölür,baş eğmez,» dedi bayan öğretmen."
(Memleketimden İnsan Manzaraları, Bilgi Yayınevi, sf. 88)

Başka bazı şiir ve yazılarında da Türklük unsurunu öne çıkarmaya devam etmektedir.

Nazım, Vala'ya yazdığı 29 Eylül 1949 tarihli mektubunda vatan-millet yaklaşımını şöyle ifade ediyor:

"Vicdan kanaatimin yurt sevgisiyle, büyük Türk milletine karşı duyulan aşkla, namuslu insanlık muhabbetiyle tenakuz eden –bence– bir tek noktası yok ki, onu ayıpmış gibi gizleyeyim! ...
. . Uzun lafın kısası: Vatan millet sağ olsun."
(Memet Fuat, Nazım Hikmet, Adam Yayınları Birinci Basım Ağustos 2000, sf. 450, 451)

Yaşadığı koşulların,gördüğü baskının; ülkesinden uzak kalışı ve duygularının yoğunluğu O'na gayet güzel şeyler söylettiği gibi, bu satırlarda görüldüğü gibi vatan-millet aşkını da yerleştirmiştir

Kendisi için bir yerde şunları yazıyor:

"Ben, bir insan.
Ben Türk şairi Nazım Hikmet ben,
... "
(Asım Bezirci, Nazım Hikmet, Yaşamı, şairliği, eseri, sanatı, Eleştiri; 3. Basım, Ocak 1993, Çınar Yayınları, sf. 6)

Bazı basımlarda bu dize "Ben Türk şairi komünist Nazım Hikmet" olarak geçmektedir. Her halükarda, böyle de olsa mensubu bulunduğu ulusun şairi şeklindeki tanımda bir yanlışlık yoktur. Mesele Türkiye'yi yazdığı yerde, çok uluslu olma gerçekliğini unutması, egemen Türk ulusunun egemenliginden gelen baskıcı yanını işlememesi ve haliyle şiirinde Türkçü eğilimlere kapılmasıdır...

Milliyetçilik bağıntısında gündeme gelen tartışmalar somutunda Kemal Tahir'le yazışmalarında bu konuya değinen Nazım, komünist kimliği ile ulusal gurur ilişkisini kurma ihtiyacı duyduğu yerde şunları yazmaktadır:

"Sosyalist şair olmak, yani memleketini ve halkını en çok seven, memleketinin ve halkının en mamur olmasını isteyen şair olmak, neden kusur olsun ve bu neden dolayı Türklük şuuruyla uygun düşmezmiş? Ah, bir kere, bir saniye olsun, memleketini bir sosyalist şairin sevdiği gibi sevmesini, bir sosyalist şairdeki Türklük şuuru gibi bir şuura sahip olmasını öğrenebilseydiler." (Memet Fuat, aynı kitap, sf. 347)

Nazım'ın TKP'de çıkarıldığı, TKP çevresinde bazılarınca "milliyetçi" olarak damgalandığı bir dönemde milli gurur üzerine durması, Lenin'e başvurması anlamlıdır!

Bu döneme ilişkin olarak Yalçın Küçük'ün Aydın Üzerine Tezler-1 kitabında aşağıdaki bilgiler verilmektedir:

"Yalnız ekleyebilirim ve üçüncü kitapta Nazım ile ilgili yazacaklarımın ipuçlarını şimdi verebilirim: Nazım, bir sosyalist şairi aşan ölçüde, vatan şiirleri yazdı. Memleketimden İnsan Manzaralarını ve özellikle yurt dışında iken yazmış olduğu, şiirden çok müzik yüklü özlem şiirlerini, burada,sayabiliyorum." (Y. Küçük, sf. 524)

Genel sanatçı kimliğini, sanatını; bütünlüklü bir Nazım değerlendirmesini yapmadığımız, yazımızı belli konularla sınırlı tuttuğumuz için burada Y. Küçük'ün yaptığı tespit üzerine ayrıntılı durmayacağız. Ancak şu kadarını söyleyebiliriz ki Nazım'ın şiirindeki vatan unsurunun yoğunluğuna işaret ettiği ölçüde olgu tespiti yapmaktadır.

Dönemin solcu cenahı içinde süren milliyetçilik tartışmalarına Nazım bir kitapçıkla katılmıştır. "Ahmedin Hikayesi" şiirinde bu konuyu işlemiştir. Kısaca aktaralım:

"-Evet, biraz da millî bir gurur duyuyorum. Tarihinde Bedreddin hareketi gibi bir destan söyliyebilmiş

bir milletin şuurlu proleteri bundan milli bir gurur duyar. Evet, Bedreddin hareketi aynı zamanda benim milli gururumdur. Millî gurur! Sözlerden ürkme!" (M. Fuat, aynı kitap, sf. 202)

Doğru, komünistler de uluslarının tarihlerinde/geçmişlerinde ve kimi özelliklerinde vs. gurur duyabilecekleri, övünebilecekleri yanlar bulabilirler. Elbette bir devrimci olarak Nazım'ında buna hakkı var. Ne var kı, çok hassasiyet gerektiren bu alanda genellikle ağır hatalar yapılabilmektedir. Milliyetçiliğin değişik türleri bu ulusal gurur maskesi altında savunulabilmektedir vb. Yaşadığı koşullar/dönem dikkate alınarak soruna yaklaşıldığında, Nazım'ında hatalar yaptığı görülmektedir.

Özetle, proletaryanın milli gurur duyması olayını gündeme getirmesi, Bedreddin hareketini örneklemesi ve böylece kendi milliciliğini Lenin'e dayanarak izah etmesı meseleye yaklaşımının doğru olduğu anlamına gelmiyor. Başka ulus ve halkların da bulunduğu bir coğrafyada milliyetçilikten uzak durduğunu izaha kalkışan Nazım aslında tam da bu noktada yine Türklük ekseninde yolalmaya devam etmektedir. Nazım'da millıcı bir yan hep varolmuştur.

***

Türkçülük bağlamındakı olumsuz tutumunu Türk'ün vatanı noktasında da sürdürmektedir. Şiirinde vatan vurgusu çok yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. "Mehmet Çavuşa" şiirinde şu satırları yazmaktadır:

"Yine Türkün sinesi
Vatan aşkıyla dolacak"
(A. Bezirci, sf. 89)

Bu satırlardaki sözler Türklüğün öne çıkarılmış halıyle bir vatan sevgısini ifade etmektedir. Başka kimi şiirlerınde de bu durum sürer.

"...
Sen bu feryad-ı vatanı dinle işit
Dinle de vicdanına öyle hükmet
Vatanın parçalanmış bağrı
Bekliyor senden ümit."
(A. Bezirci, agk, sf. 12)

Henüz onbir yaşında iken yazılan bu satırlarda vatan ögesinin bu denli güçlü yeralması, onun gelecekteki vatan aşkının pekişmesinde önemli bir unsur olarak yeredinmiştir. Bu yaklaşım elbettte kimi değişiklikler vb. geçirmiştir, fakat vatan vurgusu değişikliklerle birlıkte kalmıştır. Burada, daha çocuk denecek yaşta yazdığı bır şiirden hareketle vatancı vb. olduğunu iddia edecek değiliz, ama daha bu yaşlarda yazılanın ileride bu noktada yazılacak olanlarla/yazılanlarla gösterdığı uygunluk, birbirini tamamlama durumu eğer objektif olarak karşımızda duruyorsa o zaman on bir yaşın önemi kendiliğinden anlaşılmış olacaktır. Hatta bazı bakımlardan "olgun" yaşında dahi daha olumsuz şeyler yazabilmiştir. Hayat çizgisinde devam eden vatancılığın ve ulusunun büyüklüğüne(!) bağlılığının gerçekten de görülebilmesi için gelişim sürecinin başından sonuna kadar bilinmesi amacıyla bu on bir yaş vurgusu üzerinde atlanılmaması gerektiğini düşünüyoruz.

Birinci Dünya Savaşı, akabında İstanbul'un işgali ve Osmanlı'dan arta kalan resmi Türkiye sınırlarına müdahale ve bazı kentlerin/bölgelerin işgali vb. Nazım'ın Türk ulusunun ülkesine karşı sevgi anlamında vatan sevgisi, ülkeye bağlılık, kahramanlığa methiye vb. yönünün gelişmesini hızlandırmıştır. Böyle olunca da Türkün ülkesi ve vatanı öne çıkarılmıştır.

Şiirindeki Türk yurduna karşı sevgi vurgusu belirgindir. Zaten bu anlamdaki sevgisi ömrü boyunca kaybolmamıştır. Sözkonusu sevgi bağlamında A. Bezirci, Nazım'ın şiir yazdığı ilk yıllardaki etkilenmesinin onun yaşamında belirleyici bir dönüm noktası olduğunu belirtmesi, abartma değil, gerçeğin tespitidir. Bezirci şöyle demektedir:

"«Feryad-ı Vatan» Balkan Savaşı'nda Osmanlıların yenılmesi ve düşmanların Çatalca'ya kadar ilerlemesi üzerine yazılmıştır. Bır yandan 'bağrı parçalanan vatan'ın durumunu yansıtırken, bır yandan da onun birleştirilmesi/kurtarılması umut ve isteğini dile getirmektedir. Baştan başa yurt sevgisi ve sorumluluk duygusuyla yoğrulmuştur.

(Nazım Hikmet'in on bır yaşındayken yazdığı ilk denemesinde ortaya çıkan bu «umut, ıstek, sevgi ve sorumluluk» ölünceye değin sürer ve şiirinin temel çizgilerinden birkaçını oluşturur.)" (agk., sf. 87)

Emperyalist politikaların doğrudan sonucu olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun 'başına gelenler' bir ölçüde Nazım'ı hayıflandırmakta, üzülmesine neden olmaktadır. Bu yıllarda Osmanlının ele geçirdiği coğrafyanın 'elde kalması' arzusu taşıyan Nazım, gün geçtikçe Osmanlının coğrafik daralma yaşaması karşısında birşeyler yapma isteğini dile getırmektedir. Çevresinin de etkisiyle bu yıllarda açık milliyetçi bir duruş göstermesi elbetteki önemli bır zaafıdır. Enteresan olanı, belki bir bakıma (on bir yaşa bakılarak) anlaşılır olan bu zaafın daha sonra yaşamında kendisine eşlik etmesidır...

Söyleminde, vatancılık ögesi ileri boyutta yer etmiştir. Yalnızca lafızda değil, ciddi şekilde şiir çizgisine de sırayet ettiği söylenebilir.

1959 yılında yazdığı "Bu vatana nasıl kıydılar?" şiiri Türk idarecilerinin Türkiye'yi emperyalizme bağlamada katettiği mesafeyı göstermek için yazılmıştır, ancak bir doğru yapılırken diğer taraftan bir başka yalnış yapılmaktadır. Vatan düzleminde hareketle milliyetçi hataya düşülerek olgu dile getirilmektedir. Bu şiirindeki bırkaç satır şöyledir

"İnsan olan vatanını satar mı?
Suyun içip ekmeğini yediniz.
Dünyada vatandan azız şey var mı?

Beyler bu vatana nasıl kıydınız?"
(Nazım Hikmet, Şiirler 5, Bilgi Yayınevi, İkinci Basım 1987, sf 125)

1962'de yazdığı "Vatan Haini" şiirinde Türk devletinin yöneticilerinin Amerikan emperyalizmine bağlı oluşlarını vb. çok iyi bir şekilde şiirdeki satırlarına döken Nazım ama öte yandan çok sıkı ve kararlı bir vatan savunucusu olduğunu da öne çıkarmaktan geri durmamıştır. Elbette ilk yıllardaki ırki yan zayıflamıştır ancak yaşamının son demlerinde yazdığı bu şiirindeki vatan vurgusu ile kastettiği yine esasında Türkün vatanı anlamındaki Türkiye'dir... Denebilir ki, bir bakıma Türk sömürgeci devletinin resmi söylemi kullanılmakta/tekrarlanmaktadır.

Vatan sevgisinden bahsederken Türkün vatanını sevmesi anlamında bir sevgi ve sahiplenme yanlıştır. Türkiye'nin zengin halklar mozaiğine sahip gerçekliği komünist iddiasında olan biri için, somut olarak Nazım için böyle bir sevgiyi Türkün ülkesi ve millet olarak Türk sevgisi şeklinde ifade etmesi enternasyonalist bir yaklaşım olamaz.

Çok uluslu bir coğrafyada ve üstelik Ermeni soykırımı ve Kürtlerin büyük kitleler halinde katliamının gerçekleştiği bir coğrafyada, bunlara tanık olmuş komünist iddiasında biri olarak Nazım'ın her defasında Türklüğüne vurgu yaparak vatan sevgisinde bulunması ancak sahip bulunduğu milliyetçi eğilimlerinin dışa vurumu olabilir.

Bu hatalı eğilimini İstiklal Marşı somutunda da devam ettirmiştir. Tan gazetesinde 1937'de bu bağlamda şöyle diyor:

"Bizim Milli Marş'tan bahsedecek değilim. Güftesi biraz ağır, bir inkılap marşı değil amma, bizim müstevlilere karşı duyduğumuz isyanı terennüm ettiği için bizimdir ve iyidir." (Nazım Hikmet, Yazılar (1937–1962), Adam Yayınları, Birinci Basım 1992, sf. 21)

Milli marşını savunan Nazım, acaba bu marşın ırkçılıkla sabıt sözlerini bilmiyor mu? Ne deniyor bu marşın sözlerinde? Konumuzla ilgili birkaç satırına bakalım:

"O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak!

.

Kahraman ırkıma bir gül... Ne bu şiddet, bu celal?

..

Kım bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?

.

Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlal:"
(Huseyin Tuncer-İsmet Alpaslan, Şiirlerle Türkiye, TC Kültür Bakanlığı, 1995, sf. XXI, XXII)

Adına 'İstiklal Marşı' denen bu ırkçı beyin yıkama aracının kendisine komünist diyen Nazım gibi bir büyük ozan tarafından övgüye layık görülerek savunulması affedilemez bir hatadır. Nazım için, Kemalistlerin memleket (!) hayrına yaptıkları iyiliklerden biri de bu marşın kabulüdür. 'Bizimdir' dediği yerde, zaten marşı sahipleniyor Nazım. Irkçı-Türkçü marşı sahiplenirken neyi inkar ettiğini ise önemsemiyor. Ki, yalnızca istiklal marşını savunmakla kalmamış, bu marş eşliğinde göndere çekilen 'ay-yıldızlı' Türk bayrağı da Nazım tarafından sahiplenilmiştir. Bu noktada şöyle diyor:

"Türkiye işçi sınıfına selam,
Meydanlarda hasretimizi haykıranlara,
toprağa, kitaba, işe hasretimizi,
hasretimizi, ay yıldızlı esir bayrağımıza"
(Evrensel gazetesi, 15 Şubat 2002)

1962 senesinde yazılan bu şiirde hâlâ Türklüğü doğrudan çağrıştıran dizeler bulmak mümkündür. Bizzat bu şiirinde bir dizi doğru şeyin yanında iş ulusuna ve vatanına gelince milliyetçi yanının nasıl devreye girdiğini bir kez daha görüyoruz. Bu tür hatalar yurtseverlik, sevgi, özlem vb. türünden açıklamalarla yumuşatılarak kabuledilebilir bir hale sokulamaz, sokulmamalıdır da.

Beklenir ki ilerleyen dönemlerde Türklük vurgusunda bir azalma olsun –kısmen azalma görülmektedir–; ne varki bu güçlü bir vazgeçiş ya da kopuş değildir. Bilinçli bir kopuşa girmediğini, 1951 yılında vatandaşlıktan çıkarıldığında yazdığı satırlarda görmek mümkün. Şöyle diyor:

"Çünkü biliyorum,Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından –hey gidi dünya– çıkarılmışım. Beni Türklükten, halkımın evladı olmaktan, milletime ölümsüz bağlı bulunmaktan kimse, hiçbir kuvvet çıkaramaz, ayıramaz." 53-Broy, Haziran 1986" (A. Bezirci, agk, sf. 69)

Aslında Nazım'ın şiirinde (Türkiye, yani içerisi sözkonusu olduğunda) Türk milletini anlatan, öne çıkaran, çağrıştıran dizeler o kadar çoktur ki, bir yerde Nazım'da böyle bir yanın olup olmadığını tartışmak bile gereksiz.

Kişiliğinin şekillenmesinde içinde bulunduğu koşulların üzerinde bıraktığı etki (bu bağlamda) bütün yaşamı boyunca karşımıza çıkmaktadır. Türklüğüyle övünmesi, hatta dahası Türk ulusunu sürekli pozitif ve ayırdedici özel bir ilgi ve vurgu ile işlemesi hep devam etmiştir. Bu tutumunu 1953 Temmuz'unda yazdığı "23" Sentlik Askere Dair şiirinde de sürdürmektedir:

"...
yani benim fakir,cesur,çalışkan milletim,
her millet gibi büyük Türk milleti."
(3 Kasım 2001, Evrensel gazetesi)

Şiire karşı ilgisinin giderek derinleştiği yıllarda başlayan Kuvayı Milliye hayranlığı somutunda aslında Türklük ve Türk vatanına karşı ciddi bir bağlılık şiirinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. 1921 yılının başlarında "Kurtuluş Savaşı"na katılmak üzere "Ana-

dolu"ya geçenlerin arasında bulunan Nazım, bu yıllarda edindiği Kuvayi Milliyeci etkiyi (dozu azalsa da) bir daha içinden söküp atamamıştır.

Kuvayi Milliye "ruhu" Nazım'da anlayış düzeyindedir. 1959 yılında yazdığı "Şehitler" başlıklı şiirinde bu bağlılığı yeniden görmek mümkündür:

"Şehitler, Kuvayi Milliye şehitleri,
mezardan çıkmanın vaktidir!
Şehitler, Kuvayi Milliye şehitleri,
Sakarya'da, İnönü'nde, Afyon'dakiler
Dumlupınar'dakiler de elbet
ve de Aydın'da, Antep'te vurulup düşenler,
siz toprak altında ulu köklerimizsiniz
...
Biz toprak ustünde derin uykulardayız,
kalkıp uyandırın bizi!
uyandırın bızı!"
(M. Fuat, aynı kitap, sf. 676, 677)

Açıkça görüldüğü gibi, adına milli kurtuluş savaşı denilen ve Nazım gibilerince çok büyük methiyelere layık görülen Kemalistlerin önderliğindeki hareket 1959 koşullarında bir kez daha öne çıkarılmakta, alternatif olarak gösterilmektedir. Kuvayı Millici arzu ve düşünce kurtuluş yolu olarak sunulmaktadır.

Bu başlık altında yazdıklarımızı özetlemek gerekirse; Nazım Türklük ve vatan aşkı konularında enternasyonalist bir duruş içerisinde hareket etmemiştir. Türk ulusunun ve Türk vatanının öne çıkarıldığı koşullarda, diğer ulus ve milliyetler nezdinde enternasyonalist tespiti yapmak gerçekçi olmayacaktır. Çünkü diğer halklara karşı görevlerini (şiir yazma anlamında), sorumluluklarını yerine getirmemiştir. Tıpkı dönemin TKP'sine enternasyonalist diyemeyeceğimiz gibi, Nazım'a da ezen ulusun komünisti, proleter enternasyonalisti diyemeyiz. Hatta en son K. Bedirxan'a yazdığı mektup dışta tutulursa, TKP'den de geri konumda durduğu söylenebilir. Çünkü en azından zaman zaman Kemalist iktidar karşıtlığı bu alanda tavır takınmalarını vs. sağlayabilmiştir.

Türkçülük akımının etkilerinin görüldüğü Nazım'da şiiri için bütünüyle Türkçü tespiti yapmak doğru değildir. Sahip olduğu bu hatalı eğilimine rağmen, O'nun Turancılarla ve ırkçı Türkçülerle farklı düşündüğü, böylelerine karşı mücadele ettiği vurgulanmalıdır. Bir devrimci olarak Nazım'ın Türk ulusu dışındaki ulus ve milliyetlere karşı hatalı bir yaklaşım içinde olmasıyla, görevlerini yerine getirmemesiyle Türkçü ırkçıların konumu aynı kefeye konulamaz.

Irkçı akımın giderek büyüdüğü şartlarda Nazım'ın "Kan Konuşmaz" romanını yazdığını belirten Demirtaş Ceyhun, bu bağlamda şöyle diyor:

"Adı bile, "soylu kan" tezini savunan ırkçılara karşı, bir tepki olarak konulmuştur." (D. Ceyhun, Türk Edebiyatındaki Anadolu, Sis Çanı Yayınları, 1996, sf 153)

Nazım'ın şiirinde ulus olarak Türklüğün sürekli önde tutulması ile Türkçü ırkçılığın birbirine karıştırılmaması gerekir. Evet, ciddi şekilde ulus olarak Türkler ve vatanları şiir konusu olmasına rağmen, O'nun şiirinde ırkçılık yoktur; hatalarını-yetmezliklerini belirtmek ve bunları köklü olarak üzerinde atamadığını, özeleştiri yapmadığını haliyle milliyetçi sapmalara düşen/sürdüren bir devrimci olarak nitelendirmek gerekiyor.

Nazım'da Mustafa Kemal ve Kemalizme yönelik iyimserlik...

Türkiye Cumhuriyeti devletinin siyasal kimliğini nitelendirdiği yerde, M. Kemal şahsında Kuvayi Milliye ekibinin işbaşında bulunması itibarıyla bir süre Nazım devleti sahiplenir bir çizgide hareket etmiştir Karşı çıkışları olmuş, eleştiriler yöneltmiştir. Daha yaşanabilir bir gelecek arzuladığını ifade etmiştir. Hatta TKP içinde de yeralmıştır. Ancak bütün bunlar Kuvayi Milliye ekibinin işbaşından uzaklaştırılması vb. aşamasına vardırılmamıştır. Bu alandaki gelişmelere biraz daha yakından bakalım...

TKP ile de farklı duşundüğü 1930'lu yıllarda Tan gazetesinde "İğneli Fıçı" başlıklı yazısında şunları yazmaktadır:

"Türkiye faşist değildir. Burada sulh içinde yaşayan hiçbir unsura karşı kan kini, kan nefreti yoktur. Fakat faşizmin bayraktarlığını yapan bazı unsurlar, memlekette faşizme bir kapı açmak için, böyle bir Yahudi aleyhtarlığı ile söze başlıyorlar." (Nazım Hikmet, Yazılar 5, Adam Yayınları, sf. 101)

Önce, çok net bir tespit yapmaktadır: TC faşist değildir! Faşıst devlet tespitinde bulunmayan Nazım, 'haddini bilenlerin' ise (sözleri bu anlama geliyor) 'tepelenmediğini' (yani ırkçılığa maruz kalmadığını) söylüyor. Irkçı-Turancıların Yahudi karşıtlığını eleştireyim derken o dönemin TC'nin Kürt ulusunu soykırıma tabi tuttuğunu atlayıveriyor; TC'yi aklayıveriyor...

Kemalizme karşı ideolojik yönden bir sempati, koruma eğilimine sahip bulunduğu tespiti Nazım'a karşı bir haksızlık değildir. Özellikle Mustafa Kemal somutunda Kemalizm hayranlığı çok ileri bir safhadadır. Şiirlerinde Kemal'in yaptıkları üzerine dizdiği methiyeler, yazı ve mektuplarında yaptığı tahlil ve değerlendirmeler zaten bu hayranlığı fazlasıyla ortaya koymaktadır.

Kuvayi Milliye/Destan şiirinde ciddi şekilde Mustafa Kemal'den ilham almıştır. "Sipariş üzerine yazıldığı" iddiasını bir kenara bıraktığımızda, O'nun bu destanı yazarken Mustafa Kemal'i inceleme ihtiyacı duyduğu olgudur. Bu bağlamda A. Bezirci şu bilgileri vermektedir:

"Nazım Hikmet Kuvayı Milliye'yı 1939'da İstanbul

Tevkifhanesinde yazmaya başlar. Mustafa Kemal'in Nutuk'unu getirterek okuyup çalışmaya koyulur." (agk, sf. 189)

Nazım üzerine ciddi araştırmasıyla tanınan A. Bezirci, bu şiir/destan bağlamında Mustafa Kemal'den etkilendiğini de söyler.

"...Destan'ın kimi kesimlerinde (özellikle ikinci ve beşinci bablarda) Mustafa Kemal'in Nutuk'undan geniş ölçüde yararlanılmış. Oradaki tarihsel bilgiler ustalıkla koşuk düzenine sokulmuş, başarıyla şiirleştirilmiş." (agk, sf. 190)

Sorun, varolan bir şeyden yararlanıp-yararlanmadığı olayı değildir. Böyle de bakmamak lazım. Asıl üzerinde durulması gereken şey, şiir/destan'ın bir nevi Kemalizm barbarlığının aklanması olarak sunulmuş olmasıdır.

Kemalistleri, somut olarak M. Kemal'i aklama işini cezaevi koşullarında da sürdürür.

En son tutuklanarak uzun yıllar hapis yattığı dönemde, mahkemede yaptığı savunmada Mustafa Kemal için şöyle demektedir:

"Ben, Cumhuriyetin, Mustafa Kemal'in Türkiye'ye getirdiklerinin ne büyük hizmetler olduğunun idraki içindeyim Komünist olmam, Mustafa Kemal Paşaya saygı duymama, Anayasa'daki altı umdeye sahip çıkmama mani değildir ve neşriyatım bunun delilidir." (Memet Fuat, aynı kitap, sf. 227)

Bu sözlerin yazarı Nazım; Kemalistleri düşman görmediğini, bilakis Mustafa Kemal'in bir kurtarıcı olduğunu ve aynı zamanda Kemalistler şahsında Türk devletinin de hizmetlerinin unutulmaması gerektiğini belirterek Kemalizmi aklayıcı sözler sarfetmektedir.

Yaptığı bu hizmet dönemin Türk devletinde en önemli kişilerden biri olan İsmet İnönü tarafından karşılıksız bırakılmaz. Bu konuda şu bilgiler verilmektedir:

"Nitekim, başarısı öylesine büyüktür ki, Ali Fuat Cebesoy'un kendisine ilettiği Destan'ı müsveddesinden hayranlıkla okuyan İsmet İnönü bile şunu söylemek zorunda kalır: "Anadolu Savaşı'nı Nazım Hikmet bu destanla bir daha kazandı." (17-Bak. Vala Nurettin, Bu Dünyadan Nazım Geçti, 1965, sf. 409)" (A. Bezirci, agk, sf. 193)

A. Bezirci'nın yukarıda V. Nurettin'e dayanarak verdiği bilgi bizzat Nazım tarafından da doğrulanmaktadır. Bu bağlamda Kemal Tahir'e yazdığı mektupta şunları yazmaktadır:

"Bilirsin ya benim Milli Kurtuluş Hareketi'ne dair bir büyük ve yazılmakta olan destanım vardı, hani bizim dayı Ali Fuat Paşa ile İsmet Paşa pek beğenmişlerdi, işte onu devam ettiriyorum." (Nazım Hikmet, Mektuplar 3, Adam Yayınları, sf. 97)

M. Kemal'e güven besleyen Nazım'ın Kemalist iktidarın yöneticileri tarafından övgüye layık görülmesi aslında normaldir. Cumhuriyet'e, Anayasa'ya, M. Kemal'e bağlılığını-güvenini açıklayan Nazım'ın TC'nin ilgili yetkilileri tarafından sahtekarca övülmesi aslında O'nun devrimci kişiliğine değil, yazdığı şiirde kendilerine/iktidarlarına güvenin sürdürülmesine katkı sunduğu içindir. Dönemin koşulları vb. türünden gerekçelerin arkasına sığınmadan, doğrudan Nazım'ın Kemalizmi düşman görmediğini, iktidarını yıkma hedefine -güncel görevine hiç değil- sahip bulunmadığını tespit etmek lazım. Hal böyle olunca karşılıklı sempati kaçınılmaz hale geliyor.

Nazım'ın cephesinden Kuvayi Milliyeci sayılan Kemal Atatürk'e karşı sempatinin boyutunu aşağıya alacağımız mektupta biraz daha yakından görmeye çalışalım:

"İlk duruşma 10 Ağustos 1938'de Erkin zırhlısında yapılır. Savcı Şerif Budak, başkan ise albay Ertuğrul Ertuğrul'dur. Mahkeme, askeri yargıç Salih Köniman ile Rifat Özdeş, Kemal Kozkır ve Ethem Çeviker adlı binbaşılardan kuruludur.

Nazım Hikmet gidişi iyi görmez. Bu kez de "Donanmayı isyana teşvik"le suçlanmaktadır. Atatürk'e, suçsuzluğunu belirten aşağıdaki mektubu yazarak yargıç Haluk Şeksuvaroğluna verir:

"Cumhurreisi Atatürk'ün yüksek katına,

Türk ordusunu 'isyana teşvik' ettiğim iddiasıyla onbeş yıl ağır hapis cezası giydim. Şimdi de, Türk donanmasını 'isyana teşvik etmekle' töhmetlendiriliyorum.

Türk inkilabına ve senin adına ant içerim ki suçsuzum.

Askeri isyana teşvik etmedim.

Kör değilim ve senin yaptığın her ileri dev hamlesini anlayabilen bir kafam, yurdumu seven bin yüreğim var.

Askeri isyana teşvik etmedim.

Yurdumun ve inkilapçı senin karşında alnım açıktır.

Yüksek askeri makamlar, devlet ve adalet, küçük, bürokrat gizli rejim düşmanlarınca aldatılıyorlar.

Askeri isyana teşvik etmedim.

Deli, serseri, mürteci, satılmış, inkilap ve yurt haini değilim ki, bunu bir an olsun düşünebileyim.

Askeri isyana teşvik etmedim.

Senin eserine ve sana aziz olan Türk dilinin inanmış bir şairiyim. Sırtıma yüklenen ve yükletilecek hapis yıllarını taşıyabilecek kadar sabırlı olabilirim. Büyük işlerin arasında seni bir Türk şairinin felaketi ile alakalandırmak istemezdim.

Bağışla beni. Seni bir an kendimle meşgul ettimse, alnıma vurulmak istenen bu 'inkilap askerini isyana teşvik' damgasının ancak senin ellerinle silinebileceğine inandığımdandır.

Başvurabileceğim büyük inkilapçı baş sensin.

Kemalizmden ve senden adalet istiyorum.

Türk inkilabına ve senin başına ant içerim ki, suçsuzum."

Haluk Şehsuvaroğlu mektubu Beşiktaş'tan postalar. Bir suretini çıkararak Yücel dergisinin arşivinde saklamak üzere Muhtar Enata'ya verir. Mektup, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'nın eline geçer. Fakat o sıralarda ağır hasta olduğundan Atatürk'e sunulamaz. Ancak otuz yıl sonra, 3 Şubat 1967'de Yön dergisinde yayımlanabilir." (Asım Bezirci, agk, sf. 43-44)

Bu mektupta, Nazım'ın Mustafa Kemal'e yaklaşımı açıkki sempatı düzleminde olmuştur. Türklük, yurtvatan söylemi bu mektupta da yeterince var. Donanma'yı isyana teşvik hikayesini bir kenara bıraktığımızda, kendine 'komünist' diyebilen bırının, somutta Nazım'ın, devletin başındaki Kemal'den adalet istemesi bir hayli trajiktir... Sempatinin yerini düşmanlığa bıraktığı görülmemektedir. Yalnızca şiirde değil, mektup ve diğer yazışmalarında da Kemalizme savaş açmaz.

Bu bağlamda 1930'larda Nazım ve TKP arasında; yine TKP dışında kalmış Kıvılcımlı arasında sert tartışma ve ithamların sürdüğü bilinmektedir. Konumuz bağıntısında bu tartışmanın bir bölümünü buraya almakta yarar var:

"Komintern yayın organlarından "Rundschau"nun 7 temmuz 1933 tarihli 28 sayılı nüshasında Şefik Hüsnü "B. Ferdi" takma adıyla yazdığı "Kemalistlerin Yeni Baskı Dalgası" yazısının sonunda şunları söylüyordu.

"Ancak, polis sadece bu açık saldırı yöntemlerine başvurmakla kalmamaktadır. Türk burjuvazisi, çeşitli küçük burjuva dönek gruplarını, özellikle Nazım Hikmet'ın Troçkist muhalefet grubunu Komünist Partisi'ne karşı kullanmasını biliyor. Bu grup sadece Komünist Partisi'ne karşı yürütülen karalama kampanyasına hızmet etmekle kalmamaktadır. Bu grubun üyelerinin defalarca polis ajanı olarak kullanıldıkları da saptanmıştır. Doğal olarak bu, kendisini komünist olarak gösteren bu grubun işçiler arasındaki itibarını yitirmesine yol açtı Bu yüzden polis, işçileri şaşırtmak için geçenlerde bu grubun üyelerini de tutukladı. Gerçekte tutuklanan "muhalifler" (Nazım grubunun üyeleri) komünistler hakkında bildiklerini polise anlattıktan sonra tekrar serbest bırakıldılar. Bu grubun önderi olan Türk şairi Nazım Hikmet'e gelince (bir çok kez tutuklanıp daha sonra serbest bırakıldı, uzun bir süre kendisini komünist olarak tanıttı ve daha sonra Kemalist toplantılara konuşmacı olarak katıldı). Kemalist hükümet onunla, tıpkı İngiliz hükümetinin Hindistan'da küçük burjuva dönek Roy'la oynadığı oyunu oynamak istemektedir; yani Nazım Hikmet'i "devrimci önder" olarak göstermek amacıyla yargılamak..." (Emin Karaca, Nazım Hikmet'in Şiirinde Gizli Tarih, Belge Yayınları, Birinci Baskı Kasım 1992 ,sf. 78)

B. Ferdi'nin Komintern'in yayın organında Nazım'ın durumunu ele alması ve açıktan bır teşhir makalesi yazması aralarındaki anlaşmazlık ve 'çelişki'nin vardığı boyutu göstermek bakımından önemlidir. Kimi somut iddiaları kanıtlar bilgi ve belgelere (Bu bağlamda Yalçın Küçük Aydın Üzerıne Tezler-3, sf. 668 kitabında sözkonusu noktaya değınmektedır.) sahip olmadığımız için, Kemalist toplantıların konuşmacısı ve 'Troçkist'liğini bir kenara bırakıyoruz. Ancak, Rundschau'da yayınlanan yazıda da Kemalizme karşı savaş bayrağı açmadığını bir kez daha görmüş oluyoruz.

Bu konuda yazdıklarımızı kısaca toparlayalım. M. Kemal'e saygıda kusur etmeyen Nazım Hikmet'in ezen ulusun komünısti olarak değerlendirilmesi mümkün değildır. Kemalizme karşı savaş açmamıştır ve Kemalist milliyetçilikle mücadeleyi merkeze koymamştır. Hal böyle olunca, Kemalizmin Türk ulusu dışındaki uluslara ve milliyetlere karşı büyük bir katliam uyguladığı gerçeğini şiirlerinde dile getirmemiştir. Yaşadığı coğrafyada yaşanan Ermeni soykırımı üzerine şiir yazmayan bir Nazım; Lozan'da kabul gören haliyle "dinsel azınlıklar"ın üzerine yazmayan Nazım'ın; onlarca kez büyük kitleler halınde –yüzbinlerle– katledilen Kürtlerın yaşadıklarını şırlerine dökmemiş bir Nazım'ın ve yine Türkiye denilen resmi devletin sınırları içında kalan dığer halklar üzerine kalemını özgün olarak oynatmamış Nazım'ın içeride, yani resmi Türkiye düzlemında enternasyonalıst bir duruş gösterdiğini söyleyemeyiz. Mektupta Kemal'e ve Kemalizme karşı gösterdiği ilgi ve sempati, sahiplenmenin kendisi bile Nazım'ın içeride neden enternasyonalist bir duruş içinde hareket etmediğini yeterince ortaya koymaktadır.

Kemalizme duyulan hayranlık bağıntısında bir diğer noktaya da değinmekte yarar var. Şöyleki, adına kurtuluş savaşı denilen hareket Türk ulusu için belkı görece olumlu bir anlam ifade edebilir. Dönemin Kuvayi Milliye "ruhu" aynı şekilde belki Türk ulusunun hanesine olumlu olarak yazılabılır. Hatta olabilir ki, Kemalist iktidar bir ölçüde Türk ulusunun sahiplenebileceği bir iktidar da olabılir vs. Bır an için bunların doğru olduğunu kabul edelim. Pekı bu pozitiv fotoğraftan soykırım amacıyla katledilen bir ulus olarak Kürtlerin ve evet diğer azınlıkların ne gibi bir sahiplenme duygusu/isteği olabilir?

Nazım sahiplenebilir, nitekim sahıplenıyor ve ağır bir hata yapıyor. Ama Kürt halkının sahıplenmesi, sempati duyması ve sahiplenen ve sempati duyanları haklı görmesi ve olumlaması kendını ınkar olur. Bu nedenle ya Nazım Hikmet doğrudur öyleyse Kürtler de Nazım'ın arkasına takılmalıdırlar; ya da Nazım Hikmet fevkalede yanılmaktadır ve bu yanılgının ardında Kürt halkı haklı olarak safa girmemelidir. Çünkü, en basitinden Kemalizm her yönüyle Kürdün ınkarı/yadsınması demektir; yadsıyanı kutsamak inkarın onayı demektir. Bu çerçevede Kürt halkı Nazım'ın

bu yönünü onaylayamaz, onaylamamalıdır.

Nazım Hikmet ve Kürtler...

Önce Kürtler hakkında ve uğradıkları sömürgeci baskı somutunda kamuoyunun ne derece bilgi sahibi olup-olmadığı, Nazım'ın bu bağlamda hangi bilgilere ulaşabildiği vb. konusuna değinmemiz gerekiyor

Her şeyden önce TKP üyesi ve yöneticisi olarak parti kanalları üzerinde bilgi sahibi olması gerektiği gibi, politik faaliyetin içinde bulunan biri olarak da bu alandaki gelişmeleri bir ölçüde bilmesi ve takip etmesi beklenir. TKP ile bağlarının koptuğu/ayrıldığı yıllarda, Sovyetlerde bulunduğu sırada da Kürt sorunu ve Kürdistan'daki gelişmelere ilişkin bilgi edinmesi için kimi imkanların mevcut olduğu olgudur. Eğer başa, ilk dönemlere dönecek olursak, bu yıllarda Kuzey Kürdistan'daki gelişmeler hakkında basın üzerinde bilgiye ulaşmasının imkanlarının bulunduğunu söyleyebiliriz. Sözkonusu dönemin devrimci basınına baktığımızda bunu tespit edebiliriz. Örnek vermek gerekirse:

"Milli ekalliyetlere karşı kemalistlerin takip ettiği bu günkü tazyikkar aksi inkilapçı siyaseti de buna inzimam edince Kürdistan köylülerinin kaç katlı bir istismar altında bulundurulduğu meydana çıkar.

Türkiye'deki bütün milli ekalliyetlerin ve bu meyanda Kürtlerin kendi mukadderatına kendilerinin hakim olması temin edilmelidir " (Mete Tunçay, Türkiye'de Sol Akımlar-II (1925-1936), BDS yayınları, sf. 225)

1930 yılında Kızıl İstanbul gazetesinde yayınlanan bu makale "Ahmet" imzalı birinin yazısıdır. Makalede yeralan görüşlerin doğruluğunu-yanlışlığını tartışmıyoruz. Konumuz bağlamında bu tarihte Kürtler hakkında bizzat Türkiye Komünist Fırkası'nın İstanbul Komitesi'nin çıkardığı gazetede önemli bilgilerin varolduğunu göstermektir. Ayrıca 1936 yılında TKP'nin çıkardığı Orak Çekiç gazetesinde de (M. Tunçay, aynı kitap) benzer haberler, bilgi ve yorumlar vardır. (Kesin bilmemiz mümkün değil, ama TKP ile ilişkili olması muhtemelen O'nun bu yayınları incelediğini belirtmemize imkan sunuyor.)

TKP MK üyesi olan H. Kıvılcımlı'nın 1930'ların başında Kürt, Kürdistan sorunlarında farklı görüşlerini ifade etmesi, tartışması ise yine doğrudan Nazım'ın bilgi edinmesi için bir fırsattır. Hatta Recep Maraşlı'nın belirtiğine göre H. Kıvılcımlı bu görüşlerini yaymaya çalışmıştır. Şöyle diyor:

"Bu metinler (Kıvılcımlı'nın yazdığı birkaç ayrı makale kastediliyor -NB) hem partı MK'ne ve hem de III. Enternasyonal'e sunulmuş olmaları nedeniyle önemlidir. Çünkü, Kemalizm ve Kürdistan'la ilgili sıyasetinde TKP'nin sosyal-şoven ve Kemalizm yandaşı siyasetinin,..." (Recep Maraşlı, Siyasi Savunma, Komal Basım Yayım Dağıtım, sf. 106)

Zira dış basında da Kürtler üzerine yazılıp-çizildiği; Sevr-Lozan gibi toplantılarda konunun gündeme geldiği; Kürtlerin katledilmesinin dış basına yansıdığı bilinmektedir vb.

Yukarıda aktardıklarımızdan hareketle Nazım'ın şiirlerinde Kürtlerin genel durumu üzerine yazabileceğinin imkanlarının bulunduğu sonucuna varabiliriz. Mecliste yapılan konuşmalar, ırkçı tavırlar vb. bir bütün olarak yanyana getirildiğinde Kürt ulus gerçekliği hakkında şiire dökecek kadar bilginin varlığından sözedebiliriz.

Bu aktarmalarda da görüldüğü gibi Nazım'ın gelişmelerden 'haberdar olmadığı' tezi ikna edici değildir. Tavır takınması için mevcut gelişmeler, materyal/bilgi aslında yeterlidir.

Yalnızca Kürtler nezdinde değil, keza Ermeni katliamı hakkında bilgi sahibi olmasına, gelişmeleri bilmesine rağmen özel olarak bu büyük soykırım üzerine Osmanlı idaresinin katliamcı yüzünü ortaya koyan şiir, destan, makale yazmamıştır.

Nazım'ın şiirinde Kürtlere esasında yer verilmemektedir. Şiirlerindeki birkaç yerde geçen Kürt, Kürt uşağı sözleri ise aslında Kürtlerin Kemalist çerçevedeki kabulü oranında bir zayıf anımsamadır; Kuvayı Milliye'nin hanesine yazılan ve o dönemi anımsatan geriye dönük bir işlemdir ve Kürtlerin ulus olarak varlığını dıştalayan bir ifadelendirmedir. Ne kadar bilinçli yapıldığından bağımsız olarak objektif durum böyledir. Bu normaldir de. Çünkü Nazım'da hakim olan, resmi olarak bilinen Türkiye devleti sınırları içindeki coğrafyanın Türklere ait (zaman zaman Türklerin dışında başkalarının da aynı coğrafyada yaşadıklarını şiirlerine almış; Çerkez, Laz, Tatar vb varlığına değinmiştir.) olduğudur.

Memleketimden İnsan Manzaraları destanında Türk olmayan azınlıkların ismi de geçer, birkaç yerde anılırlar. Yaşadıkları çok kısaca nakledilir ve fakat Kemalistlerin sömürgeci yaptırımlarına ve baskılarına doğrudan değinilmez...

Yazdıklarından objektif olarak Kürtlerin ulus gerçekliği ve ülkesi yok sayılmaktadır. Şiirinde bu durum çok açıktır; örneklemeye çalışalım:

"Karadeniz'de içinde Lazların,
şarkta Kürtlerin arasında.
Kürtlere kuyruklu derler
yalan.
Kuyrukları yok.
Yalnız çok âsi, çok fakır insanlar
Zenginleri de var
ama az,
beyleri..."
(Memleketimden İnsan Manzaraları, sf. 86)

Aynı destanın bir başka yerinde:

"Halil'in üstüne uşaklarını saldırdı Kürt beyleri"

(agk, sf. 258)

Devamla şunları yazar:

"ve şarkta Kürt beylerinin uşaklarından yenen dayak."

(agk, sf .274)

Kendi tarzıyla konuşturduklarını ise aşağıdaki satırları yazarak katar:

"parti başkanının gözünde:«Kürt Memet»,
adlî tabibe göre: bir çeşit deliydi,
halbuki o
sadece partiliydi."
(agk, sf. 325)

Araştırmamız çerçevesinde yukarıya aldıklarımızın dışında şiirine yansıyan Kürt olgusu bulunmamaktadır. (Tersi iddia edildiğinde ise bunun belgelenmesi gerekir.) Hatta adına kurtuluş savaşı denen dönemde öne çıkarılarak söylenen Karayılan Türküsündeki "Vurun Kürt uşağı namus günüdür." sözünü aynı dönem üzerine yazdığı şiirine almadığı bile iddia edilmektedır. Belki de Kemalistleri karşısına almamak maksadıyla böyle bir hassasiyet göstermiş olabilir.

Memleketim, Anadolu vb. dediği coğrafik tanımlamada kastettiği ise öz olarak aşağıdaki içeriktedir:

"Dörtnala gelip Uzak Asya'dan
Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan
bu memleket bizim."
(A. Bezirci, agk, sf. 192)

Bu dizelerde Kürtler yoktur. Bu satırlar (içeriği yazarken) O'nun temel çıkış noktasıdır. Hal böyle olunca Orta Asya'dan gelip Akdeniz'in sıcak sularına ulaşan ve oraları kendilerine mesken seçen Türklerin memleketi anlatılmış oluyor. (Türkiye denen coğrafya da yaşayan diğer halklarda Türklerle birlikte Uzak Asya'dan gelmedıklerine göre, memleketin kimin olduğu anlaşılmış oluyor!..)

Bir kısmı şu kısrak başına benzetilen resmi sınırlar içinde en azından üç ayrı ülke ve evet üç ayrı 'memleket' olduğunu Nazım gibi birinin bilmesi gerekmez miydi? Bunun için asgari bir bilgiye sahip olması kafi. Yoksa böyle bir bilgiden gerçekten yoksun olduğuna mı inanılıyor?

Nazım'ın Türkiye'de yaşadığı yıllarda ve sonra Sovyetlerde kalırken Kürt gerçekliği hususunda istenilen düzeyde bilgilendirilmemiş olabileceği vb. bir aklama unsuru olarak öne çıkarılmaması gerekiyor. Doğrudur, bugünle kıyaslandığında yaşadığı dönemde bilgilendirme olayı gerçektende çok büyük güçlüklerle yapılıyordu. Fakat Kürt gerçekliği bağlamında en azından büyük katliamların yaşandığı kısmen geniş bir çevrede biliniyordu. Hatta Nazım'ın birkaç yerde şiirine aldığı şekliyle de olsa Kürt isminde Türk'ten ayrı başkalarının yaşadığı bir olgu iken, bilgilendirmedeki kıtlığı esas gerekçe haline sokmak doğru değildir.

Bir yandan evet yapılan katliamlar vb. gizlenmeye çalışılırken bir yandan da dönemın gazetelerinden (Cumhuriyet, Son Posta, Milliyet) Kürtler ve yaşadıkları, onlara reva görülenler hakkında haberler (Irkçı, aşağılayıcı ve Kemalist devleti aklayıcı türden de olsa) yazılmaktadır. Ne var ki Nazım bunlara dayanarak da olsa bile Kürtlerin uğradığı katliam üzerine yazmamıştır. Birlikte yaşadığı diğer halkların hayatını/gerçekliğini şiire dökmeyen/dökemeyen Nazım, Kuvayi Milliye'nin ve Kemalizmin 'kurbanı' olmuştur.

Türkiye Komünist Partisi'nin Kürt katlıamlarına karşı tavrı vb. bağlamında Nazım'ın etkide kaldığı, haliyle Kürtler somutunda sessizliği tercih ettiği vs. ikna edici bir gerekçe değildir, olamaz. Kürt ulus gerçekliği karşısında Nazım'ın sessizliği bu şekilde izah edilemez. Hem böyle olsa bile, bu, Nazım'ın Kürtlere şiirinde yer vermemesini haklı çıkartmaz. Aynı TKP'nin kimi sorunlar yaşadığı, Nazım'ın bu partiyi çok yakından takip ettiği bilinmektedir. Bu partide 1930'lu yılların başında Dr.Hikmet Kıvılcımlı'nın Kürtler, Kürdistan ve örgütlenmeleri vs. bağlamında muhalif bir kimliğe sahip bulunduğu, görüşlerini dile getirdiği anımsanacaktır. Bu tartışmada Nazım'ın yerini bilmiyoruz, ama bildiğimiz bir şey varsa bizzat o dönemde ve daha sonra Nazım'ın Kürtleri ulus olarak görmeyen, bir halk yerine koymayan ve gerçekliklerini dile getirmeyen tavrının devam ettiğidir.

Oğluna yazdığı mektupların birinde millet kimdir meselesini tartışır. 1944 yılının ılk yarısında yazılan bu mektupta Kürtlerin bir ulus olduğu vb. tespit edilmez. Ancak Kürtlerin adı geçmektedir. Kürtler'den bahsetmesi ise yine Türklere ait bir vatanda bulunmaları şeklindedir. Şöyle yazmaktadır:

"Bizim hudutlarımız içinde Ermeniler de, Rumlar da, Kürtler de yaşıyor." (Nazım Hikmet, Mektuplar 2, Adam Yayınları, sf. 18, 19)

Bu satırları yazdığı mektupta oğluyla "millet nedir?" sorununu tartışıyor. Dil, din, sınır vb. tartışmaları içinde adını andığı halkları ulus olarak değerlendırmiyor. Değişik ulusların durumlarının ele alındığı bu tartışma/yazışmada resmi Türkiye devleti sınırları dışındaki örneklemelerde başka uluslar ulus özellikleri/adlandırmasıyla anılırken, Kürtler "memleket'li ya da Kürt 'uşağı' kimliğinden kurtulamıyorlar...

***

Nazım Hikmet, şiir ve yazılarında ele aldığı somut ülke(ler) bazında ulus/halk gerçekliğini dile getirmesinin yanısıra, ilgili noktada politik gelişmelere de tavır takınmaktadır. Şiirinde bunun örnekleri vardır.

Hatta bazı somut durumlarda kimi özgün davranışlarda da bulunduğu görülmektedir. Örneğin 1951 Eylül'ünde Bulgaristan Komünist Partisi'nin çağrılısı olarak bu ülkede bulunduğu sırada, Memet Fuat'ın aktardığına göre, Bulgaristan'daki Türklerin sorunları üzerine somut kimi isteklerde de bulunmuştur. Şu talepleri ileri sürmüştür:

"1.Türklerin dillerine,dinlerine saygı gösterilmelidir;
2.Türkçe öğrenim yapan okullar açılmalı;
3.Bu okullar için öğretmen yetiştirilmeli;
4.Türkçe gazete,dergi,kitap yayımlanmalı;
5.Türkçe yayın yapan bir radyo kurulmalı." (Memet Fuat, aynı kitap, sf. 587)

Bu taleplerin Nazım tarafından dile getirilmesinde yanlış bir şey yok. Sorun aynı Nazım'ın yaşadığı coğrafyada örneğin neden Kürtler için de benzer isteklerde bulunmadığı veya en azından bu tür problemleri neden gündeme getirmediği, yazılarına vb. koymadığıdır. Haklı bir şekilde Bulgaristan'daki Türk halkının sorunlarına çözüm yönünde kafa yoran ve önerilerde bulunan Nazım, benzer tavrını Kürtler ve diğer milliyetler özgülünde ortaya koyabilmeliydi.

Fakat aynı Nazım Hikmet başka halkların kurtuluşu yönünde şiirlerinde güçlü katkılarda bulunmaya devam ediyor; bu yönü tartışma götürmez şekilde nettir.

Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde, Türkler dışında başka halkları şiirinin konusu yapmayan Nazım, bu ağır hatasına rağmen Türkiye denilen resmi sınırların ötesindeki halklar üzerine gayet derin enternasyonalist şiirler kaleme almıştır. Bunun bir örneğini yazımıza alalım:

"Bize türkülerimizi söyletmiyorlar, Robson
inci dişli zenci kardeşim
kartal kanatlı kanaryam
Türkülerimizi söyletmiyorlar bize.
...
Ümitten korkuyorlar Robson, ümitten korkuyorlar
ümitten."
(Nazım'ın Çilesi, Radi Fiş, Alev Yayınları, sf. 422)

R. Fış, 1949 yılında ırkçıların Amerikan milli şarkıcısını linç etme girişimini öğrendikten sonra bu şiiri yazdığı bilgisini veriyor. Doğrudan ırkçı bir saldırıya karşı şiir yazarak tavır takınması sahip bulunduğu duyarlılığı açıkça yansıtıyor. Böyle bir şiir yazarak devrimci duruşunu gayet berrak bir biçimde ortaya koyuyor/sürdürüyor.

Yukarıdaki satırların mükemmel olduğuna şüphe yok. İlginç olanı, bütün bunları ustaca yazabilen Nazım'ın iş içeride Türkiye sınırları içindeki ulus ve azınlıklara gelince neden yazmadığıdır.

Dünyanın "öteki ucu"ndaki gelişmelere sorumluluk duyarak tavır takınan Nazım, iş içeride Türk devletinin şovenist-sömürgeci ve ırkçı niteliğine ve pratiğine karşı tavır takınmaya gelince, bu görevini Türk olmayan diğer ulus ve azınlıklar bağlamında bir nevi görmezden gelen bir tutum içine girerek sorumluluktan kaçıyor. Bunun sorgulanması gerekiyor.

Nazım'ın (politik kişiliğinde), Kürtlerin yeri/durumu hakkında yaptığı bazı tespitler yaşamının son anlarına denk gelmektedir. Son yıllarında Kâmuran Bedirxan'a yazdığı mektup bu bağlamda önemli bir belgedir. (Mektubu yazının sonuna ekliyoruz.)

Mektupta yazılı olanlardan hareket edildiğinde, Nazım'ın Kürtler hakkında belli bir ön bilgi ve birikime sahip bulunduğu görülüyor. Sözkonusu saptamaları yapabilmesi için Kürtlerin gerçekliği hakkında asgari bir araştırma ve incelemeye ihtiyaç duyduğu ve bu ihtiyacı büyük ihtimalle karşıladığı muhakkak. Nasıl bir araştırma yaptığını bir kenara bıraktığımızda, mektubunda kaleme aldıklarından kimi sonuçlar çıkarmamız mümkün.

Öncelikle Kürtlerden millet olarak bahsetmesi öne çıkarılacak temel konu olarak saptanmalıdır. Böyle bir tespit, yani Kürtler için genel bir değerlendirmede bulunarak bölge coğrafyası ölçeğinde millet tanımı yapması ve somut olarak Anadolu (bu tanımla kastettiği Türkiye'dir...) coğrafyası dediği yer içinde Kürtlerin varlığını millet düzleminde ifade etmesi önemlidir ve bu nokta öne çıkarılmalıdır

Millet saptaması yaptığı yerde, geçmişteki pozisyonunu sorgulamaması elbette problemdir. Zira, Kürt milleti derken Kürtlerin (diğer halklarla birlikte) yoğun yaşadıkları ülkelerinin ismen anılmaması ve bir kez daha Anadolu'ya eklemlenerek "Anadolu'nun bir parçası" şeklinde belirtmesi yanlıştır. Ve bu durum önceki kusurlarından kopmadığını gösterir.

TC'nin kuruluşunda Kürtler için vadettikleriyle sonradan inkara gittikleri bağlamında gerçeği ifade etmesi, bir bakıma TC idarecilerini teşhire yönelmesi vb. gayet olumludur. Bu olumlu tutum çok geç, ancak ölümünden kısa süre önce oluşmuştur ve daha çok Menderes yönetimi dönemi kastedilerek böyle bir neticeye varılmıştır. Ne var ki, Nazım bu noktada da bir kez daha hataya düşmektedir. Türk ve Kürt halklarının geleceğini "yeni milli kurtuluş savaşının zaferi"ne bağlamaktadır! Kemalistlerin hareketini "Kürtler için de tarihlerinin en şereflı sayfalarından biridir." tespitinde bulunarak Kemalistleri aklayıcı hatalı bir değerlendirme yapmaktadır. Kendisinin düşman görmediği Kemalist hareketi Kürt halkının da düşman görmemesini öneren ve bekleyen Nazım gayet açık ve ağır bir hata yapmaktadır.

Mektuba K. Bedirxan'ın cevap verip-vermediği; eğer yanıtlamışsa nasıl bir karşılık verdiği ve yine yanıt verme gereği duymamışsa bunun nedenleri vs. üzerine bilgi sahibi değiliz. Bu noktada bilgiye/belgeye sahip olan çevrelerin bunları kamuoyuna açmaları gerekir.

Mektup somutunda bir olguya işaret etmekte fayda var.

Nazım üzerine yazanlar (eleştirenler ya da Nazımsever kesilenler), neredeyse hepsi O'nun Kürt ulusu ve Kürdistan özgülünde nasıl bir tavır takındığı, ne söylediği, gelişme çizgisinin nasıl olduğu vb. konusunu ele almıyorlar. Büyük ağırlığını kendilerine aydın rolü vermişlerin oluşturduğu Nazımseverler ce-

nahında Kürtler üzerine zaten ciddi Kemalist etkiler olduğu için otomatikman bu konunun üzerinden atlanıyor. Bir başka tanımla Kürt ulusu, Kürdistan ve bu ulusun ve ülkenin özgürlüğü/kurtuluşu gibi alabildiğine "tehlikeli" bir alana hiç girmiyorlar. Şovenizmden nasibini almış kesimler olarak bu alana girmemeyi tercih ediyorlar. somut olarak K. Bedirxan'a gönderdiği mektup karşısında gömüldükleri sessizlik buna örnek verilebilir.

Kuzey Kürdistanlı komünistler ve Nazım Hikmet...

Yazının girişinde de belirttik, burjuvazi sahtekâr bir biçimde sözde Nazım'a sahip çıkar gözüküp O'nun devrimci kişiliğini yoketmek, devrimciliğinden arındırarak kendisi için elverişli bir araca dönüştürmek istiyor. Bu burjuva gerici saldırı dalgasına karşı çıkmak için Nazım hakkındaki değerlendirmemizi –ana hatlarıyla– ortaya koymak istiyoruz. Diğer yandan Kuzey

Kürdistanlı kitlelere bu büyük devrimciyi nasıl değerlendirdiğimizi açıklamamız gerektiğine inanıyoruz. Bu bağlamda "neden öncelikle Nazım?" sorusuna şu yanıtı vermek istiyoruz: hemen herkesin Nazım'ı konuştuğu, değerlendirme yaptığı şartlarda, Kuzey Kürdistanlı işçi ve emekçilere komünistlerin düşüncelerini açıklamaları/aktarmaları kaçınılmaz bir görevdir yanıtıyla yetinmek istiyoruz. Böyle olunca da elbetteki önceliğimiz Mayakovski'yi ya da Neruda'yı değerlendirmek olmayacaktır.

Toparlayacak olursak

Nazım - Türkiye coğrafyası dışında– insanlığın kurtuluşuna olan derin inancını enternasyonalist söylem ve duygularla halkların kardeşliğinde dile getirmiştir. Bu yaklaşımını şiirine dökmüştür, bu yönünü mutlaka sahiplenmemiz gerekiyor. Bu noktada yazdığı pekçok şiiri arasında açlık grevinde iken yazdığı örnek gösterilebilir.

"Kardeşlerim!
Avrupalım, Asyalım, Amerikalım,
ben bu Mayıs ayında
ne hapisteyim, ne açlık grevinde
yatıyorum çimenin üstünde geceleyin
gözleriniz yıldızlar gibi başucumda
ve elleriniz bir tek el gibi avucumda.
(..)"
(A. Bezirci, agk, sf. 59)

Uluslararası durum bazında: somut olarak Nazilerin Sovyetlere saldırması döneminde enternasyonalizmin nasıl hayat bulduğunu ve bunun Sovyet anayurdunu korurken savaş içinde nasıl uygulandığını nakşederek şiirleştiren Nazım gerçekliğini özellikle vurgulamak gerekir.

Ne kadar tutarlı olduğundan bağımsız olarak, Sovyetlere karşı, sosyalizmin kazanımlarına karşı duyduğu sempati, insanlığın komünizmle kurtulacağına olan inancı; Türkiye dışındaki halkların kurtuluşunun sosyalizmde olduğunu belirten çağrısı vb. elbetteki tartışma götürmez şekilde onun en güçlü ve sahiplenmemiz gereken yanıdır vb.

Bu makalede, esas olarak eleştirdiğimiz yanlar üzerinde durduğumuzdan ötürü başarılarını bir-iki noktada özetlemekle yetinmiyoruz.

Şimdi asıl noktada, yani Nazım'ın hataları bağlamında kısaca düşüncelerimizi ortaya koymaya çalışalım.

Nazım'da yaşadığı coğrafyayı doğru tanımlama olayı yoktur. Kemalistlerden etkilenerek bir tanımlama çizgisi tutturmuştur. Yer yer Anadolu, vatan, Türkiye vb. adlandırmalar yapmıştır. Özellikle Anadolu saptaması belirgin bir şekilde öne çıkarılmaktadır. Kimilerinin yaptığı gibi Anadolu derken Türklerin ve Kürtlerin ülkesi(!) anlamında kullanmamış, Türkün yurdu anlamında ele almıştır.

Kurdistan, Kuzey Kürdistan vb. tespitleri Nazım'ın söyleminde yer almamaktadır. Ülkemizin adlandırılması noktasında denebilir ki, resmi Kemalist söylem doğrultusunda hareket etmiştir. (Esasında iktidarı eline geçiren Kemalistlerle arasına kalın ve uzlaşmaz sınırlar çekmeyen hemen herkes Kuzey Kürdistan ülkesi adlandırmasına yanaşmamaktadır.) Nazım'ın doğru olan bu adlandırmayı yapmaması bir yerde normaldir, çünkü o iktidardaki Kemalizmle arasına ideolojik ve politik bakımdan yeterince ve gerekli bir mesafe koymamıştır. Kemalizmden kopmayan Nazım boylece Kurtleri şiirlerine konu etmediği gibi ül-

kelerini de görmezden gelmiştir.

Sıradan, herhangi bir ilerici veya devrimci şairden (Nazım'ın şiir yazdığı dönemi baz alarak) böylesine isteklerde bulunmak belki "çok fazla" şeklinde karşılanabilir. Ancak Nazım gibi dışarıdaki konulara/gelişmelere ve duruma ilişkin güçlü bir enternasyonalist damarı ve duruşu olan birinden yukarıdaki istek ve beklentilerde bulunmak gayet normaldir, üstelik doğru olanıdır da. Bizim Nazım'dan görmediğimiz ve görmediğimiz için de haklı olarak eleştirdiğimiz yan Nazım'ın şiirlerinde neden Kürtlerin ve bir ölçüde ülkelerinin yok sayıldığıdır. Yoksa temel derdimiz Kürtlerin ülkelerini neden doğru tanımlamadığı değildir. Bu bağlamda en çok şu söylenebilir; Nazım Kürtlerin ülkesini doğru tanımlayamayabilir (böyle bir hata yapabilir, nitekim yapmıştır da), iyi de ama en azından Kürtlerin yaşadığı bölge, Kürt illeri, Kürtlerin coğrafyası vb. tarzındaki kimi alt tanımlamalar (yanlışta olsalar bir çırpıda Urfa ve Aydın'ı, Antep ve Manisa'yı ve Adana'yı yekpare "memleketim" yapmaktan daha ileri adlandırmalardır...) yapabilirdi. Böylesine bir söyleme sahip olmamıştır. Yekpare 'Türk yurdu' mantığı herkesi aynı memleketli yapmıştır.

Aşağıya alacağımız satırlarda memleketimden neyi anladığı tartışma götürmez şekilde ortaya konmaktadır:

"Memleketim.
Memleketim ne kadar geniş:
dolaşmakla bitmez, tükenmez gibi geliyor insana.
Edirne, İzmir, Ulukışla, Maraş, Trabzon, Erzurum."
(N. Hikmet, Kuvayi Milliye, Adam Yayınları 1987, sf. 124)

Nazım'da küçümsenmeyecek bir Anadoluculuk esintisi olduğu tartışma götürmez. Bu durum bütün yaşamı boyunca kendini göstermektedir. En son Kâmuran Bedirxan'a yazdığı mektupta da benzer tutumunu sürdürmektedir. Şöyle diyor.

"Anadolu'da yaşayan Türkler'le Kürtler'in ..." (Mehmet Bayrak, Kürdoloji Belgeleri, Öz-Ge Yayınları, Birinci Baskı 1994, sf 530)

Kürt ve Kürdıstan sorununa gösterdiği yaklaşımda esasında Kemalistlerden etkilenen Nazım, aynı zamanda dönemin TKP'sinden de ciddi şekilde nasiplenmiştir. TKP üyesi olduğu yıllarda ve sonrasında bu partının Kürt ve Kürdistan sorunu karşısındaki tavrının savunucusu olmuştur. Hatta TKP'nin Kürtlere yaptığı kimi zülumlerden hareketle Kemalist iktidarı eleştirdiği yıllarda ve akabinde Nazım, Kemal şahsında Kemalizme bağlılık yönünde beyanda bulunmuştur.

Buraya kadar yazdıklarımızdan –en azından şu anda varolan belgelere dayanarak– ortaya çıkan sonuç şudur: Nazım Hikmet'in şiirinde Kürtler, Kürtlerin kurtuluşu için çaba ve çağrı; Kürdistan ve Kürdistan devrimi vb. yoktur. Kürtler, Ermeniler başta olmak üzere bir "halklar hapishanesi olan" Türkiye'deki ulus ve milliyetlerin durumu, gerçeklikleri enternasyonalist bir içerikte ve tarzda/söylemde dile getirilmemiştir. Türk ulusu dışındaki ulus ve milliyetler üzerine özel olarak bir çalışma yapmamış, kimi şiirlerinin arasına serpiştirmekle yetinmiştir Çünkü Kemalizmden tam kopmamıştır ve Kemalizmden kopmayan Nazım doğal olarak şiirinde Türk ulusu dışındaki ulus ve milliyetlerin özgürlüğü üzerine açık ve net bir sadelikte mücadele çağrısında bulunamazdı ve nitekim bulunmamıştır. Bu, O'nun en zayıf ve hatalı yanı olduğu kadar Türkiye/Kürdistan dışındaki ulus ve halklar nezdinde gösterdiği enternasyonalist duruşuna da gölge düşürmektedir.

Bu bağlamda Lenin yoldaşın "Ezen ülkelerin işçilerinin enternasyonalist eğitimi, zorunlu olarak, herşeyden önce, ezilen ülkelerin özgürlüğü ve ayrılması ilkesinin savunulmasını içermelidir. Yoksa, ortada enternasyonalizm diye birşey kalmaz." tespiti Nazım somutunda tekrar hatırlanmalı; bu perspektif ışığında takındığı tutumu değerlendirilmelidir.

Hatalı gördüğümüz ve eleştirdiğimiz konularda sonraki yıllarda Nazım'da kimi değişikliklerin olduğu doğrudur. Örneğin, Türklük, vatan gibi hususlarda gençlik yıllarındaki yoğunluk, söylem ve öncelik sonraki yıllarda, özellikle Sovyetlere gittikten sonra belli bir değişikliğe uğramıştır. İnsanlığın genel kurtuluşuna dair ögeler fazlalaşmıştır vb. Ne var ki bu alandaki değişikliğin özeleştirel temelde aşıldığı söylenemez; zaten ele aldığımız konu bağlamında özeleştiri yaptığı bilgisi de (ulaşabildiğimiz belgeler çerçevesinde) mevcut değildir. İlk dönemde yazdığı bazı şiirlerine dair kimi özeleştirel tutumlara girdiği bilgisi verilmektedir. Bu noktada Memet Fuat'ın Aydınlar Sözlüğü Adam Yayınları sf. 296 kitabına bakılabilir.

Özetle Nazım Kemalist iktidardan ve TKP'den bağımsız ve ayrı bir çizginin savunucusu değildir. Kürtler ve Kürdistan bağlamında Kemalizme savaş açmadığı ve TKP'nin çizgisini aşmayan bir tutum gösterdiği oranda ve ölçüde evet komünist/enternasyonalist bir nitelik yüklememizi hak etmemektedir.

O, bütün bu hatalarına rağmen devrimci bir sanatçıdır.

Nazım Hikmet, ne bütünüyle komünist ve aynı şekilde ne de tamamıyla milliyetçidir. İkili yanı vardır ve fakat bu ikili özelliğine rağmen büyük bir devrimci şairdir. Evet dar ulusal sınırlar içine sokulmadan O bir dünya şairidir Sosyalizmden ciddi şekilde etkilenmiştir, küçümsenmeyecek enternasyonalist tutumlar takınmıştır...

Sonuç olarak; Nazım'ın hatalarını/zaaflarını eleştirmemiz kardeş Türk halkının bu büyük devrimci ozanına enternasyonalist temelde sahip çıkmamızı engellemez.

Nazım Hikmet ve Cegerxwîn'in ortak yanları...

Enternasyonalist kimliğin yanında, kendi iç ulusal sorunları bağlamında milliyetçi bir duruş sergileyen bu iki ozanın karşılaştırmasını yapmak bazı bakımlardan yararlı olacaktır.

Nazım Hikmet'teki ikili yanın milliyetçi tarafına değindik. O'nun insanlığın geleceğine dair enternasyonalist duruşuna vurgu yaptık. Bizce iki büyük şair için ulusal devrimci ozanlar saptaması yapmak gerçeğin teslim edilmesi olacaktır.

Nazım'daki ikili yanın tipik bir örneğine Cegerxwîn'de rastlıyoruz. Bir yandan güçlü enternasyonalist bir içerik taşıyan şiirler ve fakat diğer taraftan Kürtlüğe vurgu yapan ve ulusalcılığı öne alan şiirler Cegerxwîn'de de yanyana bulunmaktadır. Bu anlamda iki şair arasında ciddi bir benzerlik hemen göze çarpmaktadır.

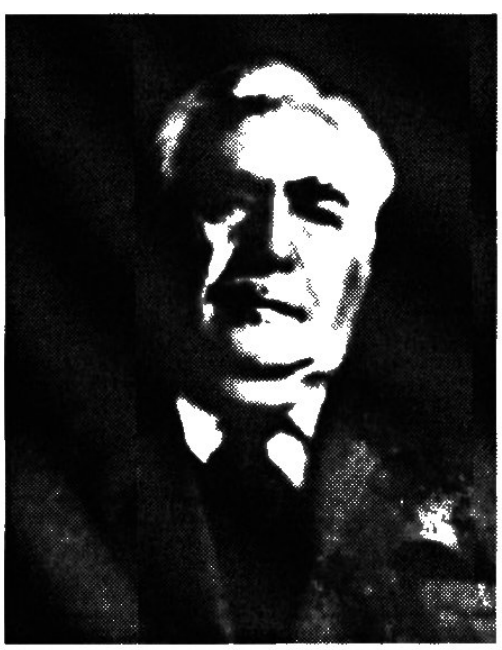

Cegerxwîn'deki Heval Pol Robson şiirindeki öz ile Nazım'ın Taranta Babu'ya Mektuplar'daki derin enternasyonalist içerikteki benzerlik bu tutumlarına örnek verilebilir. Diğer taraftan, içerideki/ülke somutundaki durum-gelişmeler üzerine yazarlarken aynı benzerlik görülmektedir. Örnek olarak Cegerxwîn'deki Xabûrê, Dı Biranîna Qadî Mihemed, Tev Egid û Pehlewan vb. şiirlerinde Kurd ve Kürdistan vurgusu ile Nazım'ın gençlik dönemindeki kimi şiirleri ya da Kuvayi Milliye'deki millıcı vurguları arasında çok ciddi ortak yanlar, içeriksel benzerlik vardır.

Iki şairde, bir bakıma milliyetçilik ortak paydadır. Cegerxwîn'de "Her biji Kurd û Kurdistan" sözcüklerinin varlığının çokluğu diğer tarafta Nazım'da bu oranın azlığı(!) gibi kimi yanıltıcı gerekçelerle varolan ortak payda ortadan kaldırılamaz/gizlenemez.

Dışta, uluslararası sorunlar ve gelişmeler, durumlar üzerine yazarken enternasyonalist ve fakat içeride olan-biten üzerine yazarken her birinin kendi ulusunu öne çıkaran bir içerikte şiirler yazmış olmaları iki şairin ortak özelliğidir.

Bu bağlamda diğer bir noktaya da değinelim.

Dünyanın değişik bölge ve ülkelerinde yaşayan halklar, politik çevre ve aydınlar düzleminde tanınma/bilinme anlamında bir kıyaslama yapıldığında her iki şairin arasında ciddi bir farkın varolduğu saptanmalıdır. Nazım'ın yaşadığı dönemdeki özgün koşullar ve doğrudan yaşadıkları vb O'nun dunyalı bir kimlik kazanmasına yolaçmıştır. Cegerxwîn somutunda ise objektif olarak bu konum oluşmamıştır. Ancak bu kıyaslamanın verdiği sonuca karşın, iki şair de öncelikle mensubu bulundukları kendi halkları arasında sahiplenilmektedirler. Şüphesiz böyle olmasında rol oynayan bir dizi neden bulunmaktadır. Nedenleri bir yana bırakıldığında, objektif durumun birinin Türk ulusu arasında ve diğerinin ise Kürt ulusu içinde sahiplenildiği (kastettiğimiz ulusun tümü değil elbet, bu noktada ilgili olanlar anlaşılmalıdır) ve öne çıkarıldığıdır Ne Nazım Hikmet Kürtler arasında hakkıyla sahiplenilmektedir ve ne de Cegerxwîn Türkler içinde hakettiği şekilde sahiplenilebilmektedir. Kötü de olsa, maalesef objektif durum böyledir.

Bu genelleme bir nebze özgünleştirildiğinde de durum çok farklı değildir. Türkiye ve Kurdistan devrimci hareketi açısından da aynı fark sözkonusudur. Kuzey Kürdistan somutunda devrimci oldukları iddiasında bulunan çevreler bakımından da Cegerxwîn'in Nazım'a oranla tartışılmaz şekilde çok açıktan sahiplenildiği açıktır. Nazım'ın sahiplenilmesi bir yana Nazım'a karşı ciddi bir ilgının varlığında bile bahsetmek çok zordur Kuzey Kürdistan (Kurdistan ve Kürtler) somutundaki bu durum tersinden ve de fazlasıyla Türkiye için de geçerlidir. Cegerxwîn'in yeterince tanınmaması (Dili Kürtçe, şiiri Kurtçe ve Türkçeye kazandırılmış fazla eseri yok.) vb. birtakım nedenlerle Türkiye devrimci hareketi içinde sahiplenildiğine tanık olunmamaktadır. Zaman zaman anılması, bazı şiirlerine atıfta bulunulması türünden yaklaşımlar ise sahiplenildiği anlamına gelmiyor/gelmez. Kürdistan (özelde Kuzey Kürdistan) ve Türkiye devrimci hareketinin bu bağlamdaki hatalı tutumu tartışma götürmez.

Her iki şairin de devrimci bir çizgide olmaları doğrudan sahiplenmemizi gerektiriyor. Özellikle ulusları ve ülkeleri dışındaki dünyanın gidişatına ve insanlığın kurtuluşuna dair aldıkları tutum, yazdıkları şiirler muazzam bir enternasyonalist içerik taşımaktadır. Sovyetler Birliği sosyalist devletinin savunulması, sosyalizmin insanlığın kurtuluşu için biricik alternatif olduğunu yalın bir dille şiirleştirmeleri; dunyanın değişik bölge ve ülkelerinde mücadele yürüten halkların savaşımına sundukları destek vb. vb. paha biçilmez önemde ölümsüz eserler olarak tarafımızdan savunulmaktadır; bu savunu devam edecektir.

3 Mart 2002 ✗

Nazım Hikmet'ten Kâmuran Bedirxan'a Gönderilen Mektup (1961)

NAZIM'IN MEKTUBU

"... Kökleri yüzyılların derinliklerine dalan tarihiyle, kültürüyle Kürt milletinin önemli bir çoğunluğu Anadolu'nun bir parçasında yaşar. Anadolu'nun öbür parçalarında yaşayan Türk milletini Kürt milleti kardeşi sayar. Her iki millet, bütün imparatorluklar gibi, halkların zindanı olan Osmanlı İmparatorluğu'nda, Türk ve Kürt derebeylerinin, Osmanlı İmparatorluk idaresinin ağır zincirlerine vurulmuşlardır. Osmanlı İmparatorluğu yıkıldıktan sonra ise her iki millet emperyalizme karşı tek bir cephe kurup çarpışmışlardır Anadolu milli kurtuluş hareketi yalnız Türkler için değil, Kürtler için de tarihlerinin en şerefli sayfalarından biridir. O dövüş yıllarının, sonradan Türk idarecilerince yasak edilen en unutulmaz türkülerinden biri "Vurun Kürt uşağı namus günüdür!" diye başlar.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra, Türk idarecileri ve egemen çevreleri, Kürt hareketinin tanımağı vadettikleri millet ve insan haklarını tanımadı, hatta işi Kürt milletinin millet olarak varlığını bile inkâra kadar götürdü. Bu devir, Türk idarecilerinin ve egemen sınıflarının emperyalizmle uzlaşmaya başlaması devridir. Bu inkârla bu uzlaşmanın aynı devirde başgöstermesi sadece bir rastlama değildir. Bugün Türkiye Cumhuriyetini Orta ve Yakın Doğuda emperyalizmin kalelerinden biri haline getiren Türk politikacıları Kürt milletinin milli varlığını inkârda ısrar ediyor ve Turkiye Cumhuriyeti sınırları içinde öteki azınlıklara tanıdığı hakları bile Kürt milletine tanımıyor.

Türk ve Kürt halklarının Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları içinde dış ve iç politikada aynı emellere hasret çekmeleri bugünkü Türk idarecilerini korkutuyor. Her iki millet kardeş milli kültürlerini, milli ekonomilerini geliştirmek, toprağa, tarım araçlarına, hürriyete, demokratik haklara kavuşmak istiyor. Türk ve Kürt halkları Türkiye Cumhuriyeti'nin tarafsız bir dış politika gütmesini, emperyalizmin üssü olmaktan kurtulmasını özlüyor. Gerçek Türk yurtseverleri Kürt kardeşlerinin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde milli haklarına kavuşmak için yaptığı kavgayı can ve gönülden nasıl destekliyorsa, gerçek Kürt yurtseverleri de Türk halkının demokrasi ve milli bağımsızlık için yaptığı kaygayı (kavgayı olsa gerek-NB) öylece destekliyor.

Anadolu'da yaşayan Türkler'le Kürtler'ın arasına nifak sokmak isteyen gerici, sömürücü, karanlık kuvvetler, emperyalizmle elele vererek halklarımızı daha kolayca ezmek istiyorlar. Kürt ve Türk halklarının bahtiyarlığa, insanca yaşamaya varmak için derebeylerine, kara kuvvetlere, şehir ve köy ağalarına, gericilere, ırkçılara, milletlerin varlıklarını ve milli haklarını inkâr edenlere, halkları birbirine düşürüp sırtlarından rahatça geçinenlere, emperyalizmin uşaklarına karşı yürüttükleri yeni milli kurtuluş savaşının zaferi Kürt ve Türk halklarının elbirliğiyle kazanılır

Ancak böyle bir elbirliğiyle kardeş iki millet hürriyete, milli ve insan halklarına kavuşabilir.

Nazım Hikmet"

(Özgür Gelecek, Ocak-1989; Mehmet Bayrak Kürdoloji Belgeleri Öz-Ge yayınları Birinci Baskı 1994 sf 530)

Bijî roja 8ê Adarê ya Jinên kedkarên Navnetewî!

Yaşasın 8 Mart Uluslararası Emekçi Kadınlar Günü!

İşçi ve emekçi kadınlar;

2002 yılının 8 Mart'ında da genel olarak dünyada, özelde Kuzey Kürdistan ve Türkiye'de işçi ve emekçi kadınların durumunda değişen fazla birşey yok. Kadınlara yönelik baskı ve şiddet artarak devam ediyor. Hayatın her alanında uğradıkları aşağılanma sürüyor. Kadınlar üzerindeki sınıfsal, cinsel, ulusal baskının dozu her geçen gün artırılarak yaygınlaştırılıyor. Dayak, cinsel saldırı ve tecavüz çok yaygın bir şekilde kullanılıyor.

Erkek egemenliğinin hüküm sürdüğü günümüz koşullarında, kadınlar egemen anlayış tarafından erkeğin, ailenin ve ulusun mülkü olarak görülüyor. Gerici savaşlarda, emperyalistlerin yağma savaşlarında kadınlara yönelik çok yaygın bir şekilde uygulanan cinsel saldırı ve tecavüz doğrudan erkek egemen anlayışın bir sonucudur. En son Afganistan'a yönelik emperyalist saldırıda kadınların nasıl savaşın hedefi oldukları ve dinci gerici savaş kliklerinin kadınları insan yerine bile koymayan ilkel-barbar pratikleri bütün çıplaklığıyla görüldü.

Kadınların bütün bu kötülüklerden kurtuluşu için tek seçenek, biricik alternatif devrimdir. Proletarya önderliğinde başarılı bir devrim ve sosyalizme geçişle ancak kadınların gerçek kurtuluşu mümkün olabilir. Eşit işe eşit ücretin olduğu, ev işi ve çocuk bakımının toplumsallaştırıldığı, sömürünün ortadan kaldırıldığı, yasalar önünde ve toplumsal alanda eşitliğin olduğu, kısaca kadınların mal değil insan olarak görüldüğü sosyalizm şartlarında gerçek kurtuluş olanaklıdır.

Kuzey Kürdistanlı emekçi kadınların özgürlüğü için de tek alternatif devrimdir. Bunun için güçleri toparlamak ve örgütlenmek gerekir. Unutmayalım ki, sömürgeci Türk devleti egemenliğini koruduğu sürece ulusal-cinsel ve sınıfsal baskı tüm şiddetiyle varlığını devam ettirecektir.

Gün, güçleri toparlama ve örgütleme günüdür. Gün, faşizme, şovenizme, erkek egemenliğine karşı Komünist Kadın Hareketi saflarında birleşme günüdür.

BESO ENDİ!

Yaşasın ezilen, sömürülen kadınların özgürlük mücadelesi!

Emperyalist-erkek egemen sisteme karşı elele mücadeleye!

6 Mart 2002

Partîya Bolşewîk (Kurdistana Bakur)
Taraftarları

"İnsan Hakları İçin Bir Mum Yak"?!

İnsan Hakları Dernekleri bu yıl da "İnsan Hakları Programı" çerçevesinde eylemlilikler düzenlediler.

9 Aralık'ta başlayan ve 17 Aralık'ta bitirilen bu eylemlilikler pasifist ve reformist bir içeriğe sahip olunmasına rağmen, Kuzey Kurdistan ve Türkiye işçi sınıfı hareketinin andaki pasif durumu şartlarında, olumlu bir etkinlik olarak da görülebilir.

Bu hafta etkinlikleri içerisinde biz Bolşevikler gücü-

müz oranında yer aldık. Bu eylemlilliklerde katılabildiğimiz oranda, yer yer kişiden kişiye, yer yer yapılan bazı çalışmalarda doğrudan yer aldık.

İnsan Hakları Haftası çerçevesinde bu coğrafyada insan haklarının –burjuva demokratik haklar anlamında da olsa– olmadığını vurgulamak ve yerine göre farklı şekilde ifade edilse de alternatifin nerede olduğu gösterilmeye çalışıldı.

14 Aralık'ta İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi'nde Çalışma Yaşamı Komisyonu'nca düzenlendiğini öğrendiğimiz, ***"Ekonomik Krizin ve Savaşın Gölgesinde Çalışma Yaşamı Panoraması"*** başlığı altında gerçekleştirilen foruma katıldık, forum gayet olumlu geçti. Foruma 40'ın üzerinde insan ilgi göstermişti.

Forumda gerek şube komisyonu adına ve gerekse de konuşmacı olarak katılan ekonomist ve sendikacı kadının konuşmaları olumlu idi. Bu konuşmalarda faşist devletin ekonomi ve politikasından örnekler verilerek işçi-emekçi düşmanı politikası teşhir edildi.

Yine adına "küreselleşme" denilen ve aslında emperyalist devlet ve tekellerin dünyanın en ücra köşesine kadar girerek kendi emperyalist çıkarları çerçevesinde her türlü saldırıyı gerçekleştirmenin nasıl yaşama geçirildiği; bu saldırının "esnek çalışma" adı altında çalışma yaşamının kuralsızlaştırılması şeklinde uygulandığı, işçilerin sağlığına ve iş güvenliğine hiç bir önemin verilmediği şeklinde de işletilen çark teşhir edilip ortaya kondu.

Kapitalist-emperyalist sistemin vahşi yüzünün anlatıldığı bölümde yaşlı bir kadının ***"Kapitalizm hep böyle devam mı edecek? Ben değişimi göremiyeceğim –anlatımcı kadını kastederek– sen de göremiyeceksin!"*** şeklinde, bugüne kadar yürütülen mücadelenin çok somut elle tutulur büyük başarılar getirmemiş olmasına sitem etmesine karşılık olarak, anlatımcı kadın, ***"Bilimsel olarak soruna cevap vereceksek, bu hep böyle gitmeyecek, Marksizm böyle diyor; ama belki biz göremeyebiliriz"*** şeklinde cevap verirken, bazı konuşmacılar da, sınıf mücadelesinin daha başarılı bir şekilde geliştirilmesinin olanaklarının olduğunu, daha tutarlı ve doğru bir şekilde çalışmalar yürütüldüğünde, daha başarılı olabilmenin mümkün olacağını; toplumsal gelişmelerin hiç beklenmedik dönemlerde hızlı değişimler içerisine girebileceğini, buna hazır olmak ve hazırlanmak gerektiğine vurgu yaptılar.

Yapılan konuşmalar sonucunda antikapitalist mücadele için toplumsal muhalefetin dinamiklerinin daha çok ortaklaşma temelinde çalışmaları gerektiği ve 2002 yılında bu konuda daha fazla görevlerin önümüzde durduğu belirtildi.

17 Aralık günü "Haftanın Kapanış Etkinliği" çerçevesinde "İnsan Hakları İçin Bir Mum Yak" eylemi derneğin önünde mumlar yakılarak gerçekleştirildi. Dernek Başkanı tarafından yapılan konuşmadan sonra eyleme katılanlar hep bir ağızdan sloganlar atarak dağıldı. Bizler bu eyleme de belirli sayıda gücümüzle destek verdik.

"İnsan Hakları İçin Bir Mum Yak"ma bugün bir eylem biçimi olabilir. Fakat böylesi eylemlerin amacının burjuva demokrasisiyle sınırlanmaması gerekir. Sisteme karşı eylemler yapıldığında, emperyalist sistemin çıkarlarına ters olan her türlü gelişmeyi engellemeye ve barbarlıklarını uygulayacağının bilincinde olunmalıdır.

Bu barbar sistemi tarihin karanlıklarına gömmek için örgütlü komünist bir mücadelenin gerekli olduğu ve bunun için de Bolşevik Partilerin sağlam bir şekilde inşa edilip güçlendirilmesinin kaçınılmaz bir görev olduğu; bu göreve sırt dönmenin emperyalizmin insan haklarına saldırmaları ve daha büyük barbarlıkları işlemeye devam etmesine yarayacağının bilince çıkarılması ve bu göreve vurgu yapılması günün acil görevleri arasındadır.

Sınıfın özgürlüğü, halkların özgürlüğü ve evet insanların özgürlüğü Bolşevik Devrime bağlıdır. Emperyalist sistemin yıkıntıları üzerinden fışkıracak özgürlük! Özgürlük bizlere hiç kimse tarafından bahşedilmeyecektir! Özgürlük dünyasını fethetmek gerekir ve o yüce amaca varacağız elbet bir gün!

İstanbul'dan bir SB okuru
Aralık 2001 ✘

Türkiye'de Kürtçe Eğitim... Avrupa'da Türkçe Eğitim...

PKK, sistem içi siyaset yörüngesinde belli aralıklarla kampanyalar yapmaktadır. Bu ilk başlarda, bazı gerillaların silahları ile birlikte TC'ye teslim olması, ardından Avrupa'nın birçok ülkesinden grup halinde barış heyeti adı altında, TC'nin eline teslim olmayla (ya da edilen) devam etti Bu insanlar bugün TC'nin hapishanelerinde çürümektedirler. Bu kampanyaların (siyasetin) devamı olarak kimlik bildiriminden sonra son günlerde başlatılan "Kürtçe ana dilde eğitim" daha doğrusu "Kürtçenin seçmeli dersler arasına alınması" gündeme getirildi. Bu kampanyalarla, bir taraftan PKK üzerinde varolan siyasi yasakların kaldırılması, diğer yandan bu kampanyalara katılan insanların sayısı ne kadar fazla olursa, PKK'ninde emperyalistler karşısındaki "pazarlık" gücünün artırılması siyaseti güdülmektedir. Elbette komünistler açısından bir ulusun kimliğinin tanınması ya da belli bir dilde eğitim yapılması, temel demokratik taleplerdir.

Biz bu demokratik talepleri destekler ve mücadelesini yürütürüz. Ancak biz PKK'nin yürütmüş olduğu bu kampanyalar ile emperyalist güçler tarafından tanınması yönlü ve emperyalistlerden medet uman tavırlarını da reddederiz. Avrupa'nın pekçok ülkesinde "kimlik bildirimi" kampanyası devam ederken, kimlik bildiriminin Türkiye'de yaygınlaştırılması pek mümkün olmadı.

Yukarıda bahsettiğimiz bu talep en temel insanı, demokratik bir taleptir, bir ülkede en temel demokratik taleplerin, faşist yöntemlerle bastırılması o ülkede demokrasinin ne kadar gelişmiş ya da gelişmemiş olduğunun göstergesidir. TC varlığını sürdürdüğü sürece, bırakın ulusal sorunun gerçek anlamda çözümünü (ki bunu savunanlar var) en temel insani haklar bile çok ağır bedeller ödenerek alınmaktadır. Faşist Türk devleti siyasi yapısına göre davranıyor (görmek isteyenler için tabi). Her türlü demokratik, insanı talebi bugüne kadar olduğu gibi bugün de en vahşi ve barbar yöntemlerle bastırıyor. Problemleri çözmede askeri yöntemleri devreye sokmaya alışık olan faşist TC devleti bu problemi de askeri yöntemlerle çözmeye çalışıyor.

Kafatasçı zihniyet bunlarla sınırlı değil, Kürtçenin seçmeli dersler arasına alınması talebine karşı çıkanlar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu yelpaze içerisinde YÖK Rektörlerinden tutun, RTÜK yetkililerinden, gazetecilerden, siyasetçilerine kadar geniş bir kesim bulunmaktadır.

"Türkiye Cumhuriyeti vatanı ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili de Türkçe'dir." Bu nakaratı, her fırsatta tekrarlayan faşist TC yetkilileri Avrupa'da yaşayan Türkler için, bütün kurum, kuruluş ve yetkililerini harekete geçirerek okullarda Türkçe eğitimi talebinde bulunmaktadırlar. Kampanyalar sürdürmektedirler.

Ana dilde eğitimin kendileri açısından ne kadar faydalı olduğunu keşfeden TC devleti, bu talebi kabul ettirebilmek için konsolosluklar aracılığıyla vatandaşların yaşadıkları ülkelerde ana dilde eğitim talebinde bulunmalarını salık vermektedirler. Bu amaçla toplantı üstüne toplantı düzenlemektedirler (düzenlettirmektedirler). Uzmanların fikirlerine başvurmayı da ihmal etmemektedirler. İşlerine geldiğinde *"bir çocuğun mahalli dili öğrenebilmesi için önce kendi anadilini öğrenmesi gerektiği" (Hürriyet,17 01.2002)* savunulmaktadır. İkiyüzlülüğün örneği bu olsa gerek. Başka ülkelerde yaşayan Türkler için Türkçe eğitim talebinde bulunan TC, kendi devlet sınırları içinde yaşayan ulus ve milliyetler için bunu çok görmektedir. Bu talebi getirenleri vatanı ve milleti bölmekle, bölücülükle suçlamaktadır

TC devletinin anayasasının 74'üncü maddesinde *"Vatandaşlar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında yetkili makamlara ve TBMM'ne yazı ile başvuru hakkına sahiptir. Başvuruların sonucu dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir."* diye yazıyor. Ama uygulama farklı! Dilekçe ile faşist TC'ye ve yetkili kurumlarına başvuranlara gerçekten de ge-

cıkmeden cevap veriliyor; ama yazılı değil! Tankla, panzerle, cop ve polis baskısıyla, okuldan atılma vs. ile...

TC devleti, okullarda Kürtçe'nin seçmeli dersler arasına alınması talebine baskıcı ve faşist saldırılarla cevap verirken, PKK'de bu haklı demokratik talebi kullanarak TC ile barış siyasetini derinleştirmekte ve böylece emekçi kitleleri düzen içi mücadeleye sevketmektedir. Böylece Kürt ulusunun kurtuluşunun bu tarz bir siyasetle mümkün olduğu yanlış bilincini taşımaktadır.

Demokratik hak ve talepler için mücadele elbette devrimcilerin ve komünistlerin de işidir ve nihayet komünistler bu haklar için mücadele yürütür. Ancak komünistler demokratik haklar için mücadeleyi devrim sorununa bağlı olarak ele alır ve yürütür. Ne PKK'nin yürütmüş olduğu bu yanlış siyaset sonucu Kürt ulusundan işçilerin, emekçilerin kurtuluşu ve özgürlüğü mümkündür, ne de TC'nin AB'ye girmek için verdiği sahte demokratikleşme mesajı TC'nin bir halklar hapishanesi olduğu gerçeğini ortadan kaldırır.

Her fırsatta özgürlükler ve demokrasi üzerine "dünya şampiyonu" olduğunu söyleyen Avrupa ve AB ülkelerinde ise durumun hıç de ileri sürdükleri gibi olmadığını rahatlıkla tespit edebiliriz. Özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra bu ülkelerde iç faşistleşme önemli ölçüde geliştirildi.

Bu yöndeki gelişmelere bir dizi örnek verilebilir.

Avrupa ülkelerinin neredeyse tamamında sahip olunan resmi dil (dillerin) dışında, sonradan gelip yerleşmiş ve belli bir azınlık grubu oluşturmuş, sayıları yüzbinlerle ve milyonlarla ifade edilen halk gruplarına karşı, ana dilde eğitim bağlamındaki tavırlar da Avrupalı emperyalist devletlerin ne kadar özgürlüklerin ve demokrasinin beşiği olduklarını göstermeye yeter...

Güya haklar ve özgürlüklerin adresi olan bu ülkelerin bir çoğunda üniversitelere ve yüksek okullara giden İslam ülkelerinde gelen öğrencilere karşı uygulanan tavır (ya kayıtlarını kabullenmiyorlar ya da çok ağır şartlar altında alıyorlar) ve bulunduğu ülkede o ülkenin resmi dilini bilmeyenlere karşı takınılan –geri gönderme tehdidi– tutum örnek olarak verilebilir. Avusturya'da iktidar ortağı olan faşist partinin önerdiği gibi Almanca bilmeyen "yabancılar"ın derhal yurtdışı edilmesi türünden gelişmeler de yaşanmaktadır. Mültecilere karşı takınılan tutum noktasında da insan haklarını çığneyen yine bu özgürlük havarisi kesilen devletlerdir.

Emperyalist devletlerin 'demokrat' yöneticilerinin faşist partilere karşı müsamahakâr tutumu; faşist parti ve hareketler üzerinden faşizmin hortlatılması yönündeki davranışları ve kitleleri sindirmek için bu türden ırkçı kesimlere gösterdikleri ılımlı ve tavizkâr tavırlar "kendilerinden olmayanlara" karşı ne kadar dışlayıcı bir siyaset izlediklerini yeterince kanıtlamaktadır.

Diğer dillere tanınan özgürlükler bakımından Almanya'da durum hiçte iyi değildir.

Örneğin, Alman devleti, yapılan bir araştırma sonucunda belli ülkeler sıralamasında eğitimde 27. sırada bulunmasını cidd ciddi yabancı çocuklarının Almanca dilini iyi bilmemelerine bağladı. Çaresini de hemen bulmada gecikmedi ve anne-babaların evde mutlaka Almanca konuşmaları gerektiğini açıkladı. Böylece eğitim sistemindeki başarısızlığını "yabancı" unsurunu öne çıkararak gizleyebileceği hesabı içine girdi. 30'un üzerinde ülkeden öğrenciler üzerine, doğrudan onlarla yapılan araştırmalar sonucu matematik ve doğal bilimlerin yanısıra özellikle de okuma konusunda Almanya'nın son sıralarda yeraldığı saptandı. Dünyanın en zengin emperyalist ülkelerinden biri olan Almanya'nın eğitime ayırdığı bütçenin Almanya'ya göre daha "fakir" durumda olan ülkelerin çok gerisinde olduğu gerçeğini de ortaya çıkardı.

Bu araştırmanın ortaya çıkardığı bir konu da Alman devletinin Almanya'da yaşayan yabancı göçmen aileleri çocuklarının Almanca'yı daha iyi öğrenebilmeleri için hiç bir özel çaba sarf etmemesi. Bir yandan emperyalist Alman devleti Almanya'da belli bir süreden beri yaşayan yabancıları ve mültecileri Alman vatandaşlığına geçmeye çağırıp sözde koşulları iyileştirdiğini, bürokratik engelleri vb. ortadan kaldırdığını söylerken, diğer taraftan bin bir türlü engel çıkarmaktadır. Alman yasalarına göre suç işlememiş olmak, yeterince oturma alanına sahip bulunmak, geçimini kendi imkanlarıyla sağlamak vb. Almanya'daki işsizlik sayısına bakıldığında 4 milyonun üzerinde işsiz bulunmaktadır. Bu rakamın küçümsenmeyecek bir kesimi (oran olarak) bu ülkede bulunan göçmenlerdir. Tek başına bu durum bile Alman vatandaşlığına geçmenin aslında geçememek anlamına geldiğini yeterince ortaya koyuyor. Dahası çifte vatandaşlığı vermemekle de ne denli "demokrasi ve özgürlükler şampiyonu" olduğunu ortaya koyuyor. Alman vatandaşlığına geçme işinin ne denli zor olduğunun en bariz kanıtı dil meselesidir. Çünkü Alman vatandaşlığına geçebilmek için belli bir düzeyde Almanca konuşmak ve okumasını bilmek lazım. Elbette bulundukları, yaşadıkları ülkenin dilini öğrenmeleri göçmenlerin kendi yaşam koşullarını kolaylaştırmaları için gereklidir.

Ancak bu noktada doğrudan Alman devletinin bu iş için koşulları yaratması; Almanca dilinin en azından asgari düzeyde öğrenilebilmesi yönünde üzerine düşeni yerine getirmesi gerekiyor. Ama böyle bir ımkan yaratmadığı biliniyor.

25 Şubat 2002

Bir Stêrka Bolşewîk okuru ✘

TIRSA DEREBEGÊN ALAGOZ

Çıyayê Alagoz, çıyaki gelek mezın û asê ye; ji berıya Serdarabad dıgehe heya gelıyê Misxan. Bı tenê koçer derdıkevın zozanê wi, û lı wê, kerıyên xwe dıçêrının.

Pozê wi yê bılıntır, lı raserê çar qezayên Ermenistanê yên mezın dınêre: Eberan, Mela Gogteha, Talin û Aştarak. Jı dûr ve, yek dıkare lı ser dırêjahi û pehnayıyê wi, bibine. Lı wê, ewır, wek pêlên derya yên bı kef, kom dıbın. Ezman ji, lı wê şin, vala û bê hed e. Alagoz, dı ser deşta Erivana dewlemend re, hılbûye, û rojên germ ên havinê, dı rojên paleyi yên dijwar de, çavên xebatkerên jı teab û germıyê keti, lı serê wi yê bı berf dınêrın.

– Gezo, kurdek jı hevalê xwe re dıbêje û bı destê xwe serê pozê Alagoz şanî dıde, nıhu lı wê ba çiqa hênıke, lı nêziki berfa ku lı wê me par şıvanti dıkır.

– Belê, Beko. Eger me bızanıya ku axa ê şêxen me, em dıxapandın, qet me kerıyên wan dıçêrandın? Carekê, bıfıkır! Ez pênc sala, bı kıfleten xwe re, çûm ber pezê Egid û Mecid beg; lê dı dawıyê de bêi ku tışteki bıdın mın ez qewırandım. Mın lı cem mezinê wan gılıyê xwe kır, ewi dı ser de, şûna ku heqê mın bıde, ez dam ber dara, çıma mın jı bega gazın kırıbûn...

– Oh, Xwedê; te welê kırıye, te ew dewlemend û em feqır kırıne!...

Her du ji xwe bê deng dıkın û melûl, destên wan hin bêtır qebdên xenceran dıgıvêşın.

Ezman erd jı geleki nêzik ve dıpêçand, herweki dıxwest wı hımbêz bıke, roj ewqas xurt dıçırısi, wa dıxuya ku ewê dı germıya xwe de bıhele.

Gezo û Beko, pışti paleyıyê, vedıgerıyan malên xwe, û jı pereyên ku kar kırıbûn, kêfxweş bı rê ve dıçûn

Nêziki çıyê bûbûn: bayeki hênık jı quntarên Alagoz ew baweşandın. Xıftanên wan vekırı, dılşa dımeşıyan û bêhna kulilkên çolê ya xweş dıkışandın hındurê xwe.

Gava Gezo û Beko gıhaştın gundê xwe, Şemiran, roj çûbû ava û pez û dewar dıgıhaştın mal.

Lı dora gund, lı ser mêrgê, qederê du sed zılam kom bûbûn. Gezo û Beko tırsıyan:

– Ev, her hal, begên me ne kêf dıkın. Beko got, eger me bıbının ewê jı me xercê begitıyê bıxwazın.

Emê lı benda şevê bımının, Gezo vegerand, û emê pıştıre, jı wi ali bıkevın gund.

Her du ji lı wê, qederekê bê deng man, lê pıştıre da ku bızanın lı wê çı derbaz dıbû, hêdi, hêdi, bı dızi û dı tarıyê de, xwe gıhandın nêziki xelkê.

Qelıya koçeran dı dıstan de sor dıbû, agırê êzinga pêt dıdan. Lı jor, lı ezmên, stêr bı ronahıya xwe ya sar dıçırısin. Lı ber êgır, lı ser doşek û balgıhên nerm beg û axa rûnıştıbûn. Hempa (dewlemend) lı cem wan ci gırtıbûn.

Lı paş wan, xulamên wan, heya dıranên xwe, bı xencer, şûr, debençe û tıfıng, çek kırı, dısekının.

Jı wan dûr, gundıyên feqir, lı benda emrên wan, serê wan xwar, lı ser hev kom bûbûn.

Begek jı wan rabû û bı awırên tûj lı dora xwe nêrı

– Beri peydabûna vi komunistê ha, her tışt xweş dımeşıya. Me xwe bı xwe idare dıkır. Xortên me bı gotınên mezınên xwe dıkırın, lê, bı hatına wi, her tışt guhırı.

Şemoyê Oso, mêrxas û Egidê began, jı cıyê xwe rabû û got:

– Ewi ez jı serektıya gund avêtım û got ku ez hempa me (gundıyê dewlemend).

– Zugırt ku guh dıdıne wi gelek ın; ew jı bêbextıya adet û ısûlên eşırtıyê dıkın û dı rıya mezın û kalan re nameşın. Bınêrın, meselen, kurê şıvanê me; bere jı bo parçeki nan lı cem Mıhê dışıxulı, û nıhu ji gılıya wi kırıye da ku Mıhê kırıya wi gış bıdıyê. Ev tışt, gış jı ku tên? Bê şık, jı vi komunisti; ewê wan hemûya jı rê derêxe, Yûsıf beg bı ser de ajot.

Tu deng nin e. Qelı dı rûn de dıqıjqıje, û ba, bêhna wê dıbe jı feqiran re ku lı jêr rûnıştıne. Bayeki sar tê.

Disa bêdengi. Şêxê mezın radıbe:

– Hun dızanın çıma, Yûsıf beg, Cangır beg û Egid beg, hun lı vır cıvandın? Ewan hun cıvandın da ku hun, Xelkê Eşıra zılamên sadıq û mêrxas, kêfa xwe

bınin, dılşa bıbın! Hun, xadımên din û Xwedê!!..

Bı dor jı gundıya re şerbet dıdın.

- Bı xweşıya begê mın! Şemoyê Oso dıke qir.

Evê ha, lı gora talimatên bega, mala feqir û fıqereyan dışewitine. Jı lewre xelk jê dıtırsın. Duhi bı xwe, çûbû talana eşira Şerqi, ku jı wextê Taşnaqa de rabûbû began.

- Serekê eşira Şerqi dıxwaze bı me re bıbe. Şemoyê Oso dıbêje, lê ev komûnistên zugırt wi nahêlın.

- Xulamên mın, eşira mın a sadıq! Ûsıf beg destpêkır.

- Hun dızanın ku bavê mın, bapirên mın û kalanên mın, mezınahi lı we dıkır. Em, nıhu jı heft bava ye ku serektıya we dıkın. Hun jı me re sadıq û mûti bûn û hun jı adetên eşirtıyê dernedıketın. Mala Yûsıf Beg a mıqedes û nanê wi, hun jı bela nexweşi, û perişanıyê û pez û dewarên we ji jı êşa parastın. Lê, nıhu hıkmeke nû derketıye, hıkmeke ku ne din û ne Xwedê dınase. Lı gora vê nizamê, dıvê herkes feqir, belengaz û zugırt bıbê, û tu kes ji dewlemend nebe. Hingê feqir dı nav eşirê de, wê çava bıjin? Keleş, meselen û hın perişanên dın, eger kerıyên Xûdo ne bûna, ewê nanê xwe jı ku derêxıstana? Na, ev nızam bı kêri koçerên wek me nayê. Bı çı awayi ku he, bı arikarıya Xwedê, iro kurê mın we idare dıke, û Cangir beg jı lı ser eşira xwe ye. Me, bı vi awayi xwe xweş idare dıkır û tu kesi ji jı rê dernedıket. Lê, va ye, em nızanın jı kû û çawa hat? Kurê şıvanê me yê kevın, Mısto. Ewi bêbexti lı din, malbat û mıletê xwe kır û çû jı xwe re jıneke ûrıs ani, jı dın derketiye, Xwedê nas nake, bûye (komûnist), sımbêlê xwe kurkırıye, û yek dıbê qey gawırek e. Û ketiye nav şıvan û ga vanên ehmeq û wan dıxapine. Ew ji bêbexti lı dine xwe dıkın û dıkevın dû wi, û xort ji xwe komsomol (xortên komûnist) dınıvisın.

- Ev e mehek e ku ketiye dû mın, şıvanê Mecid beg dıbêje.

- Ev pisê ha, Yûsıf beg dom dıke, nıhu ji dıxebite ku, her weki gotine mın, me bê çek bıke. Çı dıxwaze? Em jı heqê ıntıxabatê dûr xıstın û nıhu ji çekên me jı me dıstine, dıxwaze çekên malbata me, çekên bav û kalanên me jı destên me derêne.

- Xadımên mın ên sadıq, xelkê eşira! Bı çı awayi ku be dıvê em xwe jı Mısto xılas bıkın. Malê beg pır e, heya hun bıxwazın ewê pez bıde we, koneki mezın wê bıde we, bı şerta ku hun wı wında bıkın.

- Bı navê Xwedê, bı navê din û iman, bı pakıya eşira kurdi, dıvê hun wi sax nehêlın!!

Lı ser van gotına, beg, axa, pısaxa û şêx rabûn û jı zılamên xwe re, dest bı belavkırına dıyarıya kırın. Dı nav feqıra de, ewê pêşin ku qebûl ne kır tışteki wan bıstine, rencberek jı eşira Zukri, Edê bû. Dı ci de, hemû dewlemend û mırovên wan, xwe avêtın wi û kırın ku wi bıtırsinın.

- Pisê heram! Tu bı me re bêbextiyê dıki?

- Edê xwe jı nav koma dewlemenda derêxıst û xwe gihande feqira ku wek kerıyeki xwe dıgıhandın hev... Tu tehdıd Edê ne dıtırsand. Ew jı nıhu de, dı sovyetekê de bûbû endam û guhdarıya gotarên nemınendeyên Hıkumetê kırıbû, û, ewi xweş dızani ku, dı nêzik de, destê prolêtarıya (xebatkerên faqir) wê bıgıhışta van çıyan ji û ewê dawıya van tıralên xwinmij, bıanıya...

Hempa, tevde jı serekên eşira re sond dıxwarın ku ewê heya dawıyê bı wan re bımınınn. Lê, feqira bı xwe, xwe bûn aliki û bêmad, û bê deng, lı wan dınêrin. Pir Ebas xwe neziki wan kır;

- Heft salan, mın mıxtari kır û mın tu cara xwedê jı bira xwe dernexıst; lê, hun wek berxa, jı alıyê vi Xwedanenas hatın xapandın!..

- Tu tışt ne qewımıye, cemaet vegerandê.

- Belê, nıhu jı we re, bı qemçıya xwe, çawişeki jendırma lazım e, yan na dıvıya bû ev wezife bıdana mın da ku mın hun bielımendana itaeta beg û rıspıyên we û ne ya Mısto. Pir Ebas dı nav dıranên xwe re ev gotın fikandın.

- Bıra bawer nekın, Mecid beg jı alıyê xwe bı dengeki bılınd got, ku Bolşevik wê pır dom bıkın. Dı nêzikê de ewê disa bıkevın bın qemçıya me û emê hingê şani wan bıdın...

Jı şerabê sexweş keti, beg çı dıhate ser zımanê wan dıgotın. Mecid beg rabû, derfekê şerabê dı desteki û pıyanek ji dı destê dın de, bi hejandınê, xwe gıhande feqira ku şerabê bıde wan. Lı gora adetên kevın, herweki beg bı xwe xızmet dıkır, dıvıya bû ku herkes jı destê wi qedehê bıstine û vexwe. Hate ber Edê-Kuro! Dı wextê Taşnaxa de ez zabıt bûm û nıhu, kerê mezın, tu lı mın xwar dınêri... Ezê şani te bıdıdım... Bıgır, vexwe!.. Pıyanaki tije şerab dıbe ber devê Edê.

- Mecid beg ez venaxwım, ez tayi me.

- Serseriyê mezın! Mecid beg bı tınaz kıre qir, tu nızani ku şerab ta dıkuje? Ewi qedeh dani ser lêvên Edê.

Lê, Edê get venexwar û feqirên dın ji jê tam ne kırın. Şêx, axa û rıspi, bı eşkere dıjun lê kırın; çıma jı destê beg qedeh ne gırtıbû, û, jı rûyê wi, feqirên dın ji, venexwarıbûn.

Goşt, nan û şerab, heya sıbê, jı maseyan kêm ne bûn. Taşnaqek dı nav Yûsıf û Cangir beg de rûnışti bû, wa dıxuya ku şiret lı wan dıkır, jı wan her duyan re pıstepıst dıkır, û pıştire ewan ji dızıvirin û bı feqira re dıştexılin. Şiv dıgıhaşt dawiya xwe. Çend heb jı vexwarınê mest bûyi, lı ber êgır raxısti bûn erdê û xır, xır dıkırın. Şêx, hempa û merıvên bega, lı cem hev rûnışti bûn û qala mêrani û talanên ku dı wextê Taşnaqa de kırıbûn, dıkırın.

Hingê Ermenıyê Taşnaq (Xımpabêteki kevın) rabû, xweş bı kurdi dızani; berê ewê, emrên ku Mısto, lı ser beg, axa û pısaxa, derêxıstıbûn, xwendın û pıştire ji

gotara jêrin da:

- Hun baş dizanin, ewê despê kir, ev nizam çawa ye, ew mala gundiyan xira dike û dixwaze ku gış feqir bin da ku wan hemû bike emele û xebatker. Ji nav we, ên feqirtir dibijêre û wan dike mezin û serekên we, weke vi Mistoyê ha, mesela.

Bi rasti, ev Misto kî ye? Hun gış baş dizanin ku bavê wi û ew bi xwe, li cem tirk, molokan, ermeni û kurda, şivan bûn. Tu cara, ji olçekê bêtir zadê wan û ji kereki pêve tu dewarê wan ne bûn. Taşnaq bi destê xwe pireki bi simbêl nişan dide: – Va ye axayê wi! Ew dikare rastiyê ji we re bibêje, û nihu ji ev Mistoyê Şivan, ketiye nav me û feqira radike beg, axa û şêxa. Xorta dixapine, wan rêdike bajêr, û li wê ji dersên ku dabûn Misto, didine wan ji. Eger hun hez dikin ku mala we neyêta xira kirin, divê ku hun bikevin pê begên xwe, û şerê zilamên wek Misto bikin.

Gotara wi, bi reyina seya û bi dengê simê hespa, hate birin Dengeki xurt li derve dikire qir "– Serekê Soviyeta gund li kû ye? Ji milisa re (eskerê bejik) ci çêkin!"

Cefil kete nav koma civiyayi. Gış xwe avêtin mala. Taşnaqê bizdiyayi ji şaşbûna xwe, kete nav koma kûçika ku hindik ma wi bidirinin, eger hineki di xwe ne gihandaba mala Mecid beg. Gund xwe bê deng kir...

PIÇÛK DI NAV XWE DE DIAXÊVIN

Gezo û Beko di ciyê xwe de heyiri diman. Ewan xweş dizanin ku, li wê, li deştê, li gundên ermeniyan ku ew li havinê lê dişuxilin, siha tu beg nê ma bû, lê li vir, li gundên kurda, wek berê, beg hin biçek in û hin, bi kêfa xwe hikim li kurda dikin. Gezo û Beko, mideteke dirêj xwe ker kirin û li ser tiştên ku dibûn, raman.

Şeva payizê digihaşt dawiya xwe.

Stêr vedimirin. Bayeki sar û sivik derbaz dibû.

Gezo ji ciyê xwe rabû, çû cem Beko û çawa zilameki raketi dihejinin ew hejand:

- Rabe, herin mal, gotê; ew êdi ne livir in. Emê sibê Edê bibinin û pê re li tiştên ku lazim e bikin, bifikirin.

- Belê, Gezo, gotinên te rast in. Edê kurikeki hêja ye Em ji wek li gundên ermeni bikin; emê xwe bigehinin wi, malika xwe (hewze) deynin û tevde bixebitin.

- Tu çi dibêji? Te xwe winda kiriye? "Malikek?" Tu din i? Ew komunist in lê em bi xwe ne komunist in.

- Gelo te, di civina xebatkeran de ne bihist çawa Reşo digot ku gava çend zilam bi hev re xebateke mili dikin, ew xwediyê malikekê, tên hêsab kirin!

- Belê, rast e, Beko hezin lê vedigerine.

Sa hatibûn ciyê dawetê. Gava Gezo û Beko ditin xwe avêtin wan. Hingê, her du ji, ji ciyê xwe rabûn, kûçik qewirandin û çûn mala xwe.

Wê şeva ha, Edê qet raneket. Gotinên beg, şêx û axa, wek derbên çakûçekê di serê wi de diçingiyan. Ji bêrika xwe tutin derêxist, cigareyek pêçand û kibritek pêxist. Li jin û zaroyên xwe yên raketi nêri; rûyên wan, li bin ronahiya kibritê çilmisi dixuyan. Heyiva çardeşevi sor û mezin, wek firaxeki paxir, di pencerê re lê dinêri. Edê xiste eqlê xwe ku, hema sibê, ewê here û her tişt ji Milisa re bêje.

Geleki mitala kir û pişire kete xew. Sibê, bi qorina çêlekê ku jina wi, di ber serê wi re dibir garanê, çavên xwe vekirin.

Gava gund şiyar bû, roj qederekê bilind bûbû.

Pişti daweta şevê di, xelk di xew de mabûn; digel vê yekê roj tije xem xuya dikir.

Gole (serekê keriya) û Obe başi (serekê zozana) ji bo vegera germiyana emir dabûn. Herkes dixebiti û lez dida xwe: Kon radikirin, cil, mehfûr û kulav ba didan, stûnên kon girêdidan û weris ditewandin...

Gezo û Beko lez ne didan xwe. Tu tiştê wan ne bû. Bitenê xwediyên keriya xwe ji bo germiyana pêktanin.

Beko li ber mala xwe rûnişti bû gava Edê hate cem:

– Rojxweş Beko! Tu kinga hati?

– Duhi

– Te li deştê havin çawa derbaz kir? Tu nexweş ne keti?

– Na, Beko vegerandê, ji aliye nexweşiyê tu gazinên me nebûn, lê, em ji germi fetisi bûn.

– Te Misto di? Tu nizani ewê kinga bê?

Na, çawa me dikari wi bibinin? Em li çolê bûn û qet ne diçûn bajêr.

– Çi xeberen nû li cem we hene?

– Gotinên min pirin; lê divê em xwe giş bicivinin da ku ez gundi û emeleyên ermeni, çawa xwe tanzim dikin, ji we re bêjim.

– Havinê, Beko bi ser de ajot. Misto çûbû zozana. Li wê xelk dicivandin û ew hini xwe tanzim kirinê dikirin; lê bega bela xwe danê û nehiştin ku şixul bibe seri.

– Bejê min, li cem we ciwina duhi çi bû? Beko jê pirsi.

– Ji bo vi tişti bi xwe, min dixwest ez Misto bibinim, Edê bi dengeki nizim vegerand û li dora xwe nêri, da ku jê re bêjim ku, li vir beg, şêx û hempa, bi arikariya Taşnaqa, dixwazin belaki binin serê wi!.

– Belaki binin serê wi! Çawa?

– Hineka dixwazin qebileyên xwe giş bicivinin û li cem hikumetê giliyi wi bikin. Lê, gelek beg û Taşnaq di carekê de kuştina wi çêtir dibinin.

– Lê hevalên me çi dibêjin?

– Hevalên me ki ne?

– Ma feqir gi ne bi Misto re ne ? Ew baş dizanin ku ji roja hatina Misto halê wan xweştir bûye. Carekê bi-

fıkıre! Dı gundên Ermenıyan de, feqir jı bêşa bi tımamı mıaf ın. Lê, lı cem me, feqır (bêşa koçerıyê, bêşa dexlê û ya bega dıdın). Lı wê ev çar sal ın ku nizama Bolşevika, nizama şewrên gundi û xebatkera hatıye danin, lı vır lı cem me, hin hıkma bega wek berê dımeşe, Beko bıser de ajot. Hıneki bıfıkır malava! Ez rastıyê dıbêjim. Cangır û Elixan beg disa bûne serekên eşirê.

Ewê xema kê bıxwın? Bê şık xema yên xwe, yên dewlemendan; lê ême bı xwe, me tazi dıkın. Ne xwe bı rasti, nizama soviyeti hin ne ketıye cem me...

Hin dınya zû bû. Hewa jı bêhna erdê ya zıwa dagırti bû. Roj ku derdıket hıneki bû tari; ewıreki reş ew pêçand û sıha xwe raxıst ser çıya, gund, Edê û Beko.

Beko weke nalinê, keserek kışand, hıneki wê de çû û lı ser kevıreki rûnışt. Edê ji xwe nêziki wi kır.

- Bala xwe bıde mın Edê, Beko hêdika gotê, dı gundên ermenıyan de ku em lê bûn, nahêlın axa û hempa têkılı şıxulên gund bıbın, heta wan naxın cıvina ji. Xeçedûr axa tê bira te? Mılkê wı jı destê wi standın û ew jı rencbera re par kırın. Dıgel vê yekê, lı cem me hin beg û axa bı kêfa xwe dıkın. Lı wê, hema, her roj, mınezımê xebatkeran dıhat, em dıcıvandın, bı me re daxaft û emê çawa xwe jı bın destê axa û dewlemenda, xılas bıkın, dıgote me...

- Gava Mısto ji me dıcıvine, Edê gotê, ew ji me jı her tışti ageh dıke û rıyên azadıyê şani me dıde, lê,hin bêbezi dıçın û gotınên wi dıgehinın beg û axan. Ma halê me xırab e nıhu?

Em êdi tu tışt nadıne bega; û her weki em feqir ın hıkumet ji bêşa jı me nastine. Lê, eger jı te tê bêşên Yûsıf beg û Eli beg mede; ewê dı ci de, egidê xwe Şemoyê Oso rêkın te û bi zor wan jı te bıstinın.

- Bınêr, êmın, ez çı dıfıkırım? Beko xwe hıneki tevda û got. Dıvê em xeberê bıdın Mısto, an serekê canbêzara; yan na, beg wê Mısto bıdın kuştın.

- Na, vı nakın, Edê vegerand û rabû ser xwe; newêrın xwe bêxın vi belayi. Yûsıf beg bı xwe got: "Dıvê em wi nekujın, yan na, jı bo wi, ewê me bıdın ber tıfinga" Dı wextê Taşnaqan de, Yûsıf beg dı cıvat mıletê de neminende bû, jı lewre bı qanûna dızane. Dı wextê qeysera de, her meh dıçû cem Hakımê Qefqasıyaya û jı bo serektıya Eşira Heseni, jê meaş dıstand.

- Lı dawıyê, şevê di çı qerar dan?

- Pıranıya wan gotınên xwe kırın yek ku gılıyi Mısto bıkın.

- Nexwe, dıvê ku, Beko got, emê bani feqir û rencberan bıkın; herweki dı gundên deştê de dıkın û emê, beg û Taşnaq bı Mısto re wê çıbıkın, bêjıne wan. Ez bawer ım ku, feqir û rencber wê hevaltıya beg û dewlemenda nekın, û bı me re bımeşın.

- Belê, dıvê em wan bıcıvinın, Edê vegerand...

Beko û Edê jı hev cuda bûn.

LI SER RIYA GERMIYANA. JIN DEST HILTİNIN

Çer tışt pêk hatıbû. Hurmur lı ser ga ku zaro jı her alıyê gund kom kırıbûn, hatıbûn barkırın. Nêziki saet heşt, kervan wek weriseki dirêj û bı can hate ser rê ku lê gıya şın bûbûn.

Cangir beg, serekê êlê, qet guh ne dıda nizama soviyeti û wek dı wextê bav û bapirên xwe de, an weke dı wextê Taşnaqa de, hereket dıkır. Lı hespeki sergerım sıwar bûyi, mina serfermendareki, lı cıyeki bılınd sekını û hışt ku kervan dı ber wi re derbaz be. Gava dit ku her tışt saz bûye, hespê xwe yê boz ajot û kete pêşıya koçeran ku mina diwareki, dıherıkin.

Lı paş kerıya şıvaneki, lı ser mılê xwe pezeki lıng şkestı hıgırtıbû. Reben westıyabû û bı zor bı rê ve dıçû.

Pez ku xwe tım xwe tev dıda, jı destê şıvan fılıti û kete erdê. Çavê Cangir beg pê ket; hate cem şıvên lı ser zengûyên hespê xwe lı pıya sekını û çıqas jê dıhat, bı qemçıya rabûyê:

- Kerê mezın! Te çawan wêri vi pezı lı erdê xi? Tu lıngeki wi ne hêja yi! Ezê şani te bıdım, sa, kurê sa!

Rencberê reben, lı bın derba tewandi, kıre hewar:

- Mirê mın, mın ew bı qesıd ne xıste erdê... Ew bı xwe jı destê mın xwe derêxıst, mın ew jı dûr ve hılgırtıbû û ez jı teab ketıbûm...

Gotınên şıvan jı beg re gıran hatın; çawa rencbereki dıkari bê edebi bıke û lı ber begê xwe xeber bıde? Mecid beg hin bêtır xeyıdi, hespê xwe ajot ser şıvanê reben û lı bın qemçıyan ew avête erdê.

Gava şıvan dit ku ne dıkari xwe jı destê wi xılas bıke, xwe avête nav jınan ku gıhaştıbûn cem wan, û xwe lı paş wan veşart.

Cangir beg jı adet û ısûlên kevın derneket. Ewi dızani ku lı sûçdareki ku xwe davêje bextê jına, êdi lênaxın. Dı pevçunan de, dı kuştına de, dı şera de, jın kefıya xwe lı serê xwe radıkın, wê dawêjın erdê û dıbêjın: "Bı navê Xwedê, vê sinorê mıqedes bıgırın, êdi lı hev mexın, bela xwe jı hev vekın".

Û her du neyar bı ya wan dıkın û dev jı hev berdıdın.

Jı sıûda xwe, te avête pışta jınan; yan na, mın şani te bıda! Kurê berêz, dıya te şirê kera daye te!... Û Cangir beg hin dom bı dujına dıkır...

Cıyê herkes dı êlê de gelek bı nızam hatıbû saz kırın: Lı pêşıyê jınên dewlemenda lı hesp an ga sıwar bûyi, dıçûn, bı çend gava lı paş, jınên feqir, yên rencber û şıvana, dımeşıyan. Lı pışt wan zarokên pıçûk gırêdayi bûn.

Ewên ku bê zaro bûn, barên welê gıran hılgırtıbûn ku, bı zor dı bın de bı rê ve dıçûn. Lı dû wan, gayên barkırı, hesp û çêlek, û dı dawıya gışan de, mi û bızın dı rıya xwe re dıçûn. Dewlemend, şêx, melayên qure û rispi, lı ser hespa, dı her du ali re, lı cem kıf-

letên xwe, bı pozbılındi dımeşıyan.

Roj ronak û germ bû. Jına Cangır bega şenzde salı, Zedine xanım, lı ser hespê, lı cem fırax, nıvinên xwe yên hevrışım û mıcewherata, dıçû, dı deryayên xeyala de, hêdi, hedi bı baweşinê, mêş an kelmêş, dıqewırandın û lı carıyên xwe qir dıkır. Pezê keti, yê merıveki mêrê wê bû; jı lewre xanımê ne, dıkari bêteref bımine:

– Çıma, ewê dıgote mêrê xwe, te ev bêbextê ha dı cide ne kuşt? Ew gış êdi bûne wek gura ku lı devıya dınêrın. Bı tenê qemçi dıkare wan bine itaetê, yan na ewê rabın û me bıqurtinın...

Dengeki tevlehev, jı êlê hıldıbû... Mi, berx û bızın dıkalıyan, çêlek û ga dıorıyan, û, jı her ali, zaro û keçık pehızokên xwe dıgotın...

Gezo lêdana şıvan dı bû. Lê ew bı rojani lı gundên ermeni xebıtıbû, ketıbû nav cıvina û ewi baş dızani hıkma soveti çıqas heqên xebatkar û feqira dıparêze, jı lewre ew vi tıştı qebûl nake, û gaziya reben, gundiyên feqir, gundıyên pi (yên ku halê ewan dıqete), û xwendevanên bı wıcdan, dıke da ku dawıya zılma beg û axayên kevneperest bınin.

– Lı ser laşê pıranıya jı we, cıyên qemçıyan hin sax ne bûne; lê nıhu wext hatıye, divê hun bızanın ku ev hal êdi ne ma dıkare dom bıke.

Nıhu hıkma me ye, hıkma xebatkera, hıkma rencber, cotkar, şıvan, gavan, emele û paleya.

Divê ku êdi beg û axa jı me bıtırsın! Lê, jı ehmeqıya xwe, heya nıhu, em xwe datının ber derbên wan, bı navê eşirtıyê xulamtıya wan dıkın, jı bo wan hev û du dıkujın û bı ser de jı, bêşa dıdın wan. Kê Cangır beg jı me re serek bıjartıye?!! Çıma sovıyeteke meya gund nine? Em êdi jı vi hali têr bûne...

Ev gotın ketın devê jına ku, lı bın barên gıran dımeşıyan. Pışti wan, zılama ji xwe gıhandın dengê Gezo. Deng bılıntır dıbû û xelk lı dora Gezo kom dıbûn.

– Lı zozana Cangir beg bı hesıneki lı mın xıst yeki dıgo.

– Û ewı lı ser mın ji du dar şkênandın, çıma ku mın jı kanıyê ku lı nêziki konê wi ye av dıbır...

– Ev êdi bes e! Em dıkarın ji heqê wan derkevın...

Hempa Smail Şêxo hate nêziki cemaetê û gote wan ku nıhu beg wê bê û hêsaba xwe jı bo wan gotına ewê bı wan re bıbine. Xelk lı dora wi bûn kom. Şıwaneki bı laş û gewde kıre qir: "Wi jı hespê bının xwar."

Ên mala me xırab dıkın ev ın; û ewı Smail jı pışta wi gırt û ew jı hesp kışande jêr.

Lı ser qir qirên Smail, Cangır beg hespê xwe bezand û hate wê derê:

– Xwe jı hev bıdın ali yan ezê berdım! Xelk dev jı Smailê jı derba keti berdan û xwe dan paş.

– Kê destpêkır? Cangir beg jı cemaetê pırsi.

– Me gış, me tevde kır! bı dengekê gotın.

Gava çavên jına lı Cangir beg ketın, stûnên konan jı ser barên ga kışandın û xwe avêtın wi. Dı nav wan de bı navê Elmast, jınikeke bejin bılınd hebû. Ew dı wextekê de lı malên Molokan xebıtı bû, gava vegerıya bû welêt hıkumeta Sovıyeti erd dabûyê.

Elmast bı dılekı pola, stûnek dı dest de; xwe avête Cangir beg û derbek avêtê ku, çû lı hespê wi ket. Heywan xwe hılda û xwe da alıki. Gelek jın û mêrên dın jê cesaret gırtın û Cangır beg tehdid kırın û ew revandın. Bısteke di, Pır Ebas, çend şêx û dewlemenda, jı kitêbên mıqedes ayet dıxwendın û dıgotın ku lı sereka rabûn guneheke pır, pır mezin e.

Hingê Gezo derket ser tehtekê û destpêkır:

– Hevalıno! İro bı xwe, dıvê em zılameki rêkın Erıwanê, cem Mısto da ku wi jı her tıştı ageh bıkın. Dıvê ku em çekên beg, axa û hempa, jı wan bıstinın. Hûn gış, dıçın û tên gundên ermeni û gurci û dızanın ku lı cem wan, axa û mıxtar ne mane. Lê heya nıhu lı vır beg û hempa me dıxenıqının.

– Dıvê em wek Cangır beg, dersê hempa jı bıdın, Elmast dıbêje, ew xulamên began ın û her gav destê wan dıgırın, jı ber ku nezan û kole mayına me jı menfaeta wan e.

Çend hebên dın axaftın û qewırandına Cangır beg xwestın.

Dı vê gavê de, merıvek xwe gıhande êlê û xebera jêrın da:

– Mısto hatıye gund, Serekê Komıteya Bıcıbır (Licnê Merkeziyê), Elixan û hın dın jı pê re ne. Dıxwazın soviyetên gunda bıbijêrın Lê her weki nıhu koçer vedigerın germıyana, berê çûn cem kurdên gundi, pışti heftekê ewê bêne cem me.

Nûhati hin ilawe kır ku Elixan beg jı mıxtarıyê hatıbû avêtın, lê ku şêx, hempa û encımena eşrefa, gazi mılet kırıbûn da ku, dısa lı ser kar anina wi bıxwaze û danina soviyeta qebûl neke

– Ev gış, karên Mısto ne! Şêx û hempa dıgotın; pir Ebas her gav lı pêşıya wan bû. Dıvê em wi nehêlin, yan, na ewê toza me rake..

Koçer nêziki çıyaki bılınd dıbûn, Boxûtlû, ku weke naneki şekır, kenarên wi bılınd bûn; zınareki mezın ber bı ezmana ve hılbû bû û jı jêr gelek reş û tarî dıxuya.

Pışti şiveke sıvık, herweki şev xweş bû, hemû lı bın stêra raketın.

Serê sıbê, dıvıyabû disa dom bı rıya xwe, bıkın...

Dawıyê, roja sısıya, koçer gıhaştın germıyana xwe. Lı wê, lı ser erdeki glover û fireh. Konên xwe danin û ew ci jı xwe re kırın warê zıvıstanê.

Lı bıharê, gava berê pez dıbın zozana, ev der disa vala dımının.

Dı vê mıdetê de, ev der disa têr çêre dıbın û lı zıvıstanê peza, xweş têr dıkın.

(Ereb Şemo
Şivanê Kurd, Weşanên Rıya Azadı,
1990 Koln, Rupel 82-96)

KARKERÊNÊ TEDÊ WÊLATO Û SARÊ BİNDESTO JÛBENÊ

SÊWETA SAZÛBÎYAYENA PARTÎYA BOLŞÊWÎK

astarê bolşewîk

AMOR: 18 · ADAR 2002 · CERM: 250.000 TL

Yer: Fatulla/Bangladeş; Şubat 2001... Ana ve kızı dikenli tellerin her iki tarafında, günde bir dolar ücret karşılığında taş kırıyorlar. Bebeğin bakımı kıza emanet. Bir mola sırasında ana dikenli teller arasında bebeğini öpüyor.